

ARGIA

1985 – Ekaina 2 – XLVIII urtea – 1.062. zenbakia – 110 pezeta / 6 libera

Iparraldeko abertzaleek Kanbon eztabaidatu zuten

Ibaiez ibai, Nafarroatik Mediterraneora piraguan

Beste proiektu bat Bilboko Metrorako

GAZTEA.
BIZIA.
ZIURRA.

25 urte Elkar Lanean

CAJA LABORAL

Korrika martxan izango da ARGIA hau zure eskutara iristerako. Martxan egongo da eta Iruñean emango zaionez amaiera prestakuntza lanak ere ia bukatzeaz daukate. Bestalde, eta Korrikak ez diezagula ahanzarazi, AEKren egoera zaila berriro ere azaleratu da. Oraingoan Gasteizko zazpi gose grebalarien eskutik. Araban kezka handiz dabil mugimendu euskaltzalea. **22, 23, 24 orriak** arazo honi eskeiniak dira. **Azken** orrialdean ere Jesus Naberanek eritzi artikulatu bat egin du gai beraren inguruan.

«Ipar Euskadi Gaur» izeneko ihardunaldi batzuk ospatu berriak dira Kanbon. Abertzale ipartarrek beren planak aurkeztu zituzten. Bestalde mitin-kantaldia, kultur eta politika taldeek aurkeztutako stand erakusketa, prentsaurreko bat, debate politikoa eta dantzaldia. Iparraldeko abertzale tendentzia bakoitzak esan behar zituenak esan zituen azkeneko. **11. orr.**

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia Kooperatiba.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Ostaiska Irastortza, Jon, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: «Anaitasuna» taldea.

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Allande Sokarros, Itxaro Borda.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Joseba Alvarez,

POLITIKA

10.— Tanntaka. E.Galar.

11.— Abertzale ipartarrek beren planak aurkeztu zituzten Kanbon. I. Zubiondo.

15.— Israelen etsaiak elkar hiltzen berriro Libanon. Pablo Sastre.

ERREPORTAIAK

18.— Gose greba Tolosan, bertako gazteen eskutik. K.A.

20.— Formula-I: lurrera itsatsita hegaz egiteko formula. A. Azkargorta.

22.— Dena prest «Korrika»ren bukaerarako Iruñean. Joxe Mollarri.

23.— Mugimendu euskaltzalea kezkatu Araban. Karmelo Landa.

25.— Euskal Herriatik Mediterraneora piraguz (I). Josu Iztueta.

28.— Bilboko metroa zentimetroka. Laura Mintegi.

KULTURA

31.— Kulturaren ataria.

32.— Juan Dominguez, musikografoa eta poeta. E. Jimenez.

34.— Arantzazu Loidi eta Juan Mari Jopez, aurtengo bertsolari gazteen txapeldunak. Zaldubi.

35.— Ikastolaren etorkizuna berriro auzitara. D.Z.

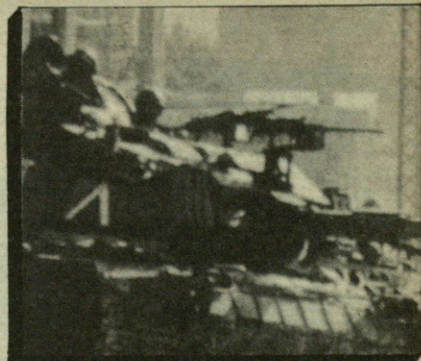
36.— 38.— Txutxumutxuka. Sabin.

BESTE

40.— Jo... adarra.

41.— Bertsoak: Espetxetik Ereñozura. Beltxa.

42.— Azkena: Hertsikeria eta hertsura. Jesus Naberan.

Libanoko egoeraz zer edo zer ulertzen hasi ginela uste genuen, eta bapatean txiitak palestindarren gainean oldartu dira. Txiiak, israeldarren aurka gehien saiaturako libandarrak. Palestindarrak, nahi gabe nolabait trajedia guzti honen sorreran daudenak, Israeliek Libanon sartu zelarik begitan harturik zeuzkanak. Begitan hartu bazituzten, hartu zituzten. Hori guztia nolabait argituarren, Pablo Sastrek bildutako informazioa **18. orrialdetik** aurrera.

Euskal Herriatik Mediterraneora piraguan joateko abenturaren berri bagenuen aspaldi. Baita abentura horretan hiru tolosar enroilatuak zebiltzala ere. Horietako batek, Josu Iztueta, ibilkera horiek ARGIA kontatzeko lanak hartu ditu, eta **25 orrialdean** kronika horren lehen kapituluak argitaratzen dugu, ibai txikitik egindako lehen etapa: Nafarroa goitik behera zeharkatuz Aragoi ibairaino.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.
Administrazioa: Jon Barandiaran.
D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA, Virgen del Carmen, z/g. Ramonaenea-behea. DO-NOSTIA-20012.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: «Graficas Semi».

Ale bakarra: 110 pezeta/6 libera

Hego Euskal Herrirako ..	4.000 pezeta
Ipar Euskal Herrirako	275 libera
Estatu Espainolerako	4.000 pezeta
Beste atzeritarako	5.500 pezeta
Airez	8.300 pezeta

Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Iñaki Camino, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga «Zaldubi», «Gure Irratia»koak, Mikel Hiribarren, Tito Irazusta, «Irulegi Irratia»koak, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Emilio Lopez Adan «Beltza», Alfontso Martinez, F.J. Mendiguren, Mikel Nabarro «Trikuharri», Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Txus San Migel, Andoni Sarriegi «Murumendi», Joseba Sarriñandia, Mikel Ubillos.

Marrazkilariak: Joxemi, Julio, Zut.
Argazkilariak: Kristina, Txema Ormazabal.

EKAINA 1 EKAINA 7

ekainak 3an ilargi bete

mareak: (Ekainak 26koak)
gora: 04.23 eta 16.46
behera: 10.30 eta 20.54

eguzkia: (Ekainak 26an)
irten: 07.35
sartu: 22.35

(ordulariaren ordutan)

liburuak

Iñaki CAMINO

hitz antzuen azokan

gema lasarte

Egilea: Gema Lasarte.
Titulua: Hitz antzuen azokan.

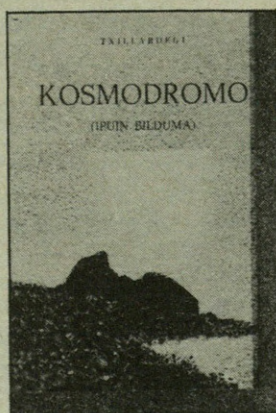
Argitaletxea: Susa saila 15.
Ezaugarriak: 123 orrialde.

54 bat poema dira Gemak liburuan agerrerazi dituenak.

Aurreneko momentutik igertzen diogu bere asmoari; erabiliaren erabiliaz eta gezurraren gezur konbentzional faltsuaz indar adierazgarri hustu eta antzutasunez bete diren hitzak erauzi egin nahi ditu bere baratzetik. Lan hau egiterakoan kritikaz baliatuko da maiz. Kritika kutsuko poemetan aurkitu ditugu beren gehiegizko zuzentasuna dela medio, poema antza gutxi dutenak,

zuzenegi eta errazegi litezkeenak. Azaldu beharrekoa bidenabar, Gemaren poesia ez dela inondik ere iradokitzen duena, gauzak argi eta garbi uzten dituen baina, eta hara bere dohaletan bat: ez da inola ere poesia zaila, hau da, ez duela sakoneko bigarren irakurketa edo interpretaziorako beharrik. Poesia zehatz eta zuzen hau idazten duena irudimen handiko, oso handiko esangorik, norbait dela ez dago ukatzerik, asmatzen dituen marko poetikoak benetan ezin pentsatzekoak baitira, topikoetatik urrun, aberatsak eta ederrak. Ez dago inolako beldurrik inor Gemaren poesiaz gozatu gabe geratzeko, errekurto nabarmeneko baitugu bera, hitz batez esateko, olerkaria dugu liburuaren egilea, benetakoa.

Ez da formalistegia, gauzak beren zuzenean adieraztea du gustoko. Nik, egia esateko, moralaz, erreprezioaz eta antzeko erreibindikaziez diharduten poemak aurkitu ditut balio handirik gabeak, beste guztiak, eta gehienak dira, oso poetikoak eta irudimen aldetik aberatsak topatu ditut. Pena meretz duen liburua dugu.

Egilea: Txillardegik.

Titulua: Kosmodromo.

Argitaletxea: Haranburu editor.

Ezaugarriak: 450 pta. 75 orrialde.

Txillardegik 1957, 1958 eta 1969. urtetan idatzitako lau ipuinen bilduma dugu

honako liburuxka. Bi «Egan» aldizkarian atereak dira eta beste hirugarren bat flamenkeraz. Halarik ere, euskaldunok oso zaila genuen ipuin hauek eskuratzeko eta argitaratu egin dira atzera ere.

Bata motza bestea luzea eta beste biak neurri ertainekoak. Bada bat, gizakia ilargira aurreneko aldiz iritsi zen garaian idatzia. Honek, gizakia robotak nola deshumanizatu duen ematen digu aditzera, sendimenduen mugaketa razionalak dakartzan arriskuak salatuz. Bada beste bat, denetan motzena, Piarres deitutako mutiko gaiso batez diharduena. Bere eritasunerako ez dago ez osalaririk ez eta osagiarik. Hasi dira bata eta bestea honen gaisotasunak igerri nahiean bera bakean utzi gabe. Ipuinak badu oinarri kritiko nabarmena.

«Orangutanen ugartea» deritzana 1957. ean idatzia da, eta bertan, erlijioaren inguruko gogoeta bortitzez gain, gizakia eta animalia eta piztia beldurgarrien arteko antzekotasun errelatiboa ageri zaigu «Eta ez ziren sekula itzuli», 69. urtean izkiriaturako ipuin luzea dugu, flamenkeraz aspaldian ageri zena. Ipuinean barrena, Lapurdiko baserritar batek, mugerretar batek dauzkan buruhauste eta bakardade minak ikus daitezke. Honek ere, aurreko hirurek legez badu kritika izateko asmoa. Argi argia ageri zaizkigu Bidasoaz bestaldeko euskaldunek abertzaletasunaz dituzten burutapenak, edota, lanik eza dela eta Ameriketara aldera hanka egin beharra, turisten aurrean dantzariz jantzita agertu beharra ez denean. Ipuin honek duen oinarri ideologikoari, dena dela, jatzki literario oso lortua antzematen zaio, gertaera erdiragarriak artoski azaltzen baititu idazleak.

Hau da guri, gure subjektiboan, kontatzen egitura-gatik nahiz beste arrazoi batzuek, gehien gustatu zaiguna, aront igertzen baita besteetan ideologiaren

zama. Halabainan, ipuin hauek kalean, joandako garai batzuren ordezkari egia-ti.

LANAREN ANTROPOLOGIA (II) Lehen atala

Roman Garate

Egilea: Roman Garate.

Titulua: Lanaren antropologia (II). Lehen atala.

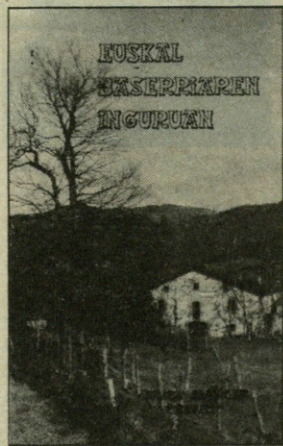
Argitaletxea: Gero. 64.

Ezaugarriak: 1.300 pta. 277 orrialde.

1973. ean atera zuen Roman Garatek lan honen lehen puska, izenez ere hau bezalakoa. 12 urte beranduago, lanaren bigarren zatia. Harako hartan Garaudy, Marcuse, Zubiri, Castilla del Pino, Althusser, Freud, Akinoko Tomas eta Marxen ideiak aztertzen baziren, honetan izenen zerrenda aberastu egin da hauekin: Balibar, Lamo de Espinosa, Engels, Gelhen, Gortz eta nola ez arestian aipatutako besteak. Lanaren antropologiari hainbeste aberastasun eskaini zion Karl Marx du honetan ere gidari; materialismo historikoa, lanari, gizakiaren eta naturaren arteko harremanari dagokion neurrian aztertzen da. Marxen «Kapitala» liburuko (Lan prozesua) atala oinarritzko bihurtzen da lan honetan barrena.

Aurreneko atalean, Marcuseren ideiak aztertzen dira, lana atseginaren guttiz kontrakoa dela kuestionatuz. Bigarrenean, bere lan materiala dela bide, materialismo historikorekin subjektu den gizakiari sarre-ra egiten zaio. Hirugarrenean lana, jabea eta komunismoa aztertzen dira. Laugarrenean berriz, langilea eta lanaren arteko dia-

lektika. Askatasuna eta edertasuna lanean. Lana, jolasa eta ertilana. Lana eta klaseen bereizketa. Lana-jolasa-ertilanaren arteko dialektika. Prometeo eta Orfeo. Bostgarrenean, Marxek lan prozesuan ikusten dituen bi mementu aztertzen dira: Gaiak eta bitartekoak. Seigarrenean lan prozesuaren bi mementu objektibo ditugu, lehen aipatutakoak. Azkenean, lan bitartekoen joko adierazlea eta gizaki langilearen joko nagusia materialismo historikoan. Seigarren atalean egiten denaren antzera, Althusseren ideiak aztertzen dira.

Egilea: Julian Alustiza «Az-tiri».

Titulua: Euskal baserriaren inguruan.

Argitaletxea: Arantzazu frantziskotar argitaletxea.

Ezaugarriak: 321 orrialde.

Ez da hau garai bateko euskal mundu goraldu hartaz egiten den lehen lana. Gogoratu besterik ez dago, 75.ean Auspoan Txirritaren iloba den Jose Ramon Erauskinenek «Aien garaia» izenez atera zuen hura. Haren antzekoa da Aita Alustizak oraintsu idatzi duena. Hura baino sintetikoagoa iruditu zaigu hau gaiaren trataeraren aldetik. Egileak baserrira jo du, baserriko Ikastolara, mendeak zehar izadiari eta «Ama lurrari» lotu eta itsatsita bibi izan den baserri zaharrera; hango euskal giro jatorrean murgildu nahi izan du, in-

guruko baso eta oihanetara atera gozatu bat hartu nahiz edo, txori eta hegaztien kantuak entzuteko, haizearen txistu eta burrukak susmatu. Baserritar legean beti ere.

Baserriari dagozkionetan adibidez, botua baserriaren jabeari nola eman behar zitzaion, honen goraltzea bere tatxak eta guzti, etxeko sukaldea garbi edukitzea zein zen nahitaezko, sukaldeko suaren misterioen berri, sukaldeko laratzaren jakituria, gari ereite, epaite, eulzketa, errotariaren abildabe, gariak artoari zergatik egin diezakiokeen irain horiek, arto mota nahiz zuriketak, «ondazillegi» edo arbola edozein tokitan landatzeko garrai bateko eskubidea, gatzainerre eguna, gatzainak bajatzera nola egin duen, ikuilu, behi ta larre kontuak, artzantzaren eskubide ta nekeak, lapurrak, txerriaren errenta, basoa, mutikoek pagorik pago adarretik adarrera egiten zituzten jolasen berri, harizti berritzeko mindegiak, basomutilak, udaberriaren diana goizen jotzen zuten txoriak, paseko nahiz zori gaiztozkoak (bere istorio), txoriek euskal folklorean duten papera, haizearen ibilerek gure arbasoan ariman zuten garrantzia, kuarto tenporak (urtearo guztian zer nolako eguraldia izango zuten aski omen zuten egun seinالاتu bateko eguraldiari begiratzea), urtearo bakoitzari dagozkion esaera zaharrak (liburua esaera zahar eder askoez mukurua baitator), erlijioa eta honek arbasoengan sor zezakeen beldur nahiz poza, apezzen zeregina, kristau fedea eta honek hainbat eta hainbat euskaldunen konformidadearekin duen lotura eta antzeko beste gauza kontatzen dizkigu aita Alustizak bere liburuan. Urtean, behinka halako bakan bat bagenu ere gaitzerdi.

ZAHARRAK BERRI

Pio Berasategi

Egilea: Pio Berasategi.

Titulua: Zaharrak berri.

Argitaletxea: Elkar. Euskal Literatura-ipuinak 22.

Ezaugarriak: 161 orrialde.

Aurrenik bi nobela idatzi zituen Pio Berasategi «hamabost ipuin kaleratu zituen Elkar-en sail apain honetan, gerora ere beste batzu agintzen zizkigularik. Hara ba agindutakoa bete. Beste hainbeste oraingo honetan. Aho tradiziozko oinarri aberatsaz baliatuz ipuin sortzeari ekin eta ekin dabil. Ikazkin istorio, artzain ipuin, Otxoko, Axalko, Erbi, Tartalo, Anbotoko Mari, herensuge edota ezin gehiagoko indarra, entzuma edota arintasuna duten mutil gazte zangar askorekin, era guztietako ipuinak baneatu ditu idazle zegamarak.

Ez da esatearen beharrik, Berasategiren euskararen kalidadeaz gain badela besterik: hizkuntzari, baliabide bihurri batzu direla bide, ikaragarritzko indarra ziztatzeko dio, orijinaltasun nabarmenez idatzera iritsiz.

diskak

Egile: Kortatu - Cicatriz - Jotakie - Kontuz hi.

Diskoetxea: Soñua.

Oraín arte, SOÑUA etxeak euskal rock radikalaren bandera altxatu zuenetik ziurrera jokatzeko talde eza-gunen baza jokatu du. HERTZAINAK, BARRICADA, LA POLLA... Lp bilduma antzeko honekin

berri, talde lokalen arteko aukera interesgarri bat plazaratzeko digu, azken urteotan era iraunkorrean plazaz plaza merituen egin dituztenak batetik, JOTAKIEN kasua nabariena, aurtan indartsu atera zaigun labekada berrikoak bestetik, horra hor KORTATUren arakastaldi bikaina. Zuzen eta ego-kia da bestalde Lp-a talde bilduma moduan aurkeztearena. Izan ere, badakigu talde batek disko bat gauzatzeko problemak era guztietakoak direla. Dirua, erreperitorio egoki eta aberatsen falta, disko azokaren egoera eta abar luze bat. Era honetan, ahalegin bakar batetan lau talderen lanak azaldu, eta gainera lanik hautatuena eskaintzen dira gaurko talde lokalen ikuspegi irekiago bat eskuratuz.

Dena den, kontzeptu aldetik horrelako lan batek norabide argi bat izan behar du. Eta letra aldetik SOÑUAREN betiko radikal-tasunaren barruan geratzen badira ere, soinu, estilo eta aire aldetik, lan talde hauek ez dute zer ikusi handirik. Gauza bat Lp-a barriatua izan dadin ahalegintzea dugu. Guztiz beharrezkoa halako bilduma batean. Baina beste bat, oso ezberdina, JOTAKIEN pop musika bizia, KORTATUren punk skatolikoarekin edota KONTUZ HIren kitarra sabi heavyrekin elkartzea.

Badakigu bestalde aukera, nahiz eta taldeak gero eta ugariagoak izan, ez dela ba-

tere erraza eta interesgarritzat hartu dugu gainera, baina bai soinuak produkzio dexente baten falta nabariegirakusten duelako, bai soinu zatazarrak zenbaitetan talde hauek berengan duten indarra eta freskotasuna lausotzen duelako, lan osagarri hauek sor eratzen duten koktela ganora eskasekoa suertatzen da. Kontutan hartzeokak ditugu hala eta guztiz ere KORTATUren lehen kartutxo hauek eta JOTAKIEn kantuen erritmo zampakorrak. CICA-TRIZ eta KONTUZ HIren grabaketak eskasak agian. Baina dakigunez, lehenek bederen, zuzenean bakarrik geratzen omen dira. Euskal rock radikalaren labekada berria SONUAREN ziguila eta guzti, kontzeptu musikalen aldetik zalantzan jartzen dudana «erradikaltasuna» badute ere, oraindik, euskal (?) rockero hauek.

ihardunaldiak

Euskararen alde Astigarragan

Astigarragan, "Korrika" dela eta muntatutako euskararen astea "Korrika" bertatik igarotzearekin batera amaituko da. **Ekainaren 1ean** goizeko hamarretan "Haur Korrika"; arratsaldeko zazpiretan "Azala"

"Korrika" segi!

Aurrera jarraitzen du "Korrika" k, AEK antolaturiko mogi da erraldoia, aste honek zatirik haundiena hartzen duelarik. Aipatzekoa da, "Korrika" pasatzen den herri mordo gehienetan zezoz antolatu dela, bai "Korrika" ri ongi etorria emateko, bai, aurreko egunetan giroa berotzeko, eta beste lekutan zenbait ekintzen emango badugu ere, ezinezkoa zaigu denen berri ematea, gure belarrietara iritsi zaizkigunak aipatzen ditugu bestelako preferentziarik gabe. Dena dela, ez da gaizki etorriko ondoko lerroetan "Korrika" ren etapak bergoratzeara:

- Ekainaren 1a:** Donapaleu-Andoain.
- Ekainaren 2a:** Andoain-Elizondo.
- Ekainaren 3a:** Elizondo-Tafalla.
- Ekainaren 4a:** Tafalla-San Adrian.
- Ekainaren 5a:** San Adrian-Izarra.
- Ekainaren 6a:** Izarra-Leioa.
- Ekainaren 7a:** Leioa-Elorrio.
- Ekainaren 8a:** Elorrio-Dulantzi.
- Ekainaren 9a:** Dulantzi-Iruñea.

"Ibilaldia-85" Bermeon

ekaina
2

Ekainaren 2an ospatuko da Bizkaiko ikastolen festa nagusia, "Ibilaldia" izeneko, oraingoan Busturialdean, eta zehazkiago **Bermeon**. Kaseta, diskoa, eta maiatzaren 17az geroztik ospatutako ekintzez gain, festa **ekainaren 2an**, igandean, zentratuko da. Dena dela, bezperan, **ekainaren 1ean**, umeen kalejira berezi bat mila eta bostehun umerekin kiroldegian, bertan parte hartuko dutenen artean "Argia" taldea, "Ganbara" taldea, "Leon eta Maurizia", bertsolariak, trikitixa eta dantzariak, Zubietako zantzarriak, Bermeoko "otxote" bat, eta bukatzeko "Makro-abetesbatza" hiru mila umerekin.

Ekainaren 2an, kilometroak egiteaz gain, tarteka eta zirkuitoko puntu askotan moeta guztitako ekintzak. Hau duzue antolatutako ekintzen zerrenda: Hamarretatik aurrera: Frantziskotarren atauraren esku lanen erakusketa; Karmelitetan, buztin, margo eta eskulanak; eta frontoian itsas eskularen erakusketa.

Hamaiketatik aurrera: futbol zelaian herri kirolak; "Arana eta Goiri" enparantzan dantza taldeak; "Artza" pelotalekuan esku-pilota partiduak.

Hamaika t'erditan Talan, ikastoletako haur bertsolarien lehiaketa eta ipuin eta olerki sarien banaketa.

Hamabitatik aurrera: umeen jolasak eta tira-goma txapelketa "Erauskin" enparantzan.

Lau t'erditan: futbol partidua Athletic "Ibilaldi" ko taldearen aurka.

Bost t'erditan sokamuturra "Erauskin" enparantzan.

Itsas bidaia ere izango dira irteerak hamaiketan eta hamaika t'erditan izango direlarik.

Tren zerbitzu bereziak izango dira Gernika eta Bermeo artean hogeit minututik hogeit minututara erdi prezioan.

taldea, txalaparta eta abarrek "Euskal Jaia"; eta gaueko bederatzit'erditan "Korrika-4" ri ongi etorria.

Euskararen hilabetea Irunen

Maiatzean zehar Irunen ospatu den "Euskararen hilabetea" ekainaren lehen bi egunetan amaituko da. Ihardunaldi bete hauen hondarrean, eta **ekainaren 1ean**, larunbata, gaueko hamarretan Urdanibian rock kontzertua "Hertzinak" taldearekin. Taldeko saxo-joleak izandako istripua dela eta ezin izango balute joan, ziur beste talde interesgarriren batek joko duela. Dena dela, euririk balitz Uranzu pilotalekuan izango litzateke kontzertua. Dohan. Azken egunean, **ekainak 2an**, igandea, goizeko hamaika t'erditan Bidasaldeko udal korporazioen batzarrea, bertan euskararen aldeko

agiri bat sinatuko dute. hamabitan udaletxeko balakoian irakurriko da eta Euskitze bertsolariak agurra egingo du. Ordu batetan, herri bazkaria eta bazkalostean trikitilariak, Lazkao Txiki eta Euskitze arituko dira, hilabeteari amaiera emanez.

"Euskararen astea" Amurrión

Joan den asteen ekin zioten Amurrión aldean euskararen aldeko aste honi, zeina ekainaren 5a bitartean luzatuko bait den. **Ekainaren 1ean**, egitarau zehazturik ez badago ere Arabako Txistularien Bandak emanaldi bat emango du arratsaldeko zortziretan; egun horretan Dulantzin Ikastolen Eguna antolatuta dago. **Ekainaren 2an**, euskal liburu eta diskoen azoka ospatuko da Juan Urrutia enparantzan goiz osoan zehar, bestalde txistulari, trikitilari eta fanfarreak arituko dira egun osoan zehar. Ondoren Xabier Latorren txistulariaren emanaldia. Ondoren herri bazkaria San Anton enparantzan. Arratsaldeko bostetan Lucas Rey ikastetxean txotxongilo emanaldi bat. **Ekainaren 3an**, astelehena, AEKko ikasleek Iñaki Begiristainen "Bata zu eta bestea ni" antzeztuko dute. Arratsaldeko zortzi t'erditan Amurrioko "Lagun Arte" abesbatzak eta ikastolako umeen abesbatzak emanaldia eskeiniko dute Santa Maria elizan.

erakusketak

DONOSTIA

Galeria 16. Buen Pastor 16. Alfonso Cortazar-en pintura, ekainaren 12a arte.

Colchoneria. San Vicente kalean. Pello Villalbaren pinturak, ekainaren 9a arte.

Altzerri. Reina Regente kalean. Abalos.

San Telmo Museoa. I. Zuloaga plaza. Dario Villalba.

Udaletxeko Erakusketa Aretoa. Alderdi-Eder parkean. Finlandiar Diseinua, ekainaren 9a arte.

GAKPen erakusketa aretoa. Garibay, 20-22. Artista Berrien 27. Lehiaketa.

AKMren kultur aretoa. Arrasate 12. Araujo, ekainaren 8a arte.

ERRETERIA

Gaspar Aretoa. Santxoe-neka Kalean. Xabier Bazta-rrika eta Carlos Martinez Gorriaran, ekainaren 3a Arte.

Xenpelar Etxea. Magda-lena, 32. Juan Mari Burgue-raren pinturak.

ZARAUTZ

Galeria 7. Kale Nagusia, 21. Agustin Ibarrola, ekai-naren 6a arte.

BILBO

Arte Ederretako Museoa. Casilda Iturriza, parkea z/g. Oswald Oberhuber, ekaina osoan zehar.

Windsor Galeria. Mar-qués del Puerto, 10. Iñaki Cerrajeraren oleoak, ekai-naren 6a arte.

B. de Bilbaoren kultur aretoa. Edificio de San Ni-colás. Sebastian Mirándaren eskulturak, akuarelak, marrazkiak. Ekainaren 8a arte.

Galeria Arteta. Iparragi-rrre, 15. Bob Warrenen pin-turak, ekainaren 5a arte.

AREETA

Galeria Vanguardia. Ur-quiyo, 20. Iñaki de la Fuente, ekainaren 7a arte.

ikastaroak

Euskara hobetzeko ikastaroa Bilbon

Bilboko San Inazio auzoko AEKko Larrako euskaltegiak euskara hobetzeko ikastaroa bati ekin zion apirila amaieraldean. Ekainean bukatuko direnez, hurrengo larunbatetan ere bada zerbait: **ekainaren 1ean**, "Fonetika"ri buruz mintzatuko da Iñaki Gaminde. Ekainaren 15 eta 22an "Gaur egungo literatura eta testu azterketa" hartuko du gaitzat Karmelo Landak. Eta azkenik Trino Azkoitia "Bertsolaritza"z mintzatuko da ekaina-ren 29an.

XVI. udako euskal ikastaroa Derion

Hamaseigarrenez antolatu du Labayru Ikastegiak Udako Euskal Ikastaroa Derion euskaraz dakitenek euskara landu dezaten. Bi ziklo daude, lehena bizkaiera literarioa eta bizkaiko euskal literaturaz; eta bigarrena beste euskalkietara eta batua-rantzako hurbilketa ematen da. Ikastaroa internadoan, erdi-in-ternadoan eta kanpotik egin daiteke. Izen emateko: **Labayru Ikastegia; Aretxabaleta K/ 1, Bilbo-10. Tfnoa: 443.76.84.**

Udako euskara ikastaroak AEKn

Aurreko astean bezala hemen duzu AEKk aurtan antolatu dituen euskara ikastaroetara apuntatzeko helbide eta telefo-noen zerrenda:

Iztueta kalea, 3-2. Donostia-20012. Tf: 28.39.88.

Reyes Catolicos hiribidea, 15-C. Gasteiz-01013. Tf: 28.89.22.

Comedias, 14-4. Iruñea-31001. Tf: 22.22.46.

Maila guztiak emango dira ikastaro hauetan: oinarritzko eus-kara, hobekuntza, alfabetatzea eta EGA.

Dantza

Euskadiko V. gipuzkoar Aurreku txapelketa

Euskadiko V Gipuzkoar Aurreku txapelketa joka-tuko da ekainaren 2an Pa-saiako enparantzan. Au-rreskulariek Desafioa, Agu-rra, Alpagatak eta Zortzi-koa dantzatzeko dute. Hiru urtetan errenkan irabazten duenak edo bost urtez tarte-ka urtero irabazleak jasot-zen duen Nestor Basterret-xearen trofeoa betiko bere herrirako jasoko du.

I Erregelak dantza sariketa

Datozen ekaina, uztaila, iraila eta urrian I Erregelak sari nagusia izango du parte Durangaldeko Merinda-dean. Dantza hau Dantzen arauak dira eta Euskalherri-

ko zaharrenetariokoak. Sari nagusi hau Bizkaiko Abadi-no, Berriz, Garai eta Ijorre-tan jakatuiko da

jaiak

Jaxu herriko jaietan

Jaxu herrian jaiak ospatu-ko dituzte datorren astebu-ruan. **Ekainaren 1ean**, hama-rretan "Oker" taldearekin dantzaldia izango da. Eta **ekainareen 2an**, arratsalde-z, zikiroa.

kantaldiak

URKO

Ekainaren 1ean, Bizkaiko Arrazuan, Herriko frontoian eta gaueko hamar t'erditan.

BENITO LERTXUNDI

Ekainaren 6an, Markinako herriko frontoian, gaueko ha-mar t'erditan.

ERROBI

Ekainaren 1ean, "Korrika" dela eta, Baionan gaueko ha-mar t'erditan. Eta ekainaren 2an, Zestoako Herriko Fron-toian, gaueko zortziretan.

DIRE STRAITS

Bilbon, ekainaren lehe-nean "Vista Alegre" izeneko zezen plazan.

bertsolaritza

Herriarteko txapelketaren azken txanpa

Euskadi Irratiak antolaturiko "Pernando Amezketa-rra" Herriarteko Bertsolarien Lehiaketa azken txanpara heldu da, hau da, azkenaurrekotara. Datorren ostiralean, **maiatzaren 31an**, gaueko hamarretan **Zarautzen ZA-RAUTZ-SEGURA**, Antoniano zineman. **Ekainaren 7an**, **Zestoako** Elizondo zineman **ZESTOAELOIBAR** gaueko hamarretan.

Ekainaren 14ean azkenaurrekotan galtzaile izan dire-nen arteko lehia hirugarren nor den erabakitzearen; eta ekainaren 23an, final haundia Tolosan eguerdiko ha-maiketean Beotibarren.

Irratiz entzun ahal dituzu saioak, bai zuzenean eta bai hurrengo igandean goizeko hamarretatik aurrera.

hitzaldiak

Antropologiaren III. aldia Donostian

Joxemiel Barandiarani eskeintzen diote antolatzaileek datorren larunbatean amaitzen den antropologi ihardunaldi hau. Maiatzaren 28an hasi, eta esan bezala **ekainaren 1ean** amaituko da. Bertan parte hartu dute Anuntxi Arana, Antton Ezeiza, Ander Manterola, Maite Idirin eta Carlos Augusto Sicard. Azken honek emango du hitzaldia azken egun horretan, hamarretan AKMren Kultur Aretosan Arrasate kalean Donostian. Hitzaldiaren izenburua: "Culturas indígenas de Colombia".

Euskal kultur hitzaldiak Zarautzen

zarautzen antolatutako hitzaldi sailean, datorren **ekainaren 4ean**, asteartea arratsaldeko zazpi t'erditan Antoniano Zineman Jose martin Apalategi Begiristainek "Mitologia Euskal Herrian" gaia jorratuko du.

kultur asteak

Soraluzeko kultur hamabostaldia- ren amaiera

Literatura, antzerkia, txistek eta bertsolariak, kirolarekin batera izan dira "Urkapina" Elkartek antolatutako kultur hamabostaldian egitarautu diren ekintza batzu. Datorren asteburuan emango zaio amaiera hamabostaldiari **Soraluzen**.

Ekainaren 1ean, Imanolek kantaldia eskeiniko du Soraluze zineman gaueko hamar t'erditan. Eta **ekainaren 2an**, umeen euskal jaia ospatuko da, Arrasatetik, Eibartik, Elgoibartik eta Bergaratik hurbilduko direlarik Soraluzera neska-mutilak festa horretan parte hartzearren.

zinema

Italiar Zinemaren Erakusketa

Goierriko Zine Klubak antolaturik "Italiar Zinemaren Erakusketa" bat ospatzen ari da Beasain, Ordizia eta Zaldibian. Magni, Fellini, Nichetti, Bertolucci eta Ferreriren filmeak ikusi ahal izan dira erakusketa

honetan zehar. Hain zuzen ere, datorren larunbatean, **ekainaren 1ean**, Marco Ferreriren "Historia de Piera, duela bi urte egindako filme bat ikusi ahal izango da Ordiziako "Herri Antzokian", arratsaldeko lau t'erditan.

"Kresala"n Felliniren "La Strada"

Donostiako "Kresala" zine-klubean datorren ostira-lean, **ekainaren 7an**, ostirala, Federico Felliniren "La Strada" filmea projektatuko da AKMren kultur aretoan, Arrasate kaleko 12.ean, arratsaldeko zazpi t'erditan. Beti bezala aurkezpena eta kolokioa izango dira.

ihardunaldiak

Euskararen aldeko kanpaina Markinan

"Korrika-4" dela eta, Markinan ekitaldi batzu antolatu dira. **Ekainaren 5ean**, asteazkena, orain arteko "Korrika"k eskeiniko dira filmine-tan. **Ekainaren 6an**, osteguna, txirrindulariak, Xemein Abesbatza, txistulariak, fubitoa, bertsolariak eta "Etxabarria"ko antzerki taldearen emanaldia izango dira. Gau partean Benito Ierixundiren kantaldia. **Ekainaren 7an**, "Korrika" pasako da Markinatik.

antzerkia

"Makalena Herri Antzerkia" liburuaren aurkezpena

Datorren asteazkenean, **ekainaren 5ean**, Onatiko udalak Unibertsitateko Aretoko nagusian, arratsaldeko zazpi t'erditan Iñazio Irizarren "Makalena Herri Antzerkia" liburuaren aurkeztuko du. Aurkezpen hori egiteko ardura, Jerardo Elorza filologoa eta Patri Urkizu idazlearen gain izango da. Liburu horretan Oñatin azken urte hauetan urtero muntatu izan den antzerkien esperientzia biltzen da.

kirolak

Trontzalari txapelaldiei omenaldia Mendaron

Datorren igandean, **ekainaren 2an**, Euskal Herriko trontzolarien txapelaldia diren esteban Elorza eta Agustin Larrañagari omenaldi egingo zaie Mendaron. Bertsolari, bazkari herriar eta kirolarien aktuzioekin.

urdulizeko II. Iparraldeko Sari Nagusia

Idi-probak Urdulizen datozen bi astebeburutan. **Ekainaren** lehenean hasi eta igandean segiz hurrengo asteburura pasako dira Iparraldeko II. Sari Nagusia izena duen txapelketa hone-tako probak.

bertsolariak

Bertsolari Gazteen III. Jaialdia

Oiartzunen ba dugu Oiartzungo Sagardotegiko III Bertsolari Afizionatuen Txapelketa **ekainaren** batean Aduriz sagardotegian eta **ekainaren** bian bertsolari gazteen IIIgarren jaialdia Madalensoro pelotalekuan.

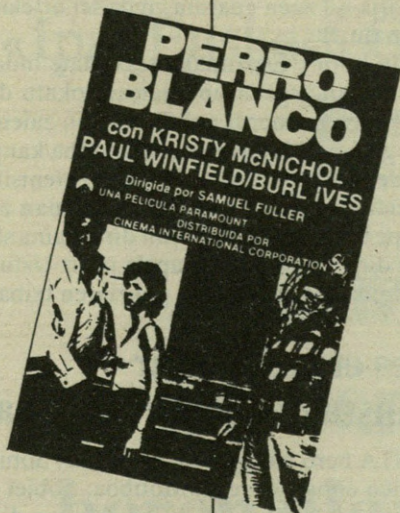
Aduriz sagardotegian Joxe Anjel Tapia, Joanito Mitxelena, Jose Mari Arbelaitz, Joxe Mari Zabala, Joxe Mari Iras-tortza, Gotzon Isasa eta Joan Jose Mitxelena arituko dira lanean. Bertsolari gazteak Eguzkitze, Mujika, Jon Eiz-mendi, Arantzazu Loidi, Jon Sarasua, Isazelaia, Aristorena eta Aitor Arbelaitz izango di-ra.

lehiaketak

Irun literatur saria

Konbokatu egin dira aurtengo Irun sarirako oinharriak. Lanak makinaz idatzitako foliotan azaldu egin behar dira hiru bi-der eta AKP (giza harreman serbitzua) Garibai kalea 13-15-20004 Donostiara bidali. Lanak bidaltzeko epea 1.985ko Abuztuaren 31an amaitzen da eta failoa eta sariak ematea Iru-nen izango da Azaroaren zehar. Ipuina, nobela eta poesia sartzen dira. Ipuina 6 eta 10 folio tartekoa, gaia bakoitzaren auke-ran, 250.000 pztako saria eta gaztelua. Nobela 125 folio gut-xienez eta 600.000 pztako saria. Poesia 800 bertso gutxienez eta 350.000 pztako saria.

Martin GOIKOETXEA

Zakur Zuria

Filmea: White dog (Perro Blanco). **Zuzendaria:** Samuel Fuller. **Aktoreak:** Kristy McNichol, Paul Winfield, Burl Ives. **Musika:** Ennio Morricone.

Akzio pelikula batetara itzultzen gaitu honetan ere, beste hainbatetan bezala, Sam Fuller-ek bere azken obra honetan.

Akzioa diogu ze ekintza bera izango bait da protagonista handiena zakur-zuri-tzar horri esker.

Zakur-zuria eta domadore beltzaren artean eraikiko da ekintza osoaren ardatza. Azpian arrazista zuriaren auzia dago: zein izan da zakur—ona berez— gizon beltzak erasotzeko hezi izan duena?

Eta bere ondoan bere arrazakerien aurrean, kolore beltzekoak lagundu nahi dituen domadore beltza: «Zakur hau hil beharrean ondo hezitzen badut, ez dugu hain arrisku handirik jasango».

Mamia badaukala esan dezake edonork eta ez diogu ukatuko. Ukitzen du gaia. Eta arrazista zuria ez du aurkeztu otso bat balitz bezala: aiton bat da, itxura jatorrekoa, maitagarria... edo zein giza-zurik zahartzaroan izan nahi izango lukeen modukoa.

Baina neska-zuriak gogoratzan dionean bere zakurra zakur-zuri bat dela, hau da zuriek beltzak erasotzeko hezitako zakurra, orduan, zakurrak berak erakusten dituen transformaziotan bezala, gizon lasai-txintxo-on izatetik, arrazista-arro bat izatera pasatzen da une batez. Gutxi gora behera zakur-zuria neska-zuriarekin ondo egotetik giza-beltz bati eraso egitera pasatzen den denbora berean.

Aipagarria da guzien gainetik animaliekin egin duten lana. Zoratzekoa izango zen hainbat eta hainbat unetan. Zakurra benetan ikusten da pasatzen maitasun-lasaitasun giro batetik, bortxa-eraso beste giro batera (ez daki-gu zakur batekin egin duten, baina birekin, edo hirurekin filmatu badute ere oso ondo lortuta daude hainbat eta hainbat eszena).

Filmea ez da gainera sensazionalista efektista horietakoa non odolak eta efektuak ematen duten zerbaiten itxura. Hemen benetazkoa ikusten zen zirkoa (edo zoo-

lojiko kaila).

Bestalde aipatu behar da gainera pertsonaiak berak ere filme honen egile zutenak diren (fikzioan bederen). Domadore zinemarako animaliak domatzen aritzen den zolojiko langilea da. Neska filme bat egiten ari den aktorea da. Spot bat filmatzen ari direla han agertzen da Sam Fuller bera—hainbat zuzendarik usadiozko duten bezala—...

Alde horretatik ere bada-gu bueltaren bat ematerik nahi dena filme honetaz hitzegiten jarraitzea baldin bada.

EKAINA
1
EKAINA
7

Guk Ennio Morricone aipatuko genuke berriz ere ze oso ondo egokitzen bait da berak sortzen duen belarri-rako giroa begiek ikusten dutenarekin batera joateko.

Ederki asko daki une garrazetan eta bareetan puntuan egoten.

Gainontzekoan fotografia ona eta muntaia ona. Nola ez!

Mendi Ibilaldiak

Ekainaren 9rako

Euskalduna (Andoain): 6-7-8-9rako: Gredos-eko Mendilerro-ra. Tf. 592232.

Tabira (Durango): 6tik-9ra: Picos de Europa.

Gailur (Donotia): 5etik-9ra: Picos de Europa. Tf. 466625.

Gasteiz: 8-9ra. Peñas Bistruey-ra. Ibilaldi berezia Santander-Palencia-León mendi mugan.

Anaitasuna, Donibane, Alegria de Iruña: Larraun-Otsogorriga (1.916 m.). Mintxate (egun guztirako). Tf. 254900.

Sestao: Mendizalearen festa.

Club Vasco de Camping (Donostia): 8-9rako, Col des Moines-Col de Ayous-Pene Soubre-Col de Somport. Tf. 428479.

Mendikari (Hazparne): Bidarra-Urrizate-Aritzakun (10 orduz). Tf. 294336.

Gipuzkoarrak haserre Garcia Egotxeagarekin

GASTEIZKO Gobernuaren plan ekonomiko berria aurkeztu du Garcia Egotxeagak, eta Bilboalde ZUR izendatzearekin loturik erakutsi ditu puntu gehienak: Bilboko Metroa, porturainoko trenbidea, Bilboaldeko komunikabide berriak... Gipuzkoako Diputazioak espero zuen bere proiektuetakoen bat bederen sartzea: Maltzagatik Gasteizako autopista adibidez. Beren kezka azaldu du Imanol Murua diputatu nagusiak. Baina are buruhauste haundiagoak dituzte enpresagizon gipuzkoarrek. Beren buru egiten duen Marketek salatu duenez ia inoren laguntzarik gabe ari dira Gipuzkoako enpresak beren birmoldaketa egiten, eta horrek aldaketa bat eskatzen du aguro.

Polizia espainiarraren kontra alde guztietatik erasoak

ASPALDIAN ez zuten jasan polizia espainiarrek azken denbora honetakoa bezalako astindualdirik. Gerra zikinarekin omen dituen harremanak prentsak behin eta berriro haizatzek ez zirudien oso arriskutsua, baina azken hilabeteotan alde guztietatik sortu zaizkie buruhaustek. Santi Brouard-en hilketaren inguruko ikerketek jasan duten trabaketa eskandalagarriak jarraitzen du zeresanik ematen, eta orain Bilbotik eraman zuten Valerio fiskala bera izan da lehen irritati batetik esandakoa azpimarratu duena: zerbitzu sekretuek bazutela infiltratu bat hiltzaileen artean eta hori gertatzera zihoanaren berri bazutela. Eskandalo hori ez da bi egunetarako biztua.

Gainetik Ballesteros komisarioari Donostiako auzitegiak ezarri dion hiru urtetako zigorra dago, eta horrekin batera

«Hendayais» ostatuko atentatuari buruzko sumarioa berriz irekitzeko xehetasun gogorrek ematen ditu egiazat: Ballesterosek aske utzi zituen hiru gizonak zirela Hendaiako atentatuan parte hartu zutenak. Auzitegiak berak Gartziandia pilotaria hil zuen guardia civila sei urtetarako gartzelara kondenatu du.

Mogimendu horiek Espainiako seguritate indarren izen ona guztien ahotan zegoen une batean tokatu da: Polizia Nacionalaren greba, alderdi politikoei egin zaien espioitza eta abar, eta gainera Mediterraneoako bonba kanpaina zertan bukatua den garbi ez dagoela. ETaren ofentsiba berriak egoera horretan harrapatu ditu. Parlamentuan zeuden eztabaidak kolpe batez isildu nahi izan dira, baina seguruenik berandu ibili dira. Guzti horri txapela jarritz Uzturrek adierazten badu lojiko dela jendeak poliziaren txibato ez izan nahia...

Frantses eta espainiar nazionalistak sobietarrekin haserre

PROTESTA bero bat egin du Espainiak Sobiet Batasunean duen enbaxadoreak. Motiboa: Sobiet Batasuneko Hiztegi Entziklopedikoak Espainiari buruz dioena. Izan ere, Espainiako biztanleez ari denean 27 milioi espainolak direla eta beste gainerakoak euskaldun, galego eta katalanak direla dio. Ez hori bakarrik, mendirik altuena aipatzean Mulhacen izendatzen du, Canarias irlatan dagoen Teide «ahantziz».

Ez dira ordea espainiarrak sobietarrek jipoitu dituzten txobino bakarrak. Joan den urtean PCFko George Marchais izan zen protesta egin zuena. Izan ere Frantzia hitzari zegokion atalean esaten zen estatuko %80 frantsesak direla, eta gainerakoak kortsikar, katalan, bretoin, altsaziar eta euskaldunak.

Svahn euskal nazionalismoaren argibideak ematen

MICHEL Svahn Pueko epailari famatua sarritan aipatu izan da Euskal Herriko prentsan eta baita gurean ere, militante abertzaleak kaleratzeko edozein oztopo jartzen dituenarekin batera GALEko mertzenarioak esku lehenez tratatzeko duen joeragatik.

Iparraldeko prentsari idazki luze bat igorria dio, Enbata astekariak bi zatitan eskaintzen diguna, konturatu bait da Svahn egunkariak iturri ilun eta helburu kezkatuak dituzten agentzi-berriak zabaltzen dituztela, epaileen biziaren edo ohorearen gainetik justiziaren beraren oinarriak hausten dituztela. Eta prentsan entzun eta irakurri duena iraultzeko, herritarren desinformazioa gainditzeko, mugaren bi aldeetan indarrean den terrorismoaren azterketa bat emateari ekiten dio.

Oraingoz argitaratu den lehen zatian gauza bitxiak topatu daitezke, halanola aurkezpenean argitzen digunean mendeen sakonetik datorren eta mintzo duen hizkuntzak definitzen duen Euskal Herriaren ezaugarrietako bat zalantzarik gabe bere irredentismoa da. Norbaiti entzun diogu hemen ere holakorik...

Beste bitxikeria PNVren definizioa da: Karlismoaren hondamendiaren ondoren, haietako batzuek PNV sortu zuten, hasiera batean karlista eta kristaua izan zena, radikala gero eta gaur egun sozialista eta pittin bat marxista. Svahn dicit.

«Ipar Euskadi Gaur»
Kanbon

Abertzale ipartarrek beren planak aurkeztu zituzten

Bigarren aldia da Herri Taldeek Iparraldeko politika eta kultur gintzaren berri emateko ekitaldi hau antolatzen dutela.

Joan den larunbat eta igandez eta bigarren aldikoz «Ipar Euskadi Gaur» lemapean ihardunaldi bat antolatzen zuten Herri Taldeek. Mitin kantaldia, kultur eta politika taldeek osatutako stand erakusketa, prentsaurreko bat, debate politikoa eta igande ilunabarreko dantzaldia, denak ere Kanbon. Azken urteotan Ipar Euskal Herriko abertzale ezkertiarrek akordio batzuetara edo mogimendu politiko zabal batera iristeko konpondu ezin dituzten arazoen ebidentzia izan zela esango dute batzuek. Sekula ez direla ados jarriko beste norbaitek. Bakoitzak esan behar zituenak esan zituela ere egia da.

Jendea urri inguratu zen larunbat gaueko mitin-kantaldira, eta hortik hasita biztua zegoen biharamoneko eztabaidaren hari nagusietako bat. Iparraldean alegia (eta non ez?) deialdi baterakoi eta zabaletara abertzaleak ugari azaltzen direla, eta horren froga ederra da pasatu berria den Aberri Eguna. Ekintza politiko zehatzagoetara, aldiz, zailagoa da jendea erakartzea. Hala ere igande arratsaldeko debate politikoa aurrera zihoala hirurehun pertsona inguru bazela kalkulatu zitekeen.

Antilla eta Ozeanian euskaldunon adiskideak

Herri Taldeek deiturik Kanbora jin

ziren ordezkarri atzerritarren presentziak eman zion kolore igande eguerdiartearen eskaini zen prentsaurrekoari, eta honako honek aitortu beharra dauka ez zuela hainbeste kazetari espero, agentzia haundietakoak ere han bait ziren.

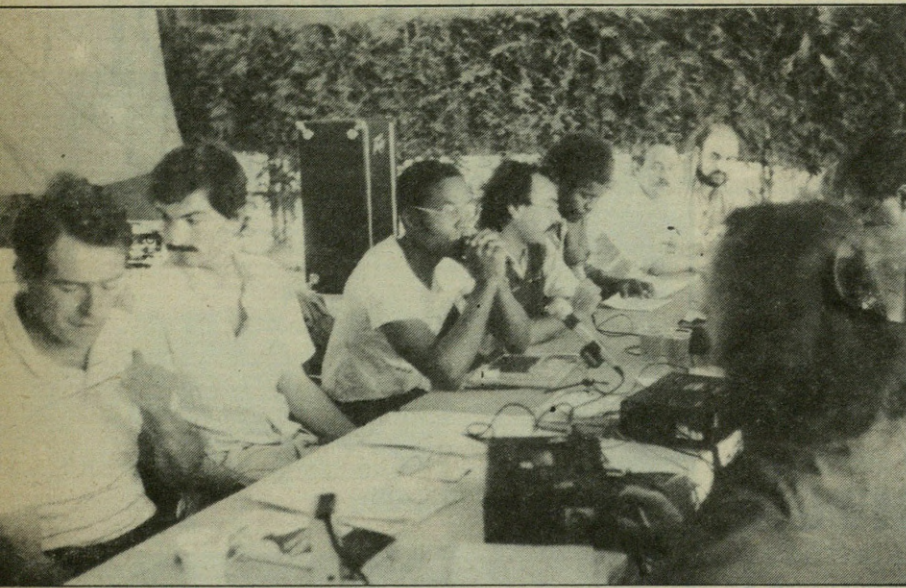
Alain Hiriart, Richard Irazusta eta Michel Bergougnan mintzatu ziren Herri Taldeen izenean, eta delegazio atzerritarretakoak Pabouty Sylvain Kanakiakoa, Jouyet Rudy Guadelupakoa eta Phillipe Guerrini Korsikakoa. Hauetako bakoitzak bere herrian dabilen borrokaren berri eman zuen, baina horretaz idazteko lana Nazioarteko sekzioko adiskideari utziko diogu. Izan ere aski bitxi egiten zaio haietako aktualitatea jarraitu ez duenari

zenbait gauza entzun eta ikustea. Korsikako mogimendu independentista berriak, FLNren adar politikoak, egindako zenbait urratsen berri izan da hemengo egunkarietan ere. Baina askoz bitxiagoa egiten zen Guadelupako prolematika esate baterako. Nork zekien Antilletan frantses eta Afrikako hizkuntzaz nahasitako bat mintzatu eta idazten dutenik?

Hegoaldean nazio zapalduen solidaritatea aipatzen denean normalki Galizia, Katalunia eta Andaluziako nazionalistak eta Espainiako zenbait iraultzaile aipatu izan ditu ezker abertzaleak, beste maila batean Kortzika eta Irlandakoak, eta baita Latinoameriketakoak ere. HTetakoek argituko zuten «Ipar Euskadi Gaur» ekitaldiaren helburuetako bat Frantziako Estatuaren mende dauden edo Hexagonoko beste nazio askapen borroka presentatzea, denak ere estatu beraren aurka ari direlako.

Kultur eta politik mogimenduen azalpena

Beste bi helburu ere bazituen ekitaldiak. Antolatzaileak diren HTek urtean zehar egin dituzten azterketa eta lan azalpen bat egitea, eta Ipar

Hexagonoko beste herri zapaldu batzuetako ordezkariak ere baziren, Guadelupakoa, Kortsikakoa, Kanakiakoa.

Haize berriak

Duela urte bat, debatea irekitzeko ordu zela Iparralde honetako abertzaleen artean entzuten zen eskualde orotarik. Abertzale mogimendu guztia hor ba omen zegoen gelditua urrats bat gehiago ezin aginez, hots, blokatua. Eta behar bada orduko giroa hobekien adierazi zuen nekazarien sindikataren posturatzek. ELBkoen ustez berehala eta baitzupada eztabaida ireki behar zen oroz gainetik Iparraldeko bortizkeriari buruz. «Ipar Euskadi Gaur» lehenaren biharamoan zen hori. Herri Taldeetako lau militante IKren prentsaurreako kazetari garraiatzen zebiltzalarik harrapatuak izan bait ziren.

Berehalako debate publikorik ez zen izan, nahiz pentsabidez gehienbat batzuen eta besteen ikuspegiak emeki argiratu ziren. Batzuek bestaldeko borroka lehen zeukatela eta ondorioz errefuxiatuen egoera guti edo aski traba edo larri zezakeen guztia landaratu behar zela. Noski IK izaitea eta borroka... Besteek aldiz Iparraldean bertako borrokak bultzatu behar zirela, baita ere borroka armatua.

Urte bat joan da, oroigarria alderdi askotarik, eta bakoitxak lanari ekin dio bere alorrean. Zafraldiak eta hilketak jasan dituzte denek, haiek eta hauek. Biziak gaina hartu du. Biziak, bai, hori bait da Euskal Herriko bizia, odol eta borrokazkoa.

Etsaiaren zafraketa ikagarriak denak

haragian eta bihotzean hunki ditugu. Nolabaiteko elkartasun isil bat berriz atera da Iparraldeko abertzaleen artean errepresio ilunetik, ofentsiba gogorretik. Eta debate baitzupadoak «lehentasuna» galdu du.

HTek dute atera Kanbon antolatu dituzten egunetara eztabaida famatua: zeri eman behar zaio lehentasuna Iparraldeko borroketan? Zer nola erabili behar litake Iparraldean borroka armatua?... Bertako abertzaleen ordezkari gehienak agertu dira mahai ingurura, Errefuxiatuen Batzordeak ezezkoa eman duelarik.

Dudarik ez dago Iparraldean bi ikuspegi, bi dinamika nabari direla abertzaleetan. Errefuxiatuek beren aldera tiraka eta denek onartzen dute haien saldoak zer garrantzia duen Euskal Herriko borrokei begira. Iparraldean bertan abertzale mogimendu autonomo bat eraiki nahian ari direnak beste aldetik. Geroak erranen mahai ingurura ez agertzeak nori zer ondorio ekar diezaiokeen.

Horiek hola, hor zirenen arteko debata aski motela iruditu zaigu eta duela urte bateko korapilo ezin askatuak gatza urean bezala suntsitu direla dirudi. Zer gertatzen da beraz? Nahiz denak orotan ados ez izan prest iduri lukete elgarrekin indar batzu egiteko. Kanpotiko ofentsibak, hitzetik egintzetara iragaiteko gutiziak edo behar gorriak, heldu den hauteskondeei buruz apailatu analisiak, zerbaitek gaintitzen ari ditu berexgoak eta herrak.

TXINABERRI

Euskal Herrian dauden mogimendu guztiek egin dituztenei lekua uztea.

Standak zeuden horretarako jarriak Kanboko ezker paretan. Aipatu ditugun hiru delegazioen standak lehenbizi, Kanakia, Kortsika eta Guadelupakoenak. Horien ondoan Euskal Herriko Giza Eskubideen aldeko Elkartekoak han ziren, Ertameriketakoekin solidaritatea egiteko Baionan antolatu berri den elkartekoak ere bai, eta talde politikoen artean Laguntza eta Herri Taldeak.

Kultur taldeen artean berriz Seaska eta AEKkoek zuten stand bana eta sortu berria den «Kide» taldekoak ere han ziren. Euskararen eta Euskal Herriko prolematikaren alde lizeoetan lan egiteko antolatu den mogimendu berri bat da Kide, eta nahiko arrakasta bildu omen du batez ere Baiona aldean, Korrika antolatze lanetan eta gogotik parte hartuz.

Standetan arukezten ziren materialen artean aipamen zabalagoa merezi dutenak HTak aurkeztutako dokumentua eta Laguntzarenak lirarteke.

Richard Irazustak egin zuen HTek «Ipar Euskadi Gaur» izenarekin zabaldu zuten txostenaren aurkezpena, bertan hiru atal bereziz: kultura, ekonomia eta politika. «Euskadi euskalduna» izenaren pean euskarari ematen zaion papera aztertzen da, hizkuntz alienazioa zapalketa burgesarekin lotuaz, ikastolek eta AEKk zentralismoagandik aparte osatzen duten kontrabotere puska, komunikabide euskaldunak...

Herri Taldeen kultur, ekonomi eta politika mailako azterketa

Ipar Euskadiko ekonomi egoeraren eta etorkizunaren berri ematen da HTen agiriaren bigarren atalean, demografiatik hasita. Koadro ugari, joan den mendetik gaur egun arte eman den populazio aldaketa aztertuz, barnekaldearen hustutzea, kostaldearen haztea (neurri batean kanpotarren etorrerarekin). Hiritartze prozesoa aztertzen da, «bigarren egoitz» edo oporretarako etxean ugaltzea, lurraren prezioen igotzea etabar.

Aktibitate ekonomikoaren bilakabidea zabal tratatzen da: turistifikazioa eta bere ezaugarriak, sektore ekonomikoen arteko banaketa eta harremanak, laborantzaren ahultzea eta Europa mailako planen mende jartzea, industria non eta nola kokatu den,

ekonomiaren sekundarizazioa. Langabeziari ere garrantzia ematen zaio. Hala ikusten dugu Ipar Euskadi dela Frantziako Estatuko kopururik ikaragarrienetakoak eskaintzen dituen. Estatu mailan xomaia %10,8 baldin bada, hori Parisko eskualdean 7,4ra jaisten delarik, Akitanian 11,6 da, Pirinio Atlantikoetan 12,3 eta Ipar Euskadin 15,5.

Politikagintzari eskaintzen zaio hirugarren atala, eta 1980a baino lehenago Iparraldean biztutako mogimendu politikoa aztertu ondoan, 1980tik 1985era jazotako gertakari nagusien aipamena egiten da, gaur eguneko egoeraren analisi batekin bukatzeko. Azkenik, eta Errepresioaren aurkako batzordearen aipamena egin ondoren (Comision anti-represion), HTEk proposatzen dituzten borroka-ardatzak aipatzen dira: Euskal Herria bi Estatu ezberdinek zapaltzen dutenez, bi borroka autonomo baina lotuak eraman behar dira, borroka horiek sozialistak isango dira eta HTEk masa borroka egiten dute, berrekin harremanik ez duen indar armatuarekin solidario sentituz.

Laguntza, kolektibo kritiko eta berrizalea

Laguntza taldeak eskaintzen zituen agirien artean azkena GALen ekintzen inguruan Iparraldeko jauntxoek botatuko esaldien kolektio tankerako bat da, Jaunttoen erranak, GAL-en musika deitzen dena. Egunkarietako zatiak, benetan esanguratsuak, beren komentarioekin, gauza barregarri bezain ikaragarriekin; halanola, joan den urtarrian Svahn juezak deklaratzaren zuenean ...ez da ahanzi behar gure artean bizi diren euskaldun espainol horiek komunistak direla. Arrazoin ideologikoengatik izan daiteke GALen partaide. Gure departamenduan izanen dira behar bada 250 lagun gauza bat baino eskatzen ez dutenak: euskaldun espainolak lehertzea.

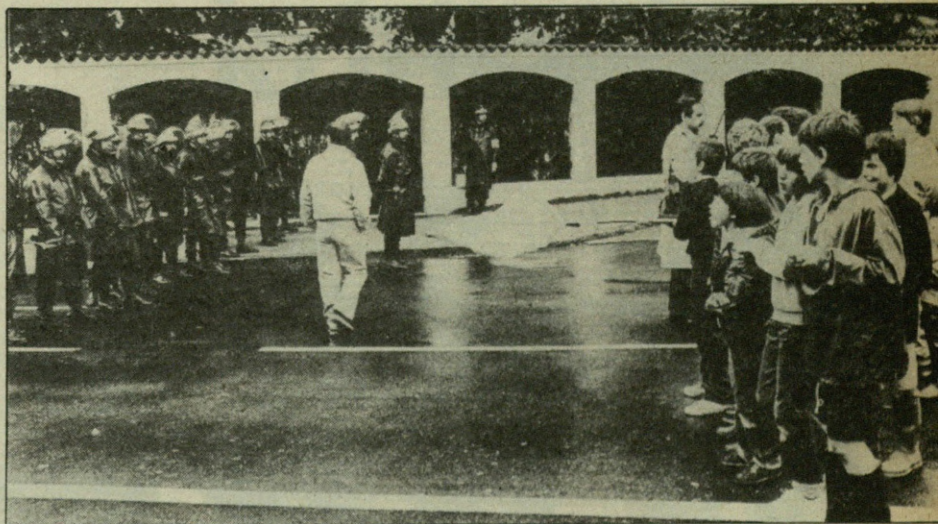
Skuat edo etxe-okupatzei duela urtebete eskaintako azterketa bat da bigarrena. Ekintza horien funtsa, Europako esperientziak eta Euskal Herrian egin diren azalpenak ematen dira, eta hasiera aldean adierazten denez Euskal mugimendu abertzalearen barnean sorturik, skuatt ekintza irekitze bat ekartzen dio, borroka eremuaren zabaltzea. Betiko arazoetatik hedatuz (turismoa, ikastolak, errefu-

xiatuak, errepresioa...) skuattek zera erakusten dute: abertzale mugimendua globala eta orokorra izan daitekeela, borroka berriak egin daitezkeela....

Aberri egunean zabalduko plaketak da Laguntzak erakusten zuen hirugarrena, Oldar gaitzeen! izenburupean. Mogimendu abertzalearen aurkako ofentsiba, Parise eta Madrilen arteko plana, jaunttoen ofentsiba, GALen eta bere ekintzekin bilatzen diren ondorioen analisisa, dira atalak. Horiei PS agintera iristeak abertzaleen artean ekarri dituen aldaketan azter-

nak) biltzen dituen taldekoa da, eta berak aitortu zuenez hilabete oroz biltzen diren horien artean PNV ingurukoetarik PSU inguruko sentsibilitatekoetaraino daude. Plataforma bat ari dira antolatzen nahian, eta orain arte beren buruak estradizioen aurkako mogimenduetan, Olaskoaga gaztearen hilketan eta bazko inguruan suertatu ziren atentatuetan azaldu dituzte.

Talde politikoen izenean zetozenegi zegoien debatea biztea, eta Laguntzako ordezkariak aurkeztu zuen aipatu dugun analisisa, sozialistek departamenduen promesa ahaztu ondoren,

Hogei urtetan erabat aldatu da Iparraldeko panorama politikoa.

keta erantsi zaie, Laguntzak egin nahi duen politika moldearekin bukatzeko: egitura zabalak bultzatzea, mogimenduen kontrako eraso guztiei erantzutea, mobilizapenei perspektiba bat ematea, errepresioaren kontra borrokatzea, analisisak egitea.

Hirurogei kargu hautetsi plataforma baten atzetik

Arratsaldeko mahai inguruak biltzen zuen, dena dela, atentziorik gehiena. Zazpi izan ziren Mikel Hiribarren moderatzaile zela mintzatu zirenak: Xarlot Etxezaharreta, Enbata askeariko Jakes Abeberri, Laguntzako Isabel Etxeberria, Manex Pagola, Hautetsien mogimenduko Joanes Goihenetxe (Ortazankoko alkatea), Migel Torre, eta HTetako Xan Koskarat.

Joanes Goihenetxek eman zion hasiera hiru ordu t'erdiz luzatuko zen debata. Hirurogei bat kargu hautatu (kontzejal edo kontseilerak gehie-

eta Iparraldeko euskal arazoaren ikuspegi kulturalista batekin, ETA suntsitzeko Espainiako gobernuak daraman ekinarekin bat egitera behartu delarik. Horrela, gerra zikina ametitzearekin batera Iparraldeko arazoak bertako jauntxo eskuindarren esku utzi ditu. Abertzaleek berriz desmobilizazio bolada baten ondoren berriz ekin diote, eta Laguntzak borroka arlo guztietara hedatuz (skuatak fronte berriak kontsideratzen zituzten) eta beti ere mami antikapitalista eman nahiz.

Xan Koskarat izan zen giroa berotzeko lana hartu zuena, Enbatako editorialgilea plazara ekarrit. Bere idatzietan hainbeste aldiz aipatu dituen puntuetan zentratu zen hau: Ipar Euskadiz ari bagara Euskal Herri oso bat dagoelako da eta prioritateak oso kontutan edukitzea eskatzen digu horrek, bertako ekonomiaren kontrol bat lortu behar dugu gainean ditugun alaketegi begira, turismoa hemen ez da bestetan bezala kapitalista haundien

eskuetan eta kontu eman behar dugu hori turismoa atakatzan dugunean, sozialistek deszentralizazio bat egin dute eta horrek Iparraldean ultraeskuindarren indartzea ekarri du, oraindik ez dago Ipar eta Hegoaldeko abertzaleak biltzen dituen erakunde bat eta horren errua Hegoaldeko abertzaleei aurpegiratu behar zaie.

Eta borroka armatuaren istilua iritsi zen

Errefuxiatuen arazoa berez zeto-
rren, eta Koskaratek bezala moderat-

ez Hegoaldeko eskemak hemen ko-
piatzen ibili.

Norbaitek aipatu bait zuen abertzale iparrarrak gehiegitan erabili direla taxis moduan, Migel Torrek argi utzi nahi izan zuen errefuxiatuek Iparraldeko bizimoduan bete behar duten papera. Ipar Euskal Herriko borrokan elementu bat dira errefuxiatuak, baina ez elementu determinantea. Hangoek aitortu behar dute hemengo politikagintzak bertakoen esku egon behar duela, baina aldi berean errefuxiatuen defentsa ere eta indar gehiagorekin hartu behar dugu gure gain.

mak hartu nahi baditu berak daki zertan ari den, zer egin dezakegu guk horretan? Nik egin behar dudana da eskuartearen dudana ongi egin. Laguntzakoak borroka armatua beharrezkoa ikusten zuen, baina ongi egitekotan eta zentzu antikapitalista garbi batekin.

Hurrengo hauteskundeei begira zer?

Aurrera begira eman nahi diren urratsen aipamena da seguruenik Kanboko ekitaldi horretan azaldu zen gauzarik interesgarriena, aurreko eztabaidak oro beti ere biziak izan arren nahiko ezagunak direlako.

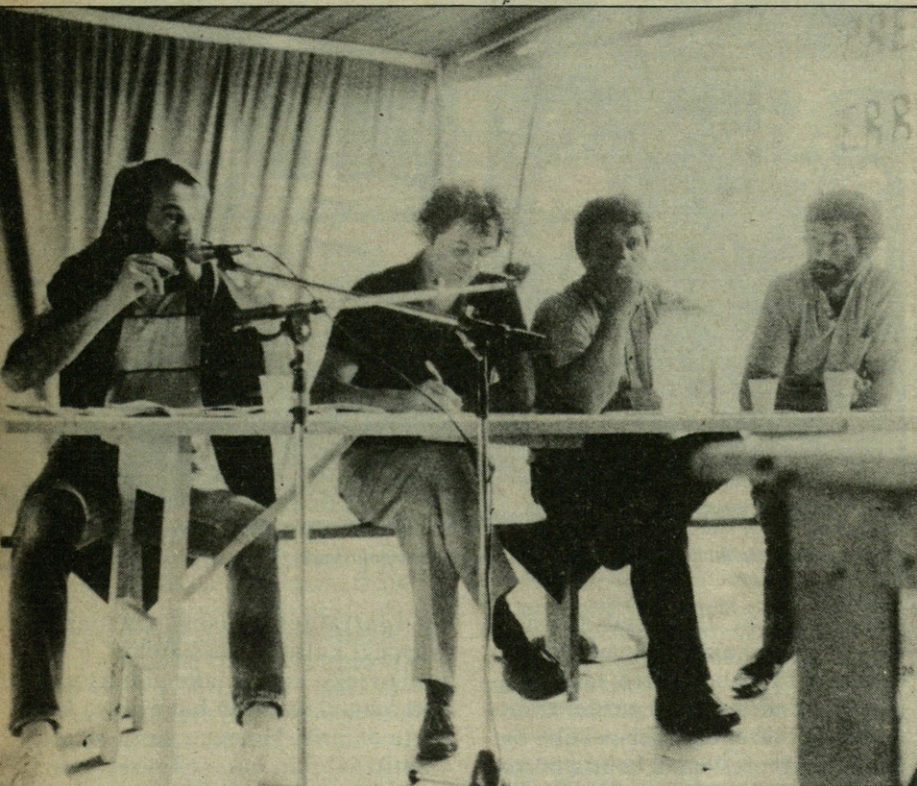
Hirurogei bat kargu hautatu biltzen dituen taldea ari da piskanaka bere plataforma bat zehazten, eta oraingoz lau puntutan dira ados: iheslarien defentsa eta Ginebra edo Geneveko komenioaren errespetatzea, euskal departamendua, preso politikoei estatutua ezagutzea, eta euskal kultura laguntzea.

Beste bide batetik doaz Herri Taldeak. Hurrengo hilabeteetarako hiru puntutan dute iniditzeko asmoa: herrietan duten presentzia zabaldu, kontrabotere batzuk sortzen entseatu sektore ezberdinetan eta langile mogimenduan batez ere, eta azkenik hurrengo hauteskundeei begira ezker abertzale kandidaturak antolatzekeo prozesu bat ireki.

Xarlot Etchezaharretak dozenardi bat abertzalek idatzitako paper bat irakurri zuen, bertan Davanten izena ere aipatu zelarik, eta hauek proposatzen zutena zen abertzale guztiei zabalik egongo litzatekeen mogimendua bat antolatzea herriz herri eta kantonamenduz kantonamendu.

Manex Pagolaren proposamena beste bide batetik zihoan: Estatu Espainolean noizbait egin nahi izan zen Galeuskaren bidetik, Britainia, Korsika, Okzitania eta Kataluniako abertzaleekin elkartu, kazeta bat argitaratu guztien artean eta leku bakoitzean Etats Generaux edo gorte antzeko batzuk bildu, guztien artean erreibindikazioak zehaztuko lituzkeen kuestionario bat beteaz. Hortik lihoake Union des Peuples de l'Hexagone delakoa.

Urtebete dute aurretik hurrengo hauteskundeak arte.

Parte hartzaileetako lau: Xan Koskarat, Migel Torre, Joanes Goienetxe eta moderatzailea.

zaileak argi utzi zuten konbidatuak izan ziren arren ez zirela agertu. Esan beharra dago Ipar Euskadi Gaur zabaltzen zuen larunbatean bertan hildako errefuxiatuen oroimenezko mitin-jaialdi bat zegoela antolatua Hendai, azkenean alkatearen debekuz ospatu ezin izan zena.

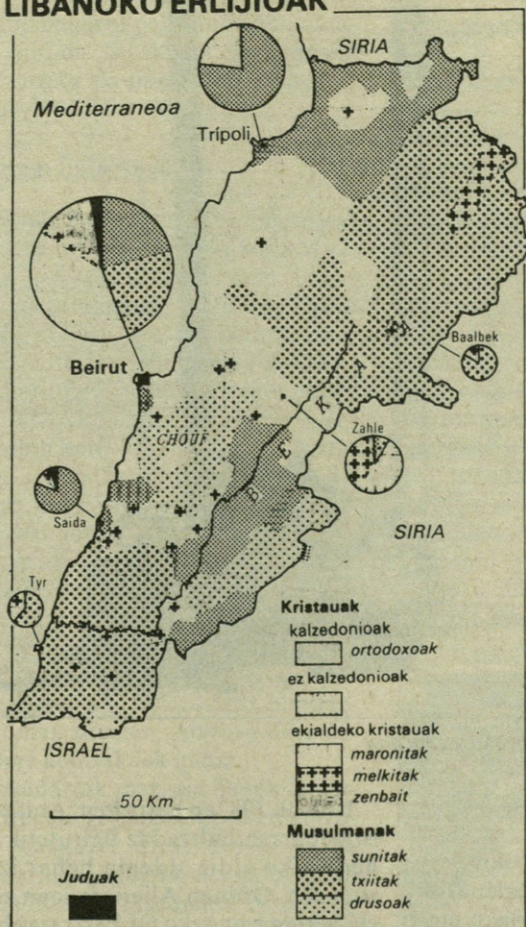
Jakes Abeberriren aburuz, Hegoaldean borroka armatu izugarri indartsu bat dago ez Estatu Espainola bakarrik baina Europako ordena ere astintzen dituen, eta prioritateak prioritate dira. Iparraldean aldiz oraindik populazioa daukagu gureganatu beharra, eta

Taxista izan behar dugu, baina baita bidailagun ere.

Hala ere, eta entzule batek garbi gogora erazi zuen, Iparraldean IKK daraman borroka armatua bertako egoeraren arauera zegoen eztabaidatu beharra. HTetako ordezkariak eta Enbatakoak zentratu zituzten bi jarrerak. Abeberrirentzako borroka armatuak kalte baino egiten ez duen bitartean, Koskaratentzako borroka mota guztiak erabili behar dira, eta abertzaleen arteko edozein elkartasun blokatzen duena eztabaida hori da. Xarlot Etchezaharreta jarrera praktikoago baten aldeko azaltzen zen: Batek ar-

Iñaki ZUBIONDO

LIBANOKO ERLIJOAK

Israelen etsaiak elkar hiltzen berriro

Libano: beste une kritiko bat

Libanoko egoeraz zer edo zer ulertzen hasi ginela uste genuen, eta bapatean txiitak palestindarren gainean oldartu dira. Txiitak, israelarren aurka gehien saiaturako libandarrak. Palestindarrak, nahi gabe nolabait tragedia guzti honen sorreran daudenak, Israelek Libanon sartu zelarik begitan harturik zeuzkanak. Begitan hartu bazituzten, hartu zituzten. Nik ez dakit, hor eta hemen bildu dugun informazioaz, Libanon gertatzen ari dena pittin bat argitu ahalko dugun. Oso iluna bait da...

Beirut mendebaldeko auzoetan polbora usaia ezin kendu dute. 1984ko otsailetik AMAL, txiiten mogimendu politiko-militarrak auzo horiek kontrolatzen ditu. Bertan daude palestindarrek Beiruten dituzten hiru «kanpamendu» edo auzotegiak: Sabra, Chatila eta Burj El Brajne-koa. Azken hau da txiiten aurrean erresistentziarik gehien egiten duena, lerro hauek idatzitakoan oraindik hartu ezin izan dutena. Beste bietan ere, hartu dituzten arren, palestindar frankotiradoreak aritzen omen dira.

Gertatzen ari den guzti hau, orduan, ezin espero zitekeen? Ez, enfrentamendua, bere konponente nagusietan, ez da izan ustegabea. Palestindarretan, Arafat-zaleek lagun gutxi dute gaurko Libanon. Besteak aldiz, «ez-leialak» alde batetik deitu izan zaienez, edo «traiziorik egin ez dutenak» nahiago baldin baduzue, oraingo Libanoko mapa politikoan hobeto kokaturik aurkitzen dira. Ez, agian, berez gehiago edo indartsuago direlako, euskarri sendoagoak dituztelako

baizik.

Orain elementu horrexek harritu ditu begiratzaileak: Arafat-en aurka azaldu ohi diren palestindar horiek ere, Abu Mussa buruzagi dutela, ataturik sentitu dira. Izan ere behin AMALekoak palestindarren kanpamenduetan tiro joka sartuz gero, nola bereziko zuten zein den Arafat-en aldekoa eta zein haren aurkakoa?

Orduan Arafat-en aurkakoak ere erresistentzian aritu dira. Berak dira gainera ongi armatuak dauden bakarrak, Siriak armatu bait zituen, gainontzekoei arma gehienak kentzen zitzaizkien bizkitartean. Eta arma horiek (besteak beste *katiuxka* koheteak) orain Urzai eta Ramlet El Baida txiiten auzoen kontra erabiltzen dituzte, beren auzoguneetan jasaten duten presioa pixka bat arintzearren. Atake horiek drusoek kontrolatutako Chuf-eko menditik egiten dituzte, drusoak gatazka konkretu honetan neutral agertu diralarik.

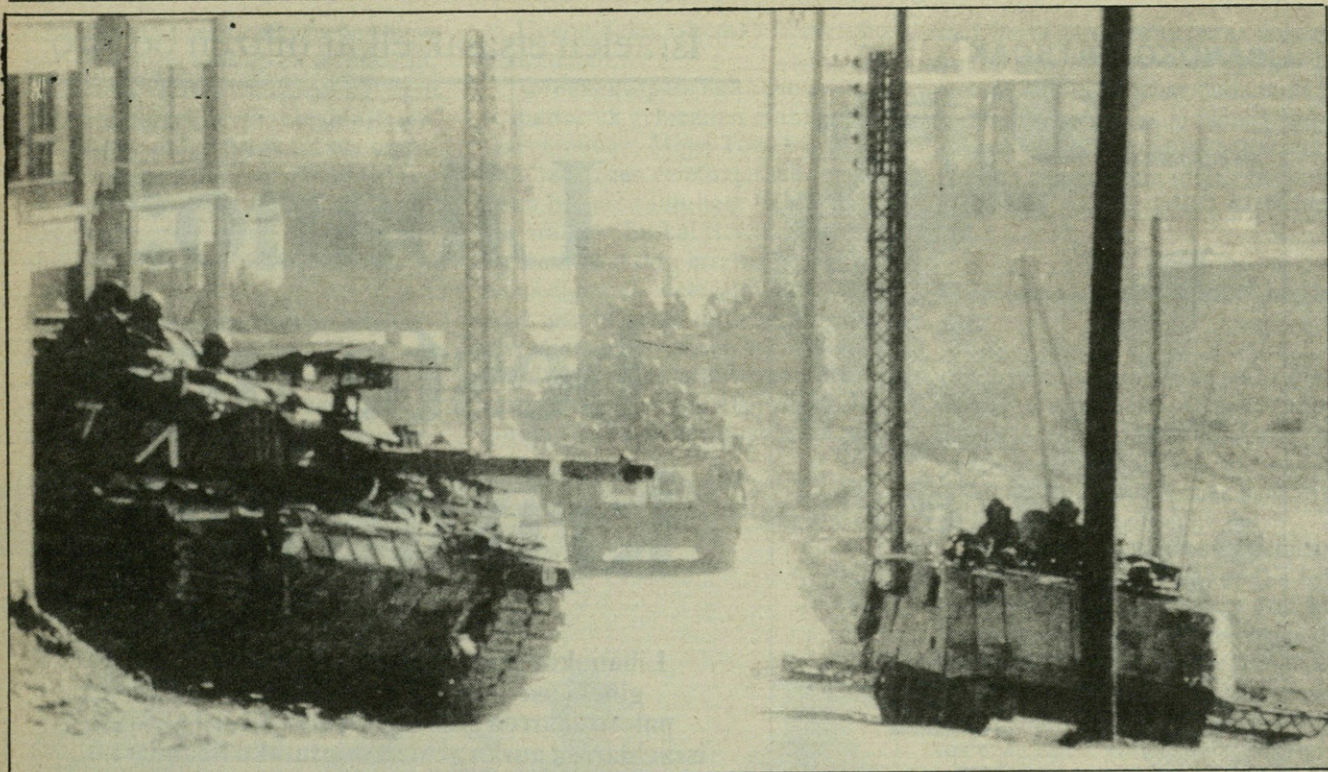
Nazioaren Salbaziorako Palestin-dar Frontean (NSPF) biltzen dira

Arafaten aurkakoak. Orain Damas-ko-tik dei bat egin dute, AMALen eta Libanoko armadaren jokabidea salatuz, «palestindar guztiak bota nahi gaituztelako Libanotik».

Txiitak, drusoak eta sunnitak

Txiitak dira nonbait —musulmanetan noski, bestela kristauak honi buruz Israelekin bat direlako— palestindarrak eraso dituzten bakarrak. Drusoak —Walid Jumblat beren buruzagia horrela aritu da— bakearen alde mintzatzen dira (nahiz beren alderdi nagusia, *Partidu Sozialista Aurrerakoa*, erdaraz P.S.P., Gadafi-k armatuta egon, jakina denez Gadafi ere oso Arafat-en etsai azaltzen delarik).

Musulmanen hirugarren taldekoek, sunnitek, Hassan Jaled buruzagiaren bitartez, sentidu berean hitz egin dute: berehalako bakearen alde. Txiiten artean ere badira baretzearen alde, tre-guaren alde azaldu direnak, hala nola Libanoko Parlamentuaren presidentea, Hussein Huseini, eta Fadlala je-

Israelek ez du hiru urtetako sar-atera alferrik egin: atzera lagun zirenak elkarri tiroka lagatu ditu

kea.

Pixkanaka pixkanaka, txiitek «beren» eskualdeen gaineko kontrola finkatu dute. 1984ko otsailetik (txiita eta drusoek kristauak handik botata mendebaldeko sektorea hartu zutenetik), AMALek palestindarren kanpamenduetan kontrolak ezarri zituen. (Falangistek hara sartzerik ez edukitzeak hobe-aldi bat ekarriko zuela ematen zuen baina...). Aurtengo apirilaren 16 eta 17an txiitek eta PSPko drusoek Mourabitoune-ren sunnitak atakatu eta deuseztu zituzten. Honekin sunnitak erabat ahulduta gelditu dira, ez-gauza borroka egiteko.

Sunnitak Nasser-zale dira, eta printzipioz Libia eta Siriaren lagun, baina —betiko ziria— Arafat-en aldeko, edo ez-kontra bederen, ageri dira, eta honek gainerakoen areriotasuna erakarri die. Bide batez esango dugu, beharbada orain ari garenari buruz zer-ikusitu zuzenagirik ez baldin badu ere, Estatu arabiarretan, sunnita izan ala txiita izan, posizioak nahiko berezita daudela, eta guk dakigunetan txiita bakarria Iran duzue, eta sunnita nabariak Jordania, Irak eta Egipto omen dituzue; honek munduari buruz —mundu arabiarrenari buruz, partikularzki— aski kontzepzio desberdinak omen dakartza, baina detaile gehiagorik ezin eman hemen.

Assad-Arafat

Mundu parte horretan oso ikuspegi geopolitiko desberdinak dituztenak bi buruzagi hauek dituzue, Siriako presidentea eta OLPeke oraindik-oraingo liderra. Gauzak sinplifikatuz, esan genezake, Arafatek buruan Palestina besterik ez duela (eta zenbaiten ustez honexek galdu du, alegia, bere herriari begira eta marko zabalagoko baldintzak ondo kontutan hartu gabe izandako hartu-emanek), eta Assad-ek... Siria du noski buruan, eta eskualdean daukan pribilegiozko posizioa areago indartzearen palestindarrak erabiltzeko. Honetaz normala den bezala interpretazio bat baino gehiago dago.

Aspaldi honetan Siriak Libanoko indar nazionalistak lagundu ditu, Israelen aurrean bistan da; AMAL izan du bere lagunik preziatuena. Palestinarrei buruz, Nazioaren Salbaziorako Fronteari eman dio laguntza guztia, Arafati oraingo egoeraren erru gehiena egozten diolarik. Drusoak ere ez ditu Assad-ek oso adixkide momentu honetan (PSPko Walid Jumblat Libandar Fronte Demokratikoaren presidentea da, eta honek, nahiz Arafaten oposiziokoei eskuratu laguntza, ez da Arafaten aurka argi-ta-garbi behin ere posizionatu).

Istiluak 1982an hasi ziren, Arafatek israelarren bultzadaz Beirutetik lehenbiziko aldiz aldegin behar izan zuenean. Orduan Aljeriara joan zen, eta bertan egindako OLPeke asanblada batetan erakundearen gehiena berarekin zeukala erakutsi zuen. Hala ere, bere etsaien ustetan, momentu hartan jadanik ez zen oso abilki jokatu, ez zelako noski gatazkarekin pisuzko eragina zeukatenekin konprometitu (Siriarekin, esan nahi da).

Handik hilabete gutxitara eszisiao etorri zen (burokrazioaren akusazioa leporatzen zioten Arafati), bai eta (1983ko maiatzean) palestindarren beren arteko elkar akabatzeak ere. Enfrentamendu hauen ondorioz eta Siriaren presioaz, urte hartako eguberrietan Arafatek bigarrenengo utzi behar izan zuen Beirut, eta orduan egin zuen ez egitekoa (hori lagunek berek ere erdi-errekonozitzen dute): Egiptoko Mubarak-i bisita egin zion. «Traizioa» kontsumatzen zen.

Arafatek bestela ikusten du. Israel alde batetara, Siria izan da egoera gutzit nahasi duena; batipat azken hilabeteotan, Assad Murphy Estatu Batuetako sekretario adjuntorekin elkarriketatu zenetik. Arafaten ustetan Siriak palestindarrei buruz azken finen Israelen nahi duen gauza berbera nahi du: palestindarrek Libanotik

hanka egin dezaten. Oraingo borrokak —esan du— ekarri duen alde positibo bakarra palestindarren batasuna izan da. Ikuskizun dago, noski, hori horrela ala liderraren irudipena besterik ez den.

Siriaren babesarekin

AMAL, txiiten milizia printzipala, beti izan da drusoek eta Abu Musaren palestindarren aliatua, baina oraingo gatazka honetan ez zaizkio inondik elkartu, drusoek neutral jakatu bait dute, eta Abu Mussa-k AMALen iharduerak salatu ere egin ditue-larik. AMALen buruzagirik bisibleena, Nabih Berri-k, zera esan du, Arafat txiiten aurka konjura bat prestatzen ari zela, eta horrexegatik eraso dutela. Buruzagi honek orain dela gutxi «atzeritarrak» deitu omen dizkie palestindarrei, prentsan azaldu denez.

Duela hilabete batzu, Israel-eko tropek Saidako hiria utzita txiitar miliziak hara gertatu zirela, bertako palestindarren kanpamenduak bonbazkatu omen zituzten, Arafat-zaleen orde bere kontrakoak ipiniz.

Israeldarrak joan-ala hauek utzita-ko lurretan gertatzen ari diren borrokak ikusgarri dira. Noski talde desberdinen miliziak nor-gehiagoka aritzen dira, eta dirudienez txiitak eta, hein txikiago batetan, drusoak, lur gehienek jabe gertatzen dira, Siriaren euskarriaz.

Bestela alderdi horietan beti indartsu ibili direnak maroniten milizianoak dira, baina Samir Geagea (frantsesezko *Jaja* bezala esaten da) beren buruzagiak, israeldarrak joandakoan, atzera egiten du, beraz druso-txiitak aise sartzen dira, bide batez populazio gehiena kristaua den eskualdeetan zenbait txikizio egiten omen dituztela. Honek bultzatu omen du kristau asko Israelgo mugalderantza, non babes-tuago sentitzen diren.

Ez du ematen druso-txiiten aurreratze honetaz Israel oso beldurrak dagoenik. Apiril honen 25ean Yitzhak Rabin, Israelgo defentsa ministroak, honela esan zuen: «Txiita eta drusoak oposatuko dira palestindarrak indarrean itzuli daitezen». Eta Aljeriak eragin handia duen aldizkari batetan orain hamabost egun eskas honela irakurtzen genuen: «*Tout se passe comme si un accord en haut lieu avait été conclu quelque part entre Tel-Aviv et Damas, faisant des chi'ites et des druzes les défenseurs du sanctuaire libanais contre tout retour de la Résis-*

tence palestinienne».

Kristauak eta musulmanak

1982garren urte hartatik palestindarrek ez dute Libano barruan ordu-rarteko eraginik izan. Ikus ditzagun ordea, handik hona eragina galdu bide duten beste batzuren gora-beherak: kristauenak.

Bechir Gemayel atentatuan hil zuten ez geroztik, Israel-ek Libandar Indarren (*Forces libanaises*) gaineko kontrola galdu egin zuen. Hegoaldeko Armada (*Armée du Liban-Sud*) bakkrik kontrolatuko zuen handik aurrera, eta honek ez du Libanoko indarren balantzan halako pisurik.

Libandar Indarrak azkar armatzen ari direla seinaleak badira. Badirudi ekialdeko Beiruten sekulako arsenalak pilatzen ari direla, eta horren berri-rik seguru aski luze baino lehen izango dugu. Esan beharra dago, oraintxe txiita eta palestinoen arteko borrokak

zun politikoa Libandar Indarren etorkizunarekin baturik agertzen da, eta honen makaltzearekin batera beste fenomeno bat gertatzen ari da, faxisten bizitzea. (Bestalde esan behar da maronitentzat sunniten ahultzea katastrofe bat izan dela, bien arteko ententea egon bait da libandar Estatua-ren oinarrian).

Kristauen barnean indarra galtzen ari dena momentu batetan kristau denak batu nahi izan zituen alderdia da, Kataeb alderdia, zeinaren aurka pasaden martxoan Geagea eta Hobeika altxatu ziren. Libandar Indarren buruzagitzan dagoen Elie Hobeika, Sabra eta Chatila-ko triskantzetan arduratzen zena, orain arabeekin entente bat antolatzearen alde agertzen da.

Hegoaldeko Libanoko mugida gutti hauen atzetik proiektu bat somatzen ahal da: Litani eta Hasbani ibaien inguruan Estatu kristau txiki bat sortzea, Israelen babesarekin eta Geagea-k zuzendu lezakeena. Gainera aspaldi-

Assad, Arafat: munduari, «iraultza»-ri buruzko bi ulerkera guttiz desberdin

haizeatu badira ere, kristau eta musulmanen artekoek aurrera segitzen dutela, apirilaren 28tik hona ehundik gora lagun hil direlarik. Lehengo astean Beiruteko kristauen sektorean 50 bat lagun hildako bonba eta martxoaren 8an txiitenean 80 pertsona akabatu zituen gerra honi dagozkio.

Hala ere, L.I. hau, militarki zeresanik duelarik ere, nonbait kristau askok ez du garai batetan bezain ongi ikusten. Lehen esan dugunagatik izan daiteke hau, alegia, teorian beren lagun beharko lituzketenek israeldarrekin batera aldegitzen dutela, txiita-drusoei bidea libre utzita. Maroniten etorki-

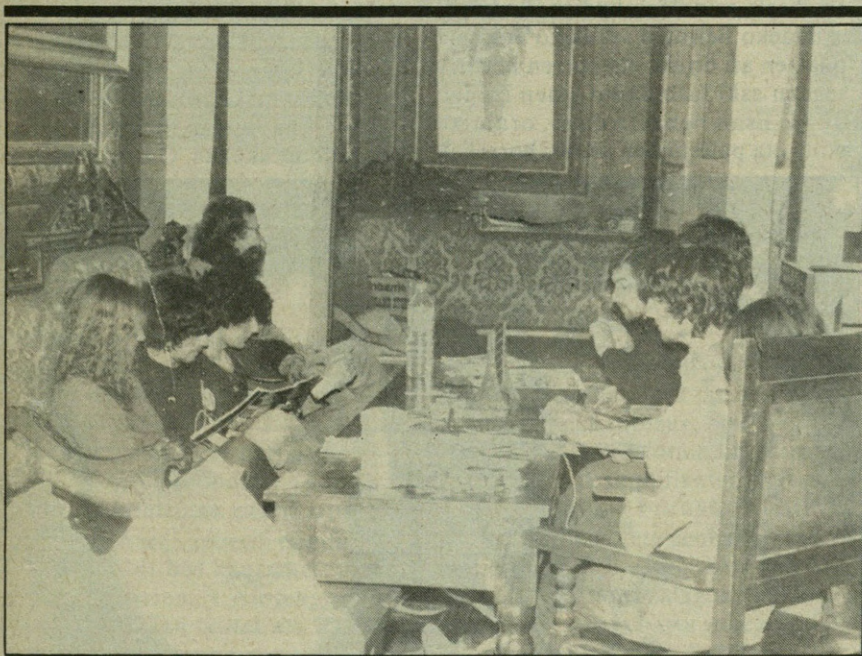
ko asmoa dute batzuek Libanoko gerratea horrela konpontzea, Estatua kantoika zatituz; ingurune horietako populazio gehiena txiita izatearen oztopoa nolabait gainditu lezakete.

Honako honetaz bai ez dagoela duda izpirik ere: Libanoko boterean egon nahi duenak, bai Siria eta bai Israelekin ondo konpondu beharko du. Oraingo istilu beltzen atzetik, duela denbora puxka bat ia ezinezko zirudien horren bideratzea izkutatzen ote da?

Pablo Sastre

Tolosako Gazteen Asanbladak egina du horretarako deia

Gose greba Tolosan, hiru gazteren epaiketaren kontra

Maiatzaren 27an Tolosako bi lagun eta Andoaingo beste baten kontrako epaiketa bati hasiera eman zitzaion Madrilen. Epaiketa horren aurka Tolosako Gazteen Asanbladak gose greba batetara deitu zuen Udaletxean, horren inguruan zenbait ekintza ere antolatu zituelarik. Geuk elkarrizketa hau egin genuen mementuan, Tolosako lau gazte ari ziren gose greban, Andoaingo beste lauk laguntzen dietelarik. Pleno bereziak, Rock jaialdiak, manifestaldiak... guzti horrek eman digu elkarrizketa hau egiteko parada, Tolosako Udaletxean gose greban ari direnekin.

ARGIA.— Azken aldian dextente ari da entzuten Tolosako Gazteen Asanbladaren izena, «Hontza» Asanbladaren izena. Nola definituko zenukete zeuon burua?

GOSE GREBALARIAK.— Gazteen Asanblada gazteen zerbitzura dagoen tresna bat da, batez ere gaz-

teen roiloak aurrera ateratzeko sortu den tresna bat. Piska bat ikasteko, edota kontraikasten ikasteko.

A.— Nola osatu da Tolosan Gazteen Asanblada hau?

G.G.— Duela urte t'erdi Tolosan otsaileko detentzio-kanpainan famatu hura izan zen, eta orduan ere Tolosako

Udaletxean gose greba bat izan zen lau zinegotzik eta lau antimilitaristak egina. Ordukoan antimilitaristen zerreginetako bat gaztedia antolatzea izan zen, eta handik aurrera bururatu zitzaigun urte guztian zehar funtzionatzeko zerbait egiteak merezi zuela. Ehun eta berrogeitamar pertsona baginen, eta hori tresna inportante bat izan zitekeen. Gure lana Udaletik kanpo eraman da aurrera eta ostiaka ikasiz joan gara. Ikutu ditugun arloak antimilitarismoa, ekologismoa, antierrepresioak eta antzekoak izan dira. Horrekin batera «batzurizarpa» izeneko hamabostaldi kulturala bultzatu dugu, beste roilo alternatibo batzurekin batera (krakers moduan etxe bat ere okupatu genuen).

A.— Madrilen epaitutako gazte bat, Iñaki Azkarate, Asanbladako partaide zen. Gose greba hau ekintza puntual bezala har daiteke (pertsona hori Gazteen Asanbladakoa zelako), ala nolabait ikuspegi orokorrago baten barruan sar daiteke?

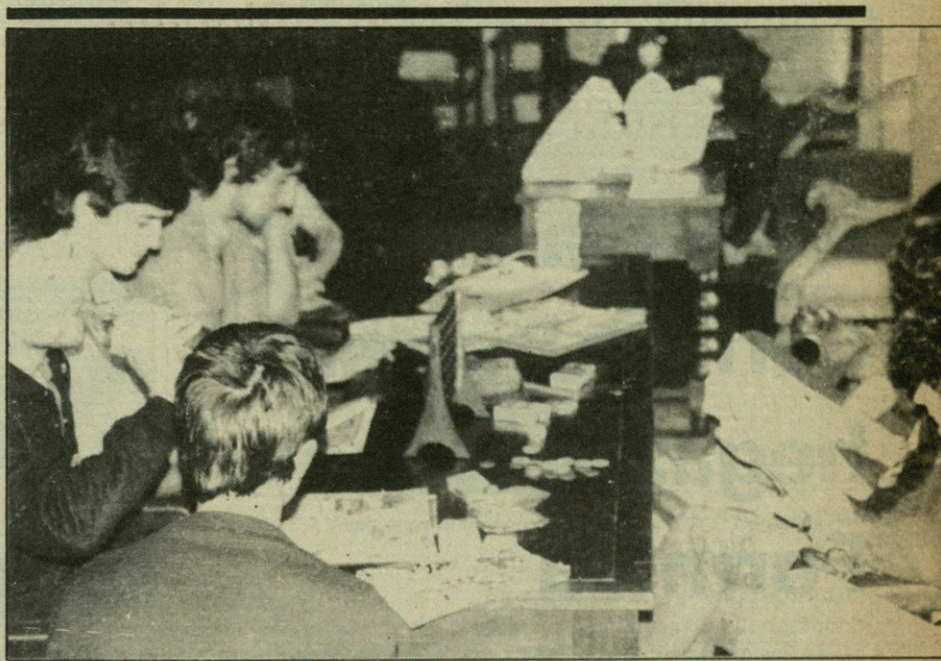
G.G.— Guk uste dugu ikuspegi orokor baten barruan sartu behar dela. Esan den bezala, gure abiapuntu nagusia errepresioaren kontrako erreakzioa izan zen, errepresioaren kontra gaude, eta bide horretatik okupazio polizialaren kontra ere. Alde horretan argi dago ere presoekiko elkartasuna, eta Lege Antiterroristarekin errefuxatzea. Egia da ere Iñaki Azkarate Asanbladakoa zelako oraingo kasuan normalean baino jarrera gogorrago bat hartu dugula, baina gure ustez honelako ekintzak beste edozein kasutan ere egin beharko ditugu, nahiz eta presoak Gazteen Asanbladakoa ez izan.

A.— Dena dela, Asanbladaren barruan denetarik dago, ezta?

G.G.— Beno, Kristau Talde batzutatik hasi eta feministak, «Tortura Sistematika», ekologistak, Jarrai... guzti horiek badute kapidarik Asanbladan eta bertan ari dira lanean. Gauza puntaletan ikuspegi desberdinak badaude, baina gure asmoa da Asanblada tresna bilakatzea eta horretarako oso puntu konkretu batzu landu eta aurrera jotzea.

A.— Zein oihartzun lortu duzue kalean?

G.G.— Beno, egia esan gure inzidentzia kalean ez da oso handia izan. Izan ere, gu konsziente gara gazte gehienak, gaztediaren parte haundiena oso apatiko dabilela, eta bere inguruan gertatzen diren gauzetaz ez dela arduratzen. Hori orokorrean hartuta, bistan. Gu bestalde lanean ari gara ere zenbait sektoretan oihartzun haundia jaso dugula ere egia esan. Esan genezake gizartearen sektore errebeldeetan lortu dugula oihartzun haundiena.

Tolosako gose grebalariek bertako udaletxean ekin zioten berem protestari.

«Gu konsziente gara gazte gehienak, gaztediaren parte haundiena oso aparte dabilela eta inguruan gertatzen denaz ez dela arduratzen»

Hala eta guztiz ere, guk argi daukagu gure roiloa zabaldu behar dugula eta bide horretatik saiatu gara ekitaldi kulturalak antolatuz, edota rock jaialdiak, e.a. Hori bai, edukiaz hustu gabe.

A.— Nolakoa harremanak dituzue Tolosako beste gazte-erakundeekin? Udaleko Gaztedi Batzordearekin, esate baterako?

G.G.— Guri askotan ipini izan zaigu sektario-etiketa, beti ildo beretik joko begenu bezala eta besteekin kontatuko ez bagenu bezala. Baina kontradiktorioki nik uste dut gu izan garela zerbait antolatzeko garaian besteekin gehienik kontatzen dugunok. Esate batera, guk muntatzen dugun edozein roilo aurrera ateratzeko kristo guztia gonbidatzen dugu, Udaleko Gaztedi Batzordea barne. Eta alderantziz, berriz, ez da gertatzen. Udaleko Batzorde horrek inoiz ez du gurekin kontatzen, eta egia esan elkarrekin ditugun erlazioak oso txarrak dira. Gu kaleko jendea gara, kalean dabilzan mugida guztiak bereganatuak ditugu, eta haiek hori badakite. Halere, haiek dira gu egongo ez bagina bezala tratatzen gaituztenak, eta ez bestela. Diru mailan, berdin. Haiek egiten dutena egiteko izugarritzko diru-mordoa erabiltzen dute, eta guri sosik ez apenas, nahiz eta proportzioan askoz ere gehiago jaso behar genukeen.

A.— Zein balorazio egingo zenukete gose greba honetaz?

G.G.— Gose greba honek bi helburu zituen: alde batetik, kaleko jendea sentsibilizatu eta gose greba apoia dezaten lortzea, eta bestaldetik epaiketa honen aurrean behatzaileak eta kazetariak bertaratzea. Lehenengo helburuari dagokionez nahiko majo atera da asuntua: bi manifestaldi aski jendetsuak izan diren azkenekoekin

alderatuz gero, bestelako ekintza batzu eta azkenik Pleno Berezirako mozio bat aurkeztu. Mozioarena desastre bet izan zen, aldeaz aurretik PNV, EE eta EKA kontsentsatua bait zuten dena, eta mozioa zatika eztabaidatu gabe, ezezkoa eman orokorrean eta txulo moduan saloitik atera egin ziren.

Bigarren helburuaren barruan, orain arte epaiketara joateko bost behatzaile lortu ditugu, bi katalandar, beste bat apezpikutegitik, beste bat Abokatu Kolejiotik eta azkena alemandar kazetari bat. Izan ere, gure lagun hauen kasua torturen kasu oso ebidente bat da, justiziak ezertarako balio ez duen kasu horietako bat da eta oso interesantea iruditu zaigu prentsa eta, epaiketan bertan presente egotea. Bost horiena konfirmatua duguna da, litekeena da gehiago ere joatea.

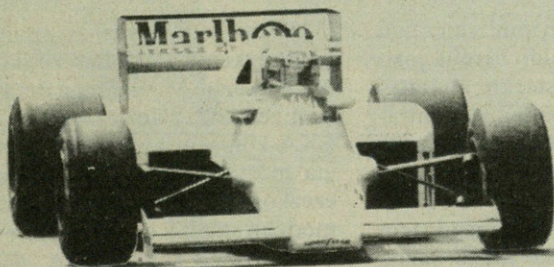
A.— Bukatzeko, azkeneko galdera: esperientzia negatiborik izan al duzue gose greba honetan?

G.G.— Bai, izan da halakorik. Batez ere, gertutik ikuste zenbait komunikabidek gai batzurekin daramaten jokabide zitala... konturatzea batzurenzat notizia zer den eta zer ez den. Eta batzutan ere oso «progre»tzat jo izaten diren medio batzu («El País», «Radio 3») ez direla atrebitzen tortura bezalako gai oso grabe batetan postura hartzera, ez dizutela kasurik ere egiten.

K.A.

Auto bakoitzak 2.000 miliotako presupostua mugitzen du urtean

Formula-I: Lurrera itsatsita hegaz egiteko Formula

Irabazlea: Alain Prost.

Urtero eta asteburu luze batez, Europako bigarren Estaturik txikiena —1,5 km² tako zabalera— abiadaren hiriburu bihurtzen da. Formula-Ieko kotxeen zarata ikaragarriak eta keroseno errearen usainak Monaco-ko «Principauté» delakoa guztiz inbaditzen dute. Makina hauen joan etorriak segitzea beti hunkigarria bada ere, zirkuito mehar eta bihurri honetan espektakulua ileak tente jartzeko modukoa da.

Ostirale gauez heldu ginen bertara aurtengo edizioa hurbiletik segitu asmoz. Zirkuitoa hiriko kaleek osatzen dute. Gu heldu ginenean, zirkuitoa zabalik zegoen, gauero bezala. Tentazioa handiegia zen: bueltatxo bat eman genion gure kotxe apalarekin 3.312 metrotako bide itxiari eta egia esan, bira estu haiek ez dira txantxetan ibiltzeko modukoak.

Heriotzaz jolasean

Sustoak larunbat goizeko proba

kronometratuetan hasi ziren. Orduan frogatu genuen gure begiekin nola hegalki gabeko abioi haiek zirkuitoaren 3 kilometroak minutu t'erdian betetzen zituzten. Ezin da hitzekin azaldu. Bihotza eztarrian jartzen da, hankak dardarka, tinpanoetan kilikili... telebistan ikusten dena karikatura pobre bat besterik ez da. Mila zalditako indarra garatzen duten munstro haiek projektatzen zituzten. Barruan doazen gizonak ez dira edonor; karrera honetan bost segunduro aldatzen dute martxa. Gainera, kotxe hauen bolan-

tea eta gurpilak harreman zuzenean daude, ez dute desbiderkatzailearik, hots, bolantearen bost gradutako birak, gurpilaren bost gradutako bira dakar. Datu honek suposatzen du karrera osoan zehar bolanteari egundoko tentsioaz oratu behar zaiola. Instant batetako deskuidoak heriotza ekar dezake ia seguru, eta ez pilotoarena bakarrik.

Izen egokia du kirola honek: Formula-Ia. Gehiena. Beste kotxeek, Formula II, Formula III, Rallyeta-koak, eta kalean dabiltzan arruntak zer esanik ez, jostailu indargabeak ematen dute kautxo eta metalezko munstro hauen ondoan.

Hegazkinek erabiltzen duten erregaia berbera usatzen dute kotxe hauek, oso suharbera den kerosenoa. Orain dela bi urte arte, depósitos erdi beteta ateratzen zuten hasieran. Gero, karrera erdian, *box*-etan sartuz, gurpilak aldatu eta depósitos berriz betetzeko maniobra 12 segundutan egiten zuten. Dirudienek, galdutako denbora hau sobera irabazten zuten pixu gutxiagorekin ibiliz. Baina orain debekatuta dute. Bizpahiru aldiz, motorraren berotasuna zela medio suak hartu zuen kotxea depósitos birbetetze manio-bran. Beraz, tonelada erdiko (gasolina eta piloto barik) aparatu hauek, depósitos beteta daramatelarik, lehergailu ikaragarriak bihur daitezke hutsune txikienez, eta tresna arriskugarri hau gizon baten eskuetan dago karrera osoan.

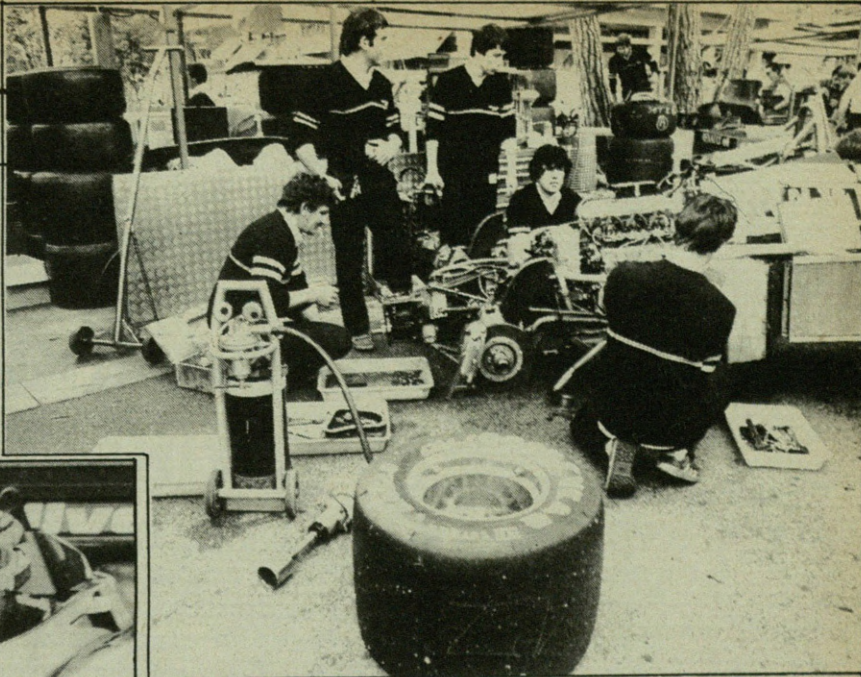
Pilotoa versus teknika. Nor da protagonista?

Nuvolari, Fangio, Moss, Graham Hill, Clark... Formula-Iaren izen mitikoak. Gizon gogorrak, karismadunak izena entzuteaz soilik errespetua sortzen zuten. Baina hamarkada gutxitan gauzak zeharo aldatu dira. Argazki zaharretan ikusten ditugun modeloak ia ia irribarre sortarazten digute. Eta makinak gidatzen dituzten gizonak, berdinak dira? Ez, hauek ere aldatu dira.

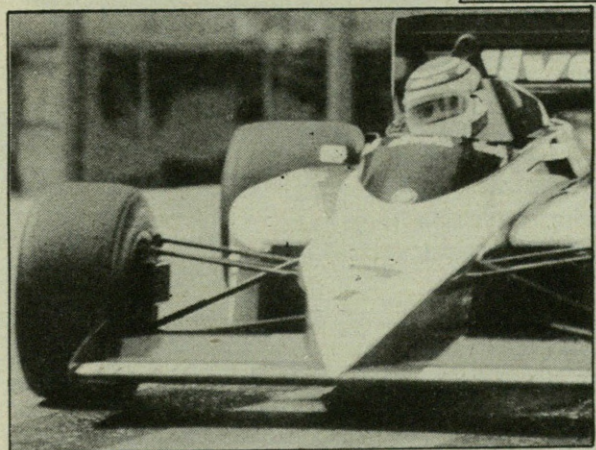
Jackie Stewart piloto eskoziarrarekin hasi zen aldaketa. Emerson Fittipaldi-ekin batera, somatu zuen pilotoaren irudi heroikoak dirua eman zezakeela, publizitateari esker batez ere. Horrela, pilotoa kirolari izatetik «business man» izatera pasa zen. Geroago, Brabham etxeko zuzendaria den Brian Ecclestone jaunak egoera boro-bildu egin zuen: gaur egun F-Ia milioi

askotako superrespektakulua da.

Bestalde, F-Iko kotxeak makina sofistikatu eta konplexuagoak bihurtzen ari diren neurrian, teknikariek gero eta garrantzi handiagoa hartu dute. Konputagailuen bitartez, kotxearen zehaztasun guztiak, piezarik txikiena ere kontrolatzen dute. Karrera amaitzean,

Jende anonimo askoren lana eskatzen du F-Iko proba batek.

Nelson Piquet, brasildarrak istripu ikusgarria izan zuen Ricardo Patreserekin. Zorionez, ez zitzaion ezer gertatu.

pieza guztiak banan banan aztertzen dituzte, portaera ikertuz eta ondorioak atereaz. Fangioren garaietan, karrera aurretik ez zuten apenas saiorik egiten, kotxea hobeto zaintzeko edo. Gaur egun aldiz, karrera aurretik bizpahiru mila kilometro egiten dituzte zirkuitoan bertan, eta modu honetan xehetasun guztiak kontrolatzen dituzte, gorpil moeta erabaki...

Gauzak horrela, milioien isurtzearen presioak alde batetik, eta teknikarien presentziak bestetik, pilotoari protagonismoa kendu diote. Eta pilotoak ez dira lehenagoko «gentleman» haiek, bigarren maila batetara pasa dira nonbait. Salbuespen bakarra, *Niki Lauda* austriarra litzateke. Piloto hau mito bat da F-Iaren barruan. Diotenez, *Nurburgring* zirkuitoan izandako istripua litzateke arrazoia. Oso grabe egon zen, mundu guztiak uste zuen ez zela berriz itzuliko, baina itzuli zen eta nola! Harez geroztik, munduko txapelketa bi irabazi ditu.

Ba dirudi gazteen artean beste figura bat ari dela sortzen: 26 urteetako *Ayrton Senna* brasildarra. Iaz laugarren gelditu zen. Eta aurten Portugalgo lehen saria irabazi du. Denborak esango du, baina kontutan izateko gizona dugu: Montecarlon denbora onenak egin zituen karrera aurreko saioetan, finalean lehen postuan irten zelarik. Dena den, beste piloetok liskar egin diote, zenbait maniobra arriskugarri egin zuelako.

Hogeita hamar milioi jostailua

Babestaile indartsuen laguntza ekonomikoa ezinbestekoa da kirola honetan. «Team» edo ekipo batek 2.000 milioi pezetatako aurrekontu teorikoa manejatzen du urtero. Hori-tatik 170 (milioi bat dolar) neumatikoetan gastatzeko. Adibide gisan, esan dezagun Niki Laudaren kotxeak hogeita hamar milioi pezeta balio duela. Zehaztuta: 1.500 cc.tako Porsche TAG turbo motorrak, 10 milioi; neumatiko sorta batek, 300.000; kanbioak, 3.400.000; karbonozko txasisa, 2.500.000; atzeko hegala, 1.200.000; titaniozko iraulketa-kontrako barra: 500.000.

Lehen, markak kotxe osoa fabrikatzen zuen. Gaur ez da horrela. Marka handiek motorrak egiten dituzte soilik: BMW, Alfa romeo, Porsche eta mundu honetan sartu berriak diren Honda japoniarrak. Aurtengoan bi marka berri sartu dira beren motorrekin: *Pierluigi Martini* piloetok daraman Motori Moderni enpresaren Minardi-M-185 eta *Jonathan Palmer* piloetok daraman Zaks Peek 84la. Bakarrrik Renault eta Ferrari enpresek segitzen dute kotxe osoak fabrikatzen.

Txasisak konpetizioaren munduan sartuta dabilzan enpresa txikien eskuetan gelditu dira eta sarritan aeronautika enpresek egiten dituzte diseinuak, materiale berriak sartuz eta hai-zearen tunelean eta konputagailuz ae-

rodinamika ongi aztertuz. *Forghieri*, *John Barnard* (honek karbono fibra F-Iko txasisetan sartu zuen lelhenbiziz), eta *Colin Chapman* ospetsua, dira alor honetako izen garrantzitsu batzu.

Aipatu datuei beste batzu gehitu behar zaizkie. Pilotoaz aparte, kotxe bakoitzaren inguruan injenieri bat, berrogeitamar mekaniko eta manager bat mugitzen dira. Bakoitzak soldata bat kobratzen du, bai horixe. Gainera, «Team» handietan bi ekipo daukate: bata, Grand-Prix-etara joaten dena, eta bestea, hurrengo proba prestatzen dabilena. Lehenengo ekipoan tekniko eta piloto ezagunenak daude: bigarrenean ordea piloto gazte ezezagun asko dabil, askotan gutxi kobratuz, injeniariek asmatzen dituzten hobekuntza guztiak probatzen, behin eta berriro, kilometro pila eginez, eta bizitza arriskutan jartzen baita ere.

Marka babestaileak ez dira beti alor honetako enpresak: hor ditugu Marlboro, Benetton, Parmalat... azken hau Parmako esne enpresa bat da eta bere publizitate helburuak lortu ondoren, ematen du ez dagoela prest diru itogina mantentzen segitzeko, ez orain arteko neurrian behintzat. Neumatikoe-tan, Pirelli, Goodyear eta Michelin izan dira orain arte ibili diren markak. Aurtengoan Michelinek huts egin du.

Beraz eta laburki ikusi dugunez, F-Ieko mundua dirudunen mundua da. Ez dago edonoren aukeran, ez bakarrrik parte hartzea, hori ez dago esan beharrik; honetaz, datu esanguratsu bat dugu: igandean Montecarloko aurtengo finala ikusteko sarrerak 15.000 pezeta inguru balio zuen (800 FF).

Antton AZKARGORTA

Dena prest Korrikaren amaierarako Iruñea zaharrari indar berriak Korrikak

Hasi berria izango da Korrika 4 hau irakurtzen hasi zarenerako. Atharratze, Maule, Donapaleu, Donibane Garazi, Baiona, Irun-Hondarrabi, Orereta, Donostia, Andoain... Nafarroako lurretatik zehar Erribera osoa zeharkatu, Errioxatik Bizkaira, Bizkaia osoa pasa eta Gasteiztik barrena Iruñeara ekainaren bederatzirako.

Iruñean prestakizun handitan dabilta Korrikaren azken egunerako. «*Azkenengo lau egunetarako ari gara prestatzen zenbait ekintza*» esan digu antolatzailetako batek. Igandea baino lau egun lehenago hasi eta kantaldiak, kontzertuak, antzerki emanaldiak, erakusketak, haurrentzako jaiak... denetatik antolatu da Iruñea girotzeko azken egunerako.

Aberri Eguna gogoan

Antolatzaileen buruan azken Aberri Eguna dago. Hori bezain sonatua edo jendetza ugariago biltzeko asmoa dago Ekainaren 9rako. «*Aurreko Korrikan 3 milioi gastatu ziren azken eguneko antolakizunetarako. Aurten bost milioi izango dira hor sartuko ditugunak*».

Hori alde batetik, eta bestetik Iruñean izateak dakarren alizienteak eramaten gaitu pentsatzera iaz Bilbon baino anitz jende gehiago bilduko dela Korrikari amaiera emateko.

Amaiera Iruñeako Ziudadelan izango da eta iazko Nafarroa Oinez-en parte hartu zuenak badaki zein leku aproposa den Ziudadela —eguraldi

ona baldin bada behintzat— antzeko eginkizunak ospatzeko. Toki zabala, nahi adinako zelai gune berdeak, arbolak itzalean egoteko, harresi ugari batetik bestera ibiltzeko... ugarte txiki bat Iruñeako edifiziotzar berri kristaldun horien erdian.

Pentsatu beharra dago gainera ordurako. Ekainaren 9rako. Korrika 4 pasea izango dela Euskal Herriko herri gehienetatik. 2.028 kilometroak beteak izango dira ordurako. Eta agian herrian animatu ez zena zerbait zuelako, edo bere herritik oso berandu pasatzen zelako Korrika, animatuko da igandean egun-pasa eder bat egiteko Iruñean.

AEKanpada ere izango da Iruñean

Korrika 4, honen prestakizunen artean kanpamendu bat ere antolatzea pentsatua dago. Egunotan aterako da argitara prentsan.

Pentsa daiteke jende mordo bat izango dela igandean bakarrik izan beharrean aste burua ere pasa nahi izango duena Iruñean. «*Horretarako, eta antolatu ditugun kantaldi guziekin*

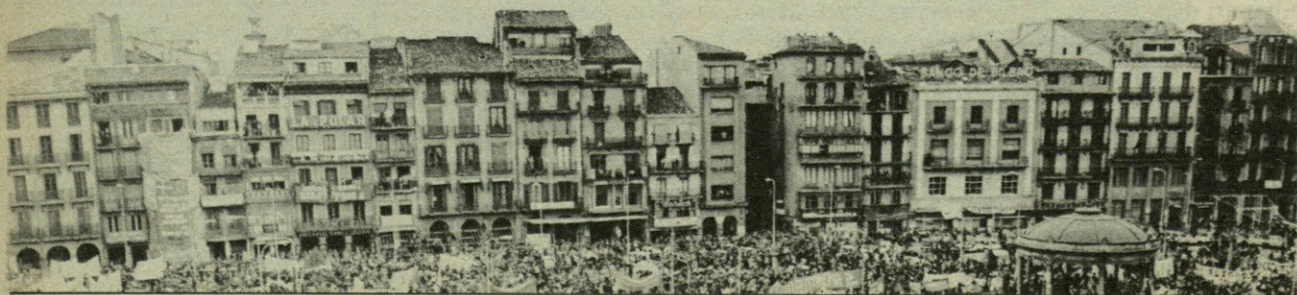
batera, AEKanpada moduko bat ere prestatzen ari gara kanpinekin eta etorriko den jende guziarentzat». Ez da idea txarra, San Ferminak ere bertan direlarik, hilabete baino ez da gelditzen jada, usaia hartzeko edo Iruñeako giroari kanpina hartu eta egun pare batetarako joatea.

Martxosoek eta badakite Iruñean bezain martxa giro onik toki gutxitan aurkitzen direla. Horri gehitzen badiezue Iruñean egun horietan, Korrika bezpera dela eta, egonen den saltza... zer esan bada!

Nafarroan euskara indartu

Kontutan hartu behar da, jende anitz biltzea bezain garrantzitsua da, Nafarroan bereziki larria dela euskararen egoera eta Korrika 4 honen diru irabazietako parte handi bat Nafarroako lurraldeetan zentru berriak eta lehendik ari direnak indartzera joango direla.

Kontutan hartu beha da hau zeren eta Nafarroako instituzioek ez diote sekula helduko euskararen laguntzeari. Nafarrokoek ez diote helduko eta Vascongetako Jaurilaritzak ere,

«Korrika»ren inguruan, mugimendu euskaltzalea kezkatu Arabian

«Korrika-4»aren atarian gaudela, protesta mugimendua nabaritu da Gasteizen eta Arabian zehar euskaltzaleen artean; maiatzaren 21ean hiriburuan AEK-ko zazpi irakaslek hasitako itxialdia eta gose-greba izan bada protesta horren agerraldi nabarmena, kezka zabalagoa da, ordea.

Maiatzaren 24ean, AEKren egoitzan eskainitako prentsaurrekoan adierazi ziren arrazoiak: «Korrika» prestatzen ari diren eskualdeetako ordezkariak bildu ziren, prentsari azalpenak eskainiz. Gehienak bat zetozen diagnostikoan: herrian euskara ikasteko grina agertzen da; AEK-k ahaleginak egiten ditu nahi horri erantzuteko; baina instituzioen aldetik, eta bereziki Euskal Gobernuaren eskutik ez da erantzun onik jasotzen. «Azken udan bi ikastaro antolatu genituen herrian —zioen Peñacerradako ordezkariak—, eta 20 haur eta 12 nagusi izan ziren euskara ikasten, baina esperientzia moztu beharrean izan gara, diru faltaz».

Kanpezu. Errioxa eta Lautada aldetik ere antzekoak entzuten dira. Nahi eta ezinak sortzen du Arabian proteta, eta batez ere ezinaren kausa Administrazioaren jarrera zitala delako.

Gasteizen agertzen da bizien euskalduntze-mugimendua azken urteotan, eta AEKren medioak ez dira jadanik nahiko demandari erantzun egokia eskaintzeko: bi egoitza propio ditu, eta hauetan 1.500 ikasle ari dira aurtien; beste 15 lokale alokatu egin behar izan ditu ikastaroak eskaintzeko, denetara aurtien 4.650 ikasle izan dituelarik. Orainarte 8 milioitako subentzioa lortzen zuen Udaletik alokairuei aurre egiteko, baina subentzioa 2.600.000 pezetatan murriztu dio aurtien Udalak, eta egoera beraz, larriagotu.

Kontrastez, ikasleen kopurua gorantza joan da urtez-urte, eta 1983an 2.700 baziren, jadanik lau milatako muga gainditu da. Jendearen motibazioak ezagutu nahian, inkesta zabal bat burutu zuen Gasteizko AEK-k 1984.eko maiatzean: AEKn bertan, HABEn eta «Udaberria» euskaltegian ikasten ari zirenen

arteko 679 inkestatu zituen, eta emaitzak adierazgarriak dira, euskara ikasteko motiba zioak horrela banatzen direlarik:

1. Motibazio pragmatikoak... (lana lortzeko, etab).
AEK — 11%
HABE — 32%
«Udaberria» — 25%
2. Motibazio integrationalak... (euskaldun izan).
AEK — 72%
HABE — 53%
«Udaberria» — 48%
3. Komunikazio-erlazio motibazioak... (lagunekin, jendearekin hitzegin ahal izateko).
AEK — 11%
HABE — 12%
«Udaberria» — 23%

Bestalde, esfortzu bat eginda azken garaian AEKren aldetik euskalduntzea eskualde guztietara hedatzeko: Errioxan ikastaroak antolatu dira (Biasterin egoitza propioa lortuz), baita Lautadan eta Araian.

Gasteiz: AEK-ko irakasleak gose-greban

Egoera horren barruan kokatu behar da azken egunetan Gasteizen AEK-ko 7 irakaslek daramaten protestaldia:

Vascongadetan heltzen ez dion bezala, Nafarroan ezin duenez sartu ezin du ezer egin hango eskualdeetan.

Horregatik oso garrantzizkoa da AEK bezalako mugimendu bat Nafarroan sendotzea. Horrek emango luke garrantia minimo bat Nafarroan euskarari eusteko. Eusteko diogu, eta ez aurrera egiteko. Jakina da Tafallan, Lizarran eta Erriberako zenbait herritan aurrengo gune euskaldunak sortzen hasiak diren bezala beste zonalde askotan, zonalde euskaldunetan hain zuzen ere, euskara galtzen ari dela belaunaldi batetik bestera.

Ezinbestekoa da toki horietan gau-eskolak jartzeaz gain euskaldunak kontzientziatzea bizi duten arris-

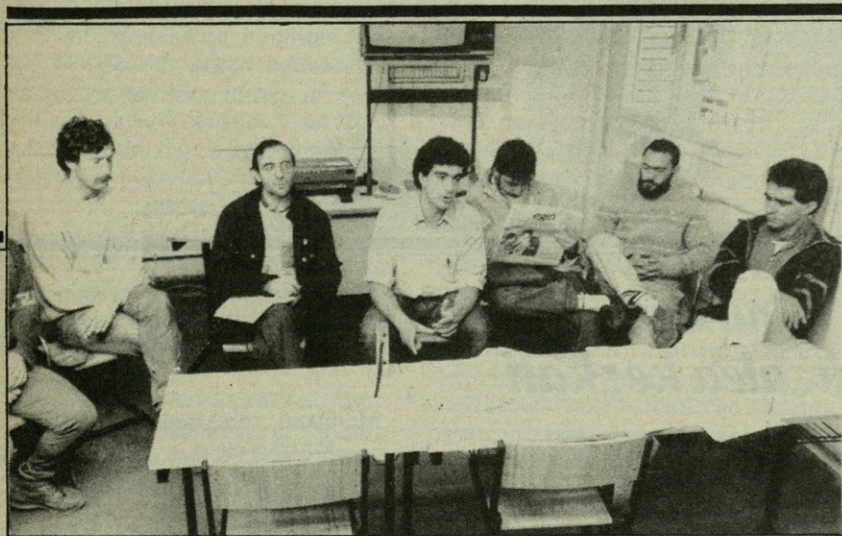
Argazkiaren eskuin aldean, "Peru" eta "Stein" iazko "Korrika"-n; aurtengoan faltan egon arren haien oroitza penesent egongo da.

ku honetaz. Askotan ez dira kontzientte euskara galtzeko zorian daudela. Konturatu arazi behar dira horretaz. Ultzama aldeko batek hala esaten

zuen «para qué voy a hablar euskara si en el pueblo de al lado ya no hablan?».

Korrikarekin ikusten den mugimendua dudarik ez positiboa izango dela Nafarroan, eta Nafarroako giltzarri den Iruñean. Jendeak ikustea milaka eta milaka gaudela euskara aurrera ateratzeko prest benetan positiboa da. Eragina izango du horrek.

J.M.

maiatzaren 21ean sartu ziren HABEren euskaltegian, itxialdia eta gose-greba hasteko; Ertzantzak atera zituen bertatik; Udaletxera jo zuten, eta alkatearen aginduz kaleratu zituzten handik ere; Auzo-Elkarte baten lokaletan jarraitzen dute gose-greba; protestaren lehen egunetan argitara zuten agirian azaltzen dira arrazoiak: Euskal Gobernuak subentzioen banaketan burutzen duen bereizkeria salatu nahi dute (euskalduntzerako 1.400 milioi, eta hauetatik 250 soilik AEK-rentzat), eta horren ondoriozko bidegabekeria.

Protesta-toki berean elkarrizketatu genituen 7 irakasle hauek:

— Martoxaren 22an AEKrekin izandako elkarrizketan, Luis Bandres, Kultur Kontseilariak aitortu zuen HABE legea aldatu behar zela, baina bitartean neurri taktikoak hartzea zela zuzenena. Orduan AEKren aldetik aurkeztu zitzaizkion urgentziazko arazoak, hiru puntutan: lehe-

na, kurso osoa zeramala AEK-ak Gobernutik pezata bat jaso gabe, eta Gobernuak zor zizkionak ordaindu beharra; bigarrena, euskalduntzerako dirua modu egokiz banatzea, bereizkeriak gaindituz; eta hirugarrena, irakaslearen homologaziorako baldintza egokiak: karrera ofizialak eskatzearen orde, ikastaro egokiak eskaintzea.

Pasa dira ordutik bi hilabete, eta ez du erantzunik ere eman. Guk geuk lau hilabete daramagu soldata kobratu gabe, eta dagoeneko berdintsu zaigu gose-greban egon ala ez, ulertuko duzunez, ez da guretzat egoera asko aldatu.

— Orain «Korrika» hasteko dela, eta momentu egokia iruditzen zaizue protesta egiteko, edo, batzu dioten bezala, sor dezake horrek nahasterik?

— Korrika herri mugimendua denez, erreibindikazio guztiek dute bere tokia bertan; gureak ere bai. Ezin daiteke gerta

«Korrika» burrukaren oztopo. Bestalde, argi utzi nahi dugu gurea ez dela protesta «ekonomizista» bat; zor zaigun soldata eskatzen dugu, hori bidezkoa delako, baina batez ere diskriminazioarean aurkako burruka da gurea, eta euskalduntzea eta AEK indartzearen aldekoa. Gure agirian argi utzi ditugu konponbideak: Euskal Gobernuak Kultur Sailburuak AEKren proposamena erantzun dezala, HABEko gorde duen diru apurraren banaketa arrazionala eta ez-diskriminatzailea egin; eta bestalde, irakaslearen homologaziorako baldintzak aldatuz eta irakasleen prestakuntza bultzatuz.

— Ze oihartzun lortu du zuen protestak?

— Begira, ez dakigu kasualitatea izango den, baina greba hasi genuen egun berean, Kultur Kontseilariak aspalditik espero zen AEKrekiko elkarrizketa ekainaren 7rako jarri zuen.

Bestalde, jendeak oso ondo ulertu eta lagundu du gure protesta; hemen Gasteizen manifestazio handi bat egin zen maiatzaren 23an, solidaritatea agertuz, eta etengabe heltzen zaizkigu telegramak (Tolosatik, Errenteriatik, etab), laguntza eskainiz.

Protesta hau helburuak lortu arte mantentzeko determinazioa agertuz, eta herri osoari «Korrikan» parte har dezan deia luzatuz amaitu zuten 7 grebalariek elkarrizketa hau.

K. LANDA

Euskal Herritik Mediterraneora piraguan (I)

Ibai txikitán, Nafarroa goitik behera zeharkatuz

Irten baino lehen, Ebron gertatutakoaren berri emateko promesa egin genizuen; azkenean, zailagoa gertatu zaigu han egunero idatziriko paper busti haietatik zerbait ateratzea, Mediterraneoraino jeistea bera baino.

Apirilak 24. Asteazkena

Ailegatu da abiatzeko ordua, Tolosan kotxe gainean hiru piraguak kargatu eta bagoaz Azpirozko maldan gora, gaur gurekin beste bi lagun etorri dira, gure lehen eguna nola doakigun ikusteko kotxez bidea segituko dute.

Iribas herriko errotaren ondoan, Larraun izeneko ibaia, bai ibai kurio-

soa. Nafarroako Gadiana litzateke. Begira zergatik. Aralar mendiaren magalean, Aitzarretako parajea, batzaz beste 1.000 litro segunduko ematen dituen ur sorgune bat dago, urtegarai eta eurien erabera asko aldatzen bada ere, ez da sekula agortzen. Beheraxeago haritz baso txiki baten ondoan, orbel eta ardaxka pila batek urak desagertzen diren enbutu antzeko le-

ku bat estaltzen dute, lurrak irentsita-ko ur hauei beste batzu elkartzen zaizkie, eta Iribasko herri azpian berragertzen. Ur handiak datozenean, eta zuloak ur emari guztia lurperatu ezin duenan ibaiak lur azaletik jarraitzen du. Urtean bi alditan bakarrik gertatzen ohi da.

Hemen gaude ba, ura hortxe daukagu, piragua, arrauna, txalekoa eta kaskoa ere baditugu, sartzea besterik ez zaigu falta. Oraindik kaskoa jantzi gabe neukala, Angelek Land Roverraren atzeko atea ireki eta kriston kolpea eman dit buruan, arrasta eta odol pixkabat besterik ez da izan. Ederki hasi gaituk!

Badina izeneko ur geldietan goaz, eta mendiartera iritsi bezain laister azaldu da lehen presa, gero zintzurak datoz, berriro presatxoren bat eta errota izandakoaren harrizko horma batzu. Leku basatia da hau.

Ez dago ur askorik, gehixeago balego hobeto, baina askoz gehiago balego gaizki, ez gara piragua asunto honetan espezialistak. Antxon orain bi hilabete hasi da, Angel eta ni lehen gutxi ibiliak eta azken urtean ikutu ere egin gabe. A ze hirukotea!

Andoaindik Iruñera orain 30 urterarte martxan ibili zen trenaren bide zaharra bistatu dugu, aurreraxeago karretera eta lagunak San Migeltxo izeneko lekuan, gaur egun errekaizulo honetan baserritar bakar bat besterik ez da bizi.

Ondo goaz, piraguak ordea azpiko harritan trabatu eta krrraaak... zulatu egiten dira, «zinta magiko» batez partxeak jarri eta berriro zulatu arte, batzutan piragoa barruan ibaian baino ur gehiago daukagu. Ultzama bailaratik datorren Basaburua ibaiko urak elkartzen zaizkigunean, hobeto goaz, lasaiago, Irurtzena iritsi aurretik bi presa daude, bata oso handia, saltatzina eta bestea Dos Hermanas azpian, salta daitekeena.

Leku hau, bi haitz handi hauen artean dagoen paraje hau, Aitzpea izeneko pasabidea zen, espabilituren bat izango zen Aitzpea - Hermana bezala itzuli zuena eta gora begiratz. Her-

mana mayor, haitz handia, eta Hermana menor, haitz txikia, batailatu zituen, zenbat leku izen, zenbat euskal toponimia galdu ote dira era berdint-suan?

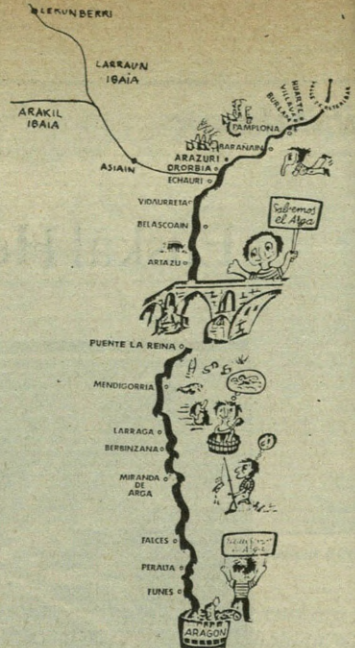
Handik gutxira, eskuin aldetik Altasau ingurutik datorren Arakil ibiarekin bat egingo dugu, eta Asiaina iluntze aldera iritsi garenean, bukatutzat eman dugu gure gaurko etapa, 9 ordu eta 40 km. egin ondoren erreka bazterrean nola afaldu eta lo egin dugun imajina dezakezue.

Apirilak 25. Osteguna

Goizean jeiki, gosald, eta gauza guztiak prestatu orduko, hamarrak jo dute, gaurtik aurrera trasteak gurekin eraman beharko ditugu. Presa pare bat pasa eta laster iritsi gara Arga ibaira, ur kutsatuak, zikinak, usait-suak, Iruñea inguruko milioi laurdeneko populazioaren hondakinak, eta era askotako industriak botatako zaborkeriak begibistan ditugu.

Ondoko koadroan duzuen herri zerranda horretan garbi azaltzen da populazio kontzentrazioa non dagoen:

Esteribar Bailara	1.616
Huarte	3.000
Burlada	15.656
Billaba	6.100
Iruñea	200.000
Ororbia	400
Arazuri	320
Ibero	180

Etxauri	360
Bidaurreta	135
Belaskoain	120
Artazu	150
Mañeru	474
Puente la Reina	2.050
Mendigorría	1.030
Larraga	1.979
Berbinzana	797
Miranda de Arga	1.119
Falces	3.085
Peralta	2.035
Funes	4.332

Denetara.....244.938

Aipatzekoa ere bai, ibaian zehar kilometro gutxi batzu jeitsi ahala, urak nola garbitzen diren. Bi arrazoi nagusi daude:

— Presek ura gelditu egiten dute, uretan dauden substantzia asko hondoratuz. Sedimentatze piszina gertatzen dira.

— Ur hauek presan behera jausten direnean eta, korrentetan oxigenatzen joaten dira.

Hala ere ibaiak bere burua garbitzeko egiten dituen eginahalak ez dira nahikoak. Iritsi da nola garbitu pentsatzen ibili ordez, nola ez zikindu pentsatzeko ordua.

Goizean ibai bazterrean pasatako hiru herri, motibo desberdinagatik ditut gogoan.

— Arazuri-Ororbia, ziur nago 1977. go uda hartan Askatasunaren Ibilaldiarekin zuek ere hemen izango zinetela, poliziaren erasoalditik ihes egin nahian, batzuk ibaia zeharkatuz eta besteak garisoroetan barna...

— Etxauri, hor goiko arroketan eskalatzen egindako egunak, 15 urte nitueneko ausardia eta kakalarria datozkit burura.

Ordu luzeetan arraunean ibili ondoren, ibai ertzean indarrak bildu beharra egoten da.

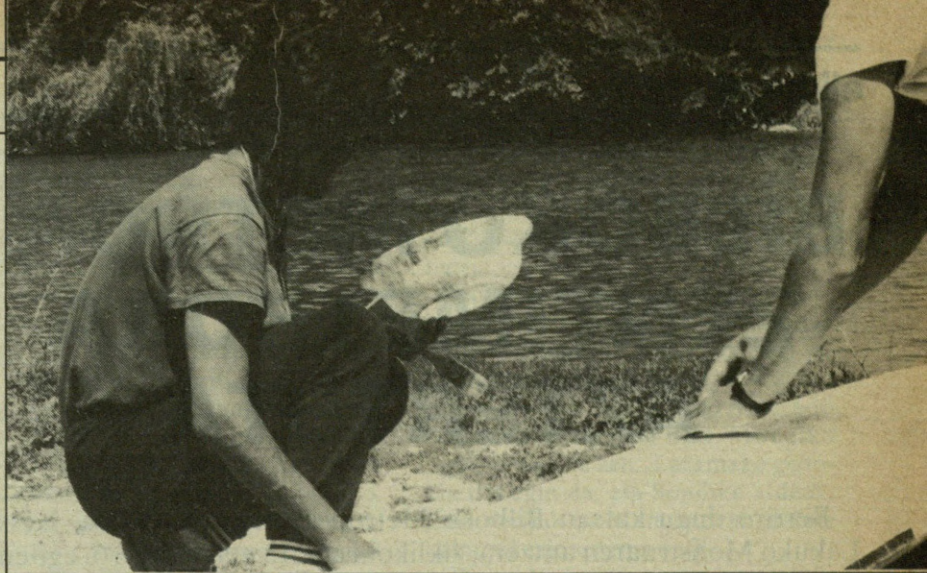
— Garex (Puente La Reina), Iruñeako Larraona ikastetxean egini-ko UEU (Udako Euskal Unibertsitatean) egondako nork ez du hamabostaldiaren azken egunetan, hemengo festetan gaupasa bat egin?

Mendigorria bistatu dugu kasko batetan, hantxe, errekondoan, etzan ditugu gure gorputz nekatuak, bihar arte esan orduko lo.

Apirilak 26. Ostirala

Gaurko etapa laburra egitea erabaki dugu, Larraga ibai eskuinaldean utzi, eta Berbinzanara iritsi gara, han zubipean presa bat dago. Saltatzea pentsatu eta filmatu egin dugu. A ze farrak Angel buruz behera gelditu denean, gaurtik aurrera «saltatxarkos» deituko diogu.

Pike janari pixkabat erosi eta bertan bazkaldu ondoren, aurrera; atzo eta gaur basahate asko ikusten ari gara, banaka, binaka edo banda txikitan dabiltza. Miranda de Arga, Tafalla parean geratzen da, 15 km. tara. he-

Lija, brotxa, fibra, erretxina, eta azetona; piraguaren konpontzeak ez du mekanika asko jakitea eskatzen.

men biharko egun osoa pasa beharrean gaude, piraguak behar bezala konpondu arte ez dugu irtetzerik izango.

Apirilak 27-28. Asteburua

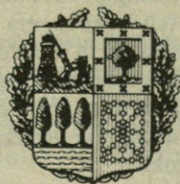
Lija, fibra, erretsina, brotxa, azetona eta piragoa konponketa izan dira gaurko portagonistak. Bihar berriro arraunketari ekingo diogu.

Hurrengo goizean uste baino askoz azkarrago pasa ditugu Falces, Azkoien eta Funes. Handik gutxira Aragoi ibaiko uretara iritsi garenean... os-tras hi! Hemen ur asko zetorrek!

Josu IZTUETA

(Hurrengoan:

Nafarroako Ebro erriberaren barna, Zaragozako Pilaricara)

EUSKO JAURLARITZA GOBIERNO VASCO

Euskarazko literatur lanak sortarazteko dirulaguntzak

Kultura eta Turismo Saila

1985eko Maiatzaren 21eko Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkarian (104. zenbakia) jakin arazten da Kultura eta Turismo Saileko 1985eko Martxoaren 21eko AGINDUA, eleberri, saio, literatur ipuin, olerki, antzerki, filme-gai eta itzulpen arloetan, euskarazko literatur lanak sortarazteko dirulaguntzetarako deia eaginez.

Eskabideak Kultura eta Turismo Saileko Euskara-Arazoetarako Zuzendaritzara bidali beharko dira, aurkezteko epea Ekainaren 21ean ixten delarik.

BILBOKO METROA ZENTIMETROKA AZTERTUTA

Berriro dugu kalean Bilboko Metropolitanoaren arazoa. Ness Lakuko Monstruaren antzera, ziklikoki agertu eta desagertu egiten den arazoa. Oraingoan, obrak 1986an hasiko direla, eta arazo guztiak konpondou dituztela diote. Dena den, Bilbo lurpetik zeharkatu, erreka azpitik pasatu, eta goitiko pasabideak egitea, ez da makala izango. Informazio gehiago jasotzeko asmoz, proiektu honen buru izan den Jose Luis Burgosengana abiatu gara.

Aintzinean Gran Bilbao Erakundea zena, gaur egun Diputazioaren agintean dagoen Bulego Teknikoa bihurtu da. Arrazoia oso erraza da: Gobernu Zentralak transferentziak egiarraio eta Obra Publikoen arlo guztiak transferitu zizkion. Gran Bilbao erakundea izan ezik, Madriletik bertatik kontrolatu ahal izateko. Gran Bilbao osatzen zuten udal guztiek, 19 denetara, PNVren eraginpean gehienak, Gran Bilbao desagitea erabaki zuten eta honela, Jaurilaritzak hartu zituen

transferentziak.

Bulego tekniko hau da oraingo proiektua burutu duena, beste injeniaritza enpresa batzuren laguntzaz. Bakarrik enpresa hauek 40 milioi kobratu dute, Gran Bilbaok berak gastatutakoa kontutan hartu gabe.

«Hauxe dugu hirugarren proiektua. Lehenengoa orain urte batzu, hamar urte inguru, SENERek egin zuen, baina beharren kostoa ez zen atera zitekeen errebintabilitate sozialetara ego-

kitzen. Gainera teknikoki oso arazo handiak plantaetzen zituen; geltoki bat, esaterako, 67 metrotara lurpean gelditzen zen. Proiektua publikoki azaldu zen, eta egindako proposamen eta aldaketa guztiaz berriro berregin zen. Berrikuntza guztiak sartu ondoren, hain desberdin gelditu zen ezen berri bat bigarren proiektua suertatu bait zen. INOT enpresek eratu.

Orain aukezten den hirugarren proiektu honetan, SENERen estudioaren zenbait puntu eta datu hartu dira».

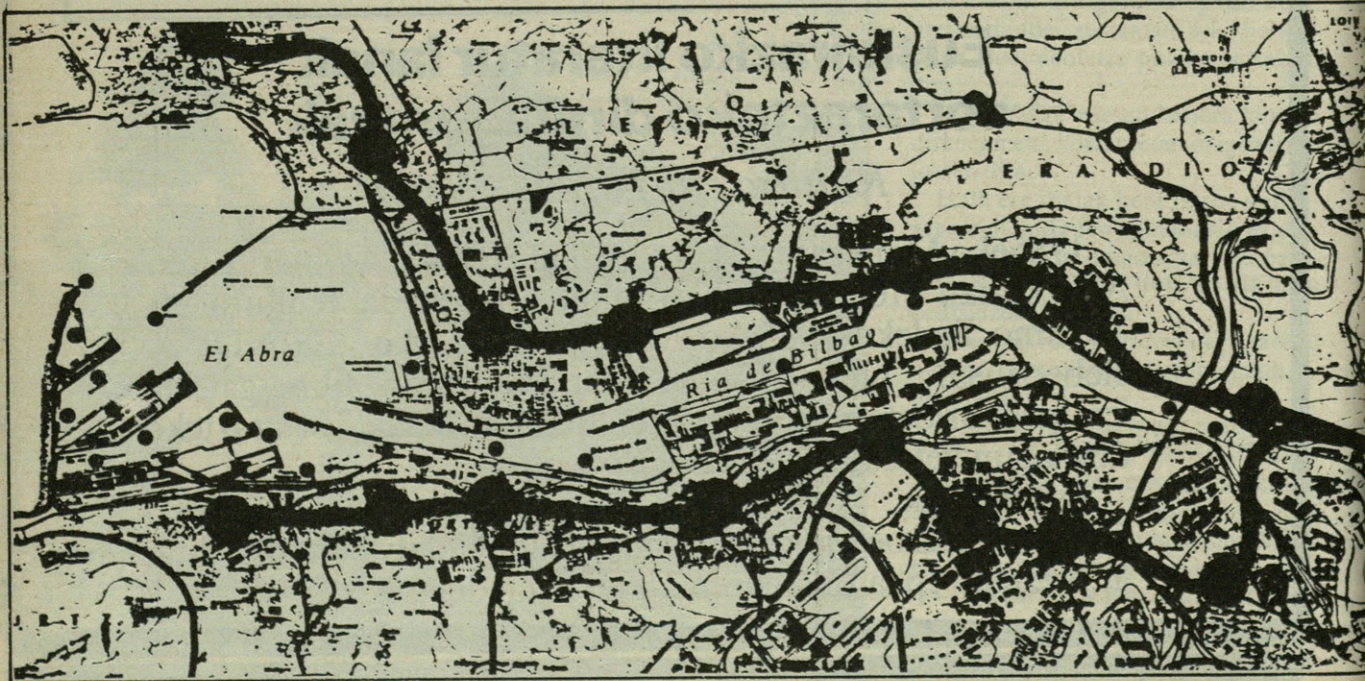
Arazo tekniko itzelak

Bilboko metroaz mintzatzen den bakoitzean, zenbait arazo tekniko planteatzen dira, eta banan banan galdetu dizkiogu. Hona hemen Jose Luis Burgosen erantzunak:

ARGIA.— Bilboko lurpetik zenbait erreka pasatzen dira, eta gaur egun inork ez daki ziurtasunez nondik joaten diren. Elgera erreka kurtsoa, esaterako, zenbait aldiz aldatua izan da, etxebizitza altuak eta lurpeko solairu ugariak eraiki direnean. Nola da posible metrorako planoa egitea datu hauek ezagutu gabe?

JOSE LUIS BURGOS.— Momentu honetan ba dakigu, ia zehazki, nondik pasatzen diren errekok, eta Elgera fatuaren kasua ia ia kontrolatuta dago. Gutxi gorabehera ba dakigu nondik doan. Dena den, posiblea da ustekabeen topatzea, eta orduan arazoari ekingo genioke.

Hauxe izango litzateke Bilboko Metroaren trazadua, orohar.

A.— Bilbo Handiko orografia oso desiguala da. Gainera auzo populoso batzutara heltzeko, handiak handiak daude, Santutxun, adibidez, 40.000 pertsona bizi dira. Nola konpondu duzue metroa zazpi kaletatik Santutxuraino igotzea?

J.L.B.— Fisikak eta medio teknikoek posibilitatzen duten desnibel handiena jarri dugu, eta gainera geltokia oso behean egongo da, 40 metrotara. Hori da projektatu dugun sakonena. Normalean kaletik hurbilen jartzen ahalegindu gara. 20 metrotatik behera, normalean, ez dugu geltokirik projektatu.

A.— Zuen projektuan, ibai eskumaldeko instalazioak aprobetxatuko direla azaltzen da. Baina oraingo trenbi-deak herri eta auzo handiak zeharkatzen eta bitan banatzen ditu: Erandio, Lamiako, Areeta-Erromo eta Algorta esaterako. Bost minututan bi tren alde bakoitzetik pasatzen bada, herri haue-tan oraingo arazoak areagotu egingo dira, ez duzue uste?

J.L.B.— Oraingo trazatua aprobetxatu egingo da, baina puntu horietan beheko-pasoak egingo dira, eta gero berriro lurgainetik joango da tren-a. Algortarako beste proiektu berri bat dago, oraingo arazoak konponduko litzukeena.

A.— Erromon lurpetik badoa, Gobe-la erreka azpitik pasatuko litzateke?

J.L.B.— Gobela erreka kurtsoa kanalizatzeko projektua dago, eta oraingo lekutik oso ur-etorri gutxi

edukiko luke. Beraz, sifoi baten bidez konpon daiteke arazoa.

A.— Oraingo proiektu honetan bi linea kalkulatzen dira, eta horietariko batek erreka zeharkatu behar du. Nola konpontzen duzue urazpiko tunela egitea?

J.L.B.— Kasu bakoitzerako irtenbi-de desberdina pentsatu dugu. Batzutan haitzak zulatu behar ditugu, eta beste batzutan, tunel aurre-fabrika-tuak eratu, lur bigunetan sartzeko. Honelako bat egingo da errekarako, gero dragatu, eta bertan jarri, baina ez oso sakon, eta marearen gorabeherak errespetatuz.

A.— Non gordeko lirateke trenak? Non egongo dira kotxeak gordetzeko tokiak?

J.L.B.— Linea baten amaieran, Ba-sauri eta Etxebarri artean.

Garraio sistema integralaren bila

Aurreko proiektuei ikusten zitzaien arazo larrienetarikoa bat, garraio siste-ma osoarekiko lotura eza izaten zen. Ez zen nahiko metroa egitea. Horrez gain, Bizkaiko beste garraio sisteme-kin ere akoplatu behar zen. Arazo ho-netaz galdetu genion proiektu honen buruari.

«Eskeman ikus daitekeenez, Bizkai-ko beste garraioekiko lotura kalkulatut dugu. Zenbait puntutan RENFE, FE-VE eta ETTBBekin konesioak egongo dira, eta San Inazion bertan, autobusak

lurpera sartuko dira, metroko geltoki-raino bertaraino. Guk eduki dugun as-moa zera izan da, Bilboko metroa Biz-kaiko garraioen bizkarrezurra bihurt-zea».

Honaino proiektu buruek esanda-koa. Guk arazoak eta kontraesanak ikusten ditugu. Bilboko garraioa in-dartzen den bitartean, probintziako beste zenbait medio murriztu edo desagertarazi egiten dira. Mungiko tren-a desagertu zen. Lezamako gelto-kia itxi egin da, eta Sondika aldeak, Enkarterriak eta Mungialdeak ez dute komunikazio sistema onik.

Dena den, metroaren garrantzia ukaezina da. 1.000.000 pertsona afek-ta dezake, Bizkaiko hiru laurdenak, baina Bizkai osoa ez da Bilbo, munstro horrek probintzia osoa baldintzatzen, itotzen eta absorbitu nahi duen arren.

Inork ez du osorik ordaindu nahi

Obra osoaren kostoa 40.000 milioi-tan zifratzen da. Ez da gutxi. Problema da nork ordainduko duen. Eusko Jaurlaritzak Estatuak erdia ordaindu behar duela dio. Beste erdia Diputa-zioak eta afektatutako udaletxeek or-dainduko lukete. Estatuak, ordea ez du ezer jakin nahi, konpetentziak transferiturik daudelako.

Bitartean, gauza bakarra gelditzen da argi, eta zera da, zuzenago edo ze-harkago, metroa erabiliko duenak, hau da, guk guztiok ordainduko du-gula zorioneko metroa.

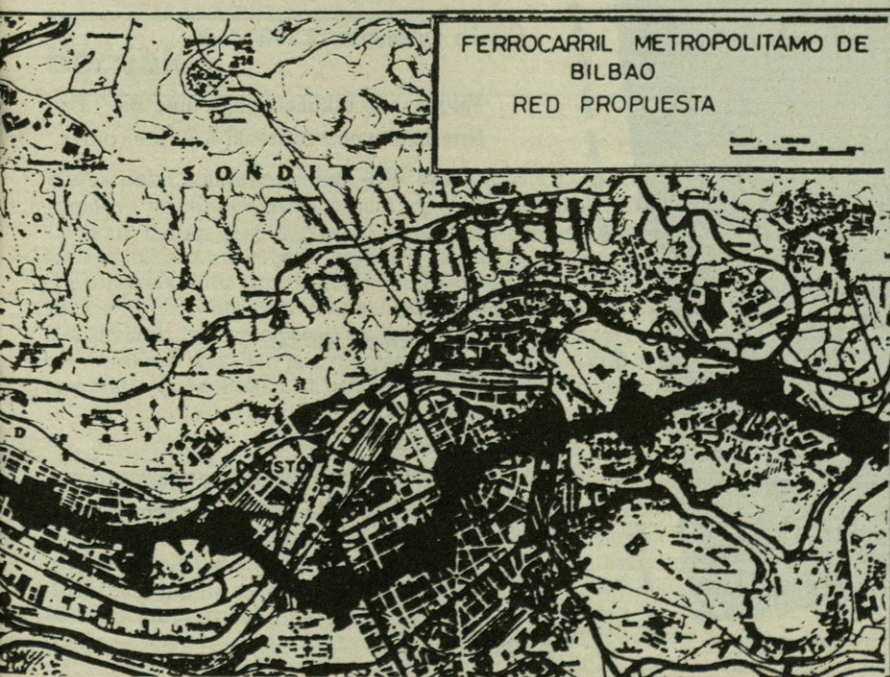
Horregatik, eta «inpaktu estudio ze-hatzik egin ez delako, publikoki azal-duko da proiektu osoa, hamabost egu-nez, auzoek, kolektiboek, kaleko jen-deak eritzia eman dezan, sujerentziak igorri eta oztupoak jarri».

Inkesta publiko horren ondoren, Gobernuak ekingo lioke obrak has-teari, «baina beti dago dena bertan be-hera galditzeko arriskua. Aldaketa po-litiko, gobernu berria edo eta adminis-trazio arazoa dagoen bakoitzean, dena geldirik geratzen da. Proiektu handie-gia bait da inestabilitate barik gobernu batek bere gain har dezan».

Injeniaritza talde batzuk, aipatuta-koak baino oztopo handiagoak ikus-ten dituzte. Kaleko gizon-emakumeak eszeptikoak dira. Kantak dioenez «eta hau hola bazan, sar dadila kalabazan, eta irten dadila Derioko plazan...».

Baina Derion ere plaza egin dute.

Laura MINTEGI

SENEZ

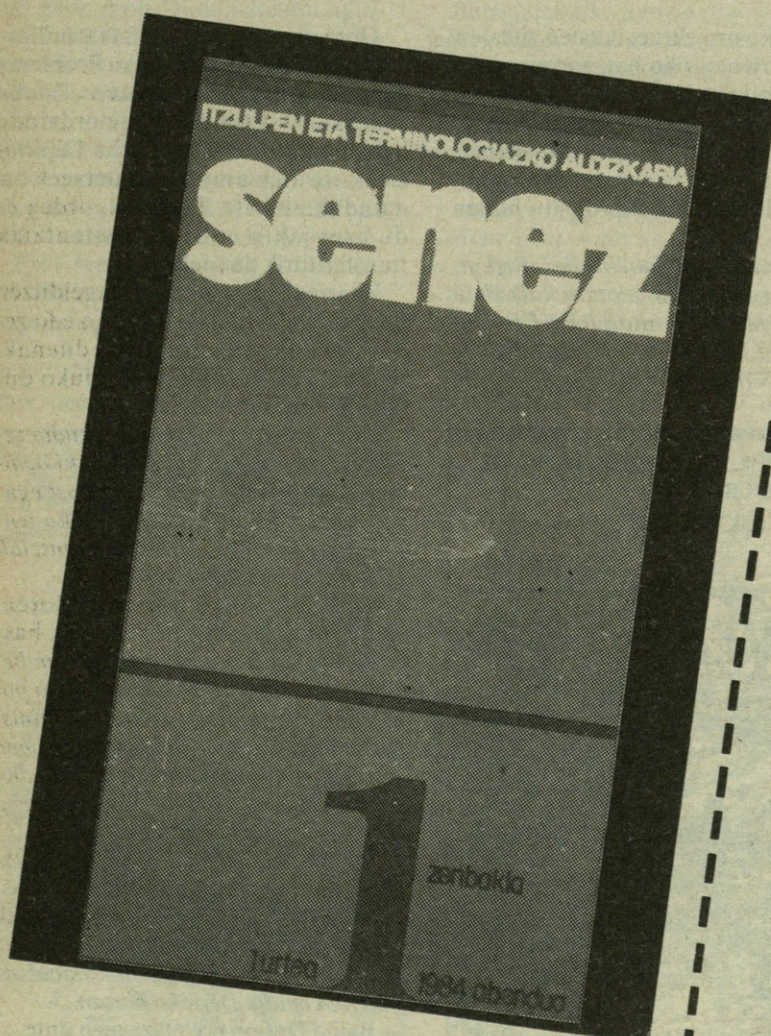
Euskal Herrian asko itzuli izan da beti. Gaur egun inoiz baino gehiago: kanpotik datorkigun informazioa eta bertan sortzen dena.

Euskal Herria inoiz euskaraz biziko bada guzti horrek euskaraz beharko du. Horretarako saio handiak egin dira: Hizkuntza arautzen. Premia teknikoetara egokitzen: terminologia. Itzulpenaren proportzio handi horrek leharkeen hizkuntz erosioa eragozteko bideak jartzen: itzulpen teoria eta hizkuntzalaritza kontrastiboa.

Ardura horrek eraginik sortu da SENEZ.

1. aleko gaiak:

Aldizkari hau - Itzultzaile Eskola: I. Historriareta eta iragana. II. Orainaldia - Elhuyar eta UZEI: Euskara laneko hizkuntza bihurtu nahian - Itzulpena komunikabidetan - Administrazioa itzulpengintza - Argitaletxeak eta itzulpengintza - Hizkuntz irakaskuntza eta itzulpengintza - Itzulpen poetikoa Errusian - Heriotza iragarritako baten kronika edo euskal itzultzailearen beldurrak - Iruzkina - Berri eta albiste

HARPIDETZA TXARTELA

SENEZ aldizkariaren harpide egin nahi dut:

Izena:

Kalea:

Herria:

Urteko ordainketa (2.100 pta.):

Taloiez edo eskuan egingo dut: Bai / Ez
Nire Banku edo Aurrezki Kutxaren bidez egingo dut:

Banku edo Aurrezki Kutxa:

Kontuaren zenbakia:

Sukurtsala:

Kontuaren jabea:

Entitate horretan dudak kontuan zorpetu itzazue nire izenean doazkizuen erreziboak.

Sinadura:

Helbidea:

Joan den larunbatean, maiatzaren 25ean ospatu zen Donostiako Carmelo Balda frontoian "Eskolarteko Bertsolari Gaztetxo Txapelketa". Giro ederra eta espektazio dexente etorkizunerako bertsolari gaiean lana eta saiatze aldia ikusteko. Pronostikoak ez ziren bete zenbaiten ustez Aristorenak ez bait zuen zorte onik izan. Arantzazu Loidi atera zen txapeldun eta Felix Iñurrategi izan zen bigarren. Hala ere, txikien maila altua izan zen aipagarriena Baladakoan, Joan Mari Lopez oiartzuarra izan zen garaile eta Mikel Garate zumaiarra bigarren. Ondoren orrialdetan, baduzu berri zehatzagorik eta bai eta ere han botatako bertsorik. Bertsolarien Txapelketa Nagusia kinka larrian dagoen bitartean, gaztetxoak hor ari dira trebatzen...

berriak

Sabin

Nafarroako ikastolen eguna joan den igandean.— Joan den igandean, maiatzaren 26ean, ospatu zen Nafarroako ikastolen jaia Lesakan. Bertan haur eta guraso mordoa bidu zen egun pasako festa egiteko. Antolatzaile lanetan "Tantirumairu" Lesakako ikastolakoak aritu ziren, dantzari txikiak, txaranga, bertsolari lesakarrak eta Nafarroako ikastola desberdinetako haurrak inguratu zirelarik. Nafarroan ere ikastolen egoera ez da hain ona, hala ere, Lesakako ikastolari gagozkiorik, jadanik hamar urte badi-tuen ikastola honek ehun eta hirurogei haur bildu ditu dagoeneko.

"Txistu y Tamboliñ... y Manolo hazte la cena solo".— Ez dute etsitzen ez etenik uzten Durango ingurutako "Txistu y Tamboliñ" aldizkariak. Oraingoan hirugarren entrega batekin gaztigatu nahi izan dute beren irakurleko gero eta zaletuagoa. Aurrekoen itxura elegante eta zaindua, baina oraingoan aurrekoan ez bezala euskaren proportzioak gora egin du ("Euskerea aurrekoetan baño geiago sartutea ez izan jaso doguzan zirrekatik...") dioskute editorial batetan. Beren umorea maite dutenek gustora leituko dute, etsaiek ere gustora leituko dute nahiz eta gero ez errekonozitu.

Esperentzia interesgarria "Zarama" eta Antonio Curielen artean.— Orainarteko zirkutietatik kanpo atera da berriki mini elepe bat "Zarama" eta "AHV-Antonio Curiel"ek firmatua. Moeta desberdinetako kantak biltzen ditu plastiko honek guztiak euskaraz kantatuak. Eta esperentzia, aurrez diskoa saldurik izatea izan da, horretarako bono batzu jarri bait zuten salmentan, disko etxe batzuk euskaraz zelako eta beste batzu beste arrazoiengatik ez bait zuten kaleratu nahi izan disko hori. Aurrera begira kontuan hartzeko esperentzia "Altos Hornos de Vizcaya/Antonio Curiel/Zarama"k bultzatu dutena.

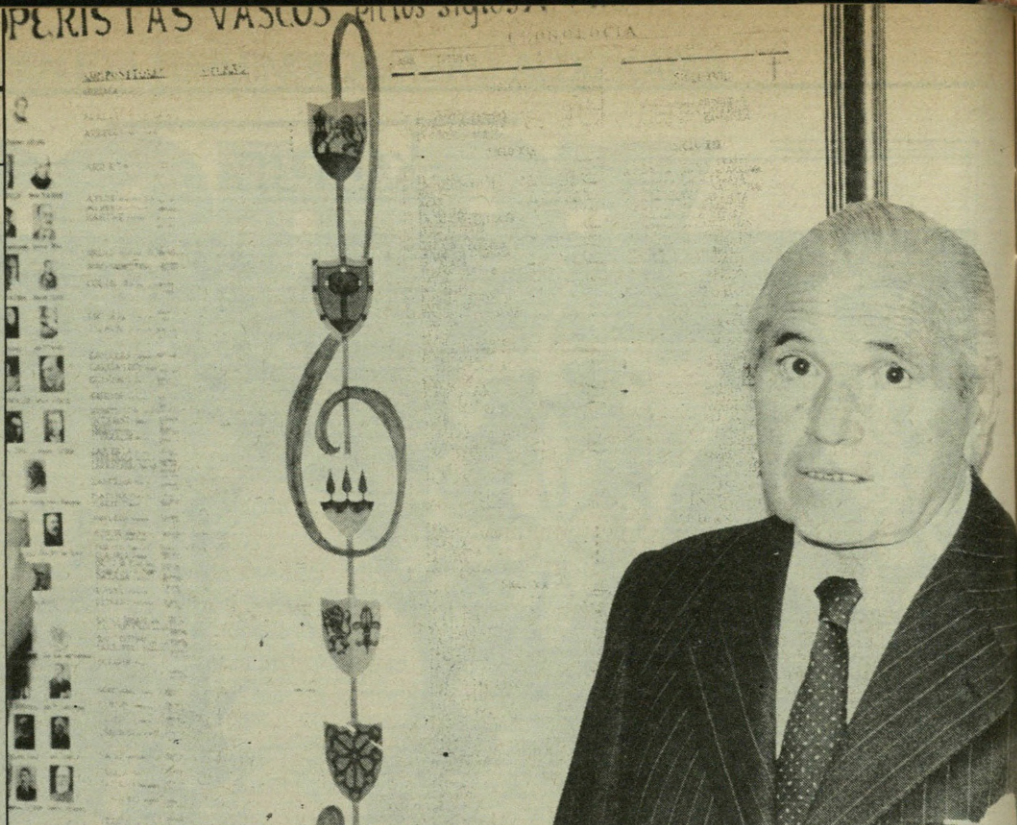
Txillardegik eta Joxean Agirrek ipuin liburu bana.— Duela denbora batere argitaratu gabe zirauen "Haranburu Editor"ek Txillardegiren ipuin liburu bat kaleratu berri du. "Kosmodromo" izeneko ipuin liburu honen sarreran egileak aitorzen duenez ipuin zaharrak dira, eta bere horretan argitara eman nahi izan ditu lau ipuinok, paper zaharren arteak erreskatatu eta hautatu ondoren. Joxean Agirre "Egin" egunkariko erredaktoreak ere kaleratu du beste ipuin liburu bat "Longa kapa beltza" izeneko, beste lau ipuinez osatua eta egile honen lehen lan literarioa dena.

«La música y la ópera en la historia de Euskal Herria»

Algortako Kultur etxean, Algortan bertan jaioa dugun J. Dominguez-en azken erakusketa. Mural handitza bi (2,5m.) aretoko sarreran; heurretan azken hiru mendeotan Euskal Herrian konposatu izen diren ehunetik gogorako operak, egileak eta gainerako beste zenbait xehetasunez hornituak. Beste paneltzar batetan, Beethoven-en obra bikaina bere osotasunean; «Barrokoa»z beste dozena bat kuadro, Bach, Haendel eta Scarlattiren hirugarren mendeurrenean. Dagoenerako erabat harrituta nago, denak bait daude eskuz eginda, koloreetan, irudiz eta argazkiz ondo hornituta ipuinetako ipotxek irakurri ohi dituzten liburutzar miresgarrieta-ko orrialde erraldoiak bailiran.

Aulki bat hartuta jazarri egiten naiz, Julio Cortazarren istorio-rioko inbentorearen aurrean bezala, Euskal Herriari buruzko laukien aurrean. Gehiegi berrogei lamina handitan «musika eta opera Euskal Herrian» jaso ditu. Ze pena astirik ez izatea dena irakurtzeko. Gazte batzu, sartu, bueltatxo bat egin eta han doaz, ikaratuta edo, horrenbeste letra eta izen agertzeak, instintiboki, atzerantz egitera eragiten du eta. Ezin beste panelik irakurri. Astiroa-ko begiratu behar den erakusketa da. Agian eskoletan eta erabiltzeko egokiagoa bertorako baino.

Itxaron egiten dugu Dominguez bera agertu arte. Gaur aurkezten du bere liburua «La música y la ópera en la historia de Euskal Herria. Euskal herriko kondairan soinua eta opera». Kasu gehintsuetan legez, tituloaz eta hitzaurreaz gain,

«Gurago dut musikografoa naizela esatea liburu hau egiteko ez da zertan musikologo izan behar».

Juan Dominguez, musikografoa eta poeta

Bere burua ez du musikologotzat jotzen. «La música y la ópera en la historia de Euskal Herria» liburua idatzi duela, bere burua musikografo bezala gehiago ikusten du. Interesgarria, benetan, Algortako gizon honek daukan jakituria.

hitzik ere ez euskaraz edukian. Azkenean geurekin dugu egile. «Lunch» txikitxo bat prestatzeari ekin dioten gelan hasten da elkarrizketa. Berak ez du jazarri egin gura. Zutik eta «txoripitoari» begiratu barik egiten digu. Grabaketa eskasa lortu duguna.

Ez da erreza elkarrizketa.

Berak bereari eusten dio eta giza-jozko honek ez daki zer egin. Beraren buruaren tankerari erreparatzen dio. Begiak han barruan, betazulo sakonetan, sartu sartuta; bekokiak estali egiten dizkio, ia, ia, begiak. Aurregi bikaina genioaren errola egiteko musikariren bati buruzko filmaren batetan.

«Jendeari euskal musika zer den esatea dateke liburuaren helburua»

A.— Zure liburua oso dokumentatua da; izen zerrendak, biografia laburrak, obren zerrendak, argazkiak e.a. Ze denbora eman duzu liburua burutzen?

J. DOMINGUEZ.— Beno, liburua ez da zuk definitu duzun bezala (harrituta geratzen naiz) liburua orain arte inon ere izan ez den zera bat da, gure herriko musikaren historia da. Oso gauza gutxi dugu alor honetan; Aita Donostiren liburua ostean liburuska besterik ez dago; gero Arana Martijaren liburua dugu, Gernikako «Andra-Mari» abesbatzaren zuzendaria dena berau. Azken honetara jo behar da gure musikari buruzko edozeren bila.

Beraz, liburu hau ez da, beharbada erizpide misikologikoz burutua; jendeari euskal musika zer den esatea dateke beraren helburua. Zeren liburuan jasotako informazioa biltzeak urteak eraman badizkit, dokumentaziorik ez dagoelako edo dagoena lurpean datzalako bait da. Musikologoak, salbuespenak salbuespen ez dira hor zehar ibili izan, informazioa biltzen eta. Neure buruari ez diot «musikologo» erizten, guragodut musikografoa naizela esatea liburu hau egiteko ez da zertan musikologo izan behar. Musikologiak eroaen handia eta beste zerbaite ere eskatzen du.

Euskal musikari buruzko lan hau egin badut zeragatik izan da, munduko musikari buruz, hoguei urtetan zehar eta milaka obra eta izen bilduta egin dudanean, zenbait lekutan erakutsia izan den obra bera, ba, ezin izaten zenez garai haietan aipatu ere egin Euskal Herriaren izena bera era ez, zordun geratu nintzen geure musikarekin. Gainera ni zigortua izan nintzenez...

(J. Dominguez hau ANVeko lehendakari ere ibilia da Erreformako lehen urteetan. Baina ez du politikarik aipatu nahi gaur gurekin. Zeruko ARGIAren Harpideduna ere izan dugula dio eta bere burua errepublikanotzat jotzen du).

Liburu zeharkako bidez jaio da. Erakusketen ondorioa da (honi buruz hitzaurrean hitz egiten digu ere). Dugun apurra erakustea ez da nire asmoa, ez dugu eta izan hain gutxi ez horrenbeste ere ez.

A.— Gazteagook, agian aurreiritzi besterik ez den ideia bat dugu, zera, euskal kultura oso txiroa dela zenbait arlotan eta beste batzutan landu ere ez dela egin; musikan, adibidez.

«Denetariko musika egin beharra dago, geroago euskal musikatzat joa izan daitekeen beste hori izan dezagun»

«Liburu zeharkako bidez jaio da; erakusketen ondorioa da».

J.D.— Begira, egon badago. Baina euskaldunok egin egin ditugu gauzak, besterik gabe. Aintzinatik dira ezagunak euskal dantzak. Kantatu ere egin dugu, ez dugu osteria, idazteko joerarik agertu. Lehenengo aldiz idazten hasten garenean «forua» bere hartan jasota gerez egin genuen (hemen azalpen luzea egiten digu arazo honi buruz, ideia aski ezagunak erreplikatzatuz). Hala ere Iztuetairen «Gipuzkuko dantzak» dugu moeta honetako, bere motakoa, lehen liburua munduan.

Iruñ zergatik, ba, bidean dagoelako, beti inorako bidean. Orreagako guduaren ostean Nafarroako erresuma sortzen da eta bertara musika idatzia helduko da. Honela, ba, gure musikaren historia Nafarroan hasten da. Kontuan izan ezazu, baita, erresuma honek XVI. menderarte irama zuela erregetxe ezberdinen agindupean.

Sanchez Albornoze-ek zioenez gu erromanizatu gabeko barbaroak gara eta zorionez garelari erromanizatu gabeak esango nuke nik. Nafarroan barrena sartu ziren korronte musikali berriak, kristautasun berantiarrekin batera, ezen Euskal Herria izan baita kristautu zen azken herria penintsulan.

Geroago, Arantzazuren eragina erabatekoa izan da, batez ere organoaren bidez, tekladun musikaren bidez eta kantuaren bidez ere, hemezortzigarren mendetik honantz. Euskal He-

rriak denetarikoa esportatu izan du historian zehar: itsasuntziak, pelotariak, gauza asko; garai batetan, baina, organo joleak esportatu izan zituen; kapera maixuak ere.

(Aldatu egiten dugu apur bat gaiz eta hurrengo galderan ea «euskal musikaren» kontzepturik duen berak ala lan honetan eremu geografiko ezagun batean — Euskal Herrian, alegia — jaiotako edo izandako musikoak sartzeraz mugatu duen bere burua).

J.D.— Liburuaren azeria denetik bat moeta guztietako musikoak hartzearena izan da, zazpi probintzietan. Niri, egia esan, atseginago zaizkit beste genero musikali batzuek opera bera baino; beharrezkotzat jo dut, halabaina, arlo horretan izan dugun aberastasuna, erakustea herri honetan ehundik gora opera idatzi bait da. Guzti hau ezezaguna da gazteagoentzat ezezik adinekoentzat ere.

Bestalde, musikan erabiltzen den lehengai unibertsala da, musika bera unibertsala da. Denetariko musika egin beharra dago, geroago euskal musikatzat joa izan daitekeen beste hori izan dezagun.

«Musika Unibertsitatara eraman beharra dago»

Gure herrian egin diren ope-

rei buruz hitz egiten digu, datu piloa emanez: non, noiz, nork estrenatu zituen aipatu operok. Historiaren ezagupena erakusten du Dominguez-ek. Gerra aurreko giroari buruz mintzatu gara. Nolako giroa behar den Guridi berri asko sor daitezen. Horrexerik buruz, etorkizunari buruzko iritzia eskatzen diogunean berak musika Unibertsitatara eraman beharra dagoela diosku. Alde horretatik itxaropentsu ikusten dugu gure interlokutorea, berak esaten digunez «gaur bertan egona bait naiz unibertsitateko arduradun batekin — «X» jauna diosku berak sekretupean mantentzearen — eta esperantza handiak eman dizkit».

Luzaroan berarekin hitz egiteko gaia duen gizona dugu Juan. Liburuaren azeria denetik gure deitzen dute. Hogeita hamarren bat lagun aretoan eta Jalon musikari eta irakaslearen hitzak entzuteko aukera dugu «Musika soinuak da eta Juanek musika soinuak gabe hartu du, kolore eta hitzen bidez; musika isila dugu panelotan datzana. Poesia da bertan dakusazuen».

Amaitzeko, lunch txikia, hasieran agindu legez. Beste bizpahiru hitz berarekin eta ARGIAri bere liburu ale bat dedikatu eta erregalatu ere. Ziur gaude maiztxo erbili beharra izango duguna liburuaren eguneroko hainbat eta hainbat zereginetan. Agur eta mila esker Juan Dominguez-i.

E. JIMENEZ

Arantzazu Loidi eta Joan Mari Lopez aurtengo eskolarteko
bertsolarien txapeldunak

Zorionak Arantzazu eta jarrai aurrera!

Txikien saioa

Txikien mailan aipagarria da Juanito Dorronsorok Zumaian eman duen bultzada, zeren zortzitik bost bertsolari gazte sartu bait ditu Zumaia finalean; hots: Iker Urain, Mikel Garate, Joan Maia, Jon Manzidor, eta Felix Aizpurua. Hauetaz gain Juan Mari Lopez Oiartzungoa, Liher Larrea Leniz bailarakoa eta Xabier Zear-solo, Elgoibarkoa.

Txikiek egin zuten lana hau izan zen: lehenik agur bana, ondoren oinak jarrita bertso bana, ondoren gaia jarrita bertso bana eta puntuka baina buelta.

Handien saioa

Handien saioan denek daki-

**Maiatzaren 25ean ospatu zen
Eskolarteko bertsolarien txapelketaren
finala Carmelo Balda frontoian.
Bat-bateko sailean zortzi bertsolari
pasa ziren finalera eta handien mailan
beste zortzi.**

zuen bezala Almen eskolaren koloreak nagusitzen zuen jaialdia. Zortzitik lau izan ziren finalera iritsi zirenak; hots: Jon Iñaki Izazelaia, Felix Iñurrategi, Arantzazu Loidi, eta Aitor

Sarasua. Hauetaz gain: Pablo Jose Aristorena (Urumea ikastolakoa), Aitor Arbelaitz (Oiartzungoa), Aritz Lopategi (Gernikakoa) eta Jokin Sorozabal (Andoaingoa).

Hauek egin zuten lana honako hau izan zen: ohizko agurra-
ren ondoren ofiziokoa binaka,
gero lau oina jarrita bertso bat
osatu eta puntua erantzun. On-
doren bakoitzari gai bana, eta
azkenik binaka puntuka bina
buelta.

Ondorioak

Txikien mailan gehien harritu gintuena, hauen maila altua izan zen, dudarik gabe erreztasuna lortzen doaz egunetik egunera eta hori argi eta garbi agertu zen. Oso inpresio ona eman zuen Joan Mari Lopez oiartzuarrak bere naturalitate eta lasaitasunagatik. Bera izan zen txikien txapelduna eta bigarren Mikel Garate Zumaia-rra, Josuren anaia.

Handien mailan hasi aurretiko pronostiko guztien kontra Arantzazu Loidi atera zen txapeldun eta Felix Iñurrategi bigarren. Tamalez Pablo Jose Aristorenak ez zuen iltzean jo eta ez ziren nahikoa izan bota zituen sei puntuko bertsoak txapela bereganatzeko. Oso inpresio ona eman zuen bertsolaria Jokin Sorozabal izan zen. Honek lehengo saioan egin zuen potoa ezin izandu zuen gainditu ondoren. Dena den badu bertsolari egurra eta denbora izanen da testigu.

Bertso idatzien sailan: txikien mailan, Elgoibarko Nagore Irureta izan zen irabazlea. Erdiko mailan, berriz, Maggi Iza, eta handien mailan Arantzazu Loidi.

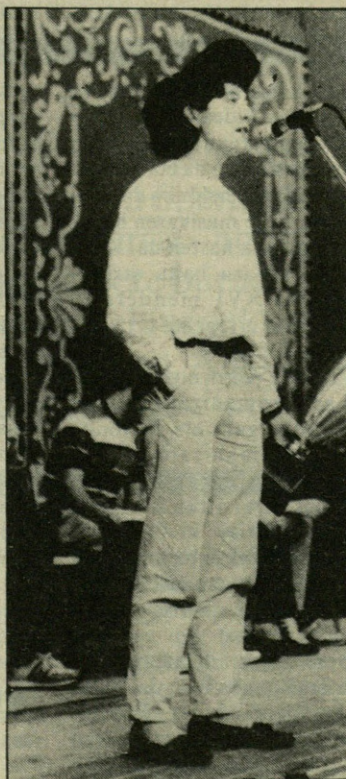
Beraz Arantzazu Loidirentzat egun borobila izan zen. Bi txapelekin etxeratu bait zen. Bazen garaia urteetan egindako lanaren fruituak jasotzen has-teko. Gure partez zorionak eta segi aurrera!

Hortzak betunaz garbitu

Felix Iñurrategiri gai hau jarri zion Euskitzek: hortzak garbitzen hasi eta hortzak garbitzeko pastaren ordeztakoak garbitzeko betunarekin topatu zen.

Dударик gabe haxe dadukat
nik egoera traketsa,
neretzat ez da hemen guztia
ur barea eta geza,
haginetako pasta dontzuak
potean zedukan eza,
dударик gabe ez da izango
lan zikin haxe erreza,
betun beltz honek kendu behar al dit
haginetako kariesa? (bis)

Hau baino askoz handiagoak
ez dira asko entzunak,
hagin garbitzen lan haxe egin
behar dit orain betunak,
dударик gabe gelditzen zaizkit
hagin txuriak ilunak,
probarikan ez egin entzule
ta hemen zaudeten lagunak,
betun beltz horrek ez ditu uzten
hagin txuriak txukunak. (bis).

ZALDUBI

Euskal Eskola Publikoaren Aldeko Ihardunaldiak eta PNV eta EEren hitzarmena direla eta

Ikastolen etorkizuna berriro auzitan

Bestalde Zarautzen Euskal Eskola Publikoaren Ihardunaldiak ospatu ziren asteburuan 200 partaidetik gora izan zirelarik. Guziaren azpian Euskal Eskola Publiko baten definizio ezberdinak daude. Zein bide hautatu? Nondik nora jo?

PNV eta EE alderdietako parlamentariak egindako tratuak ez du gauza handirik argitu. Gehiago izan da arazo puntual bati aterabide koiuntural bat bilatzea beste ezer baino gehiago.

Jakina da EIKE proiektua hilik zegoela ia ia bere sorreratik PSOEk Madrilén errekurso bat sartu ziolarik eta Euskal Herriko ikastolatan oso ondo hartua izan ez zelarik.

420 milioi pezeta zeuden orde horretarako presupostaturik eta horiei aterabide bat bilatu behar zitzairen.

Aterabide hori ezin zuen PNVk bakarrik lortu, zeren eta parlamentuan enpatea baino ezin bait zezakeen lortu, eta norbaitekin tratutan jarri beharra zeukan. EE alderdia izan da horretara prestatu dena. Hitzarmen horren bidez «zentru publiko izateko borondatea erakusten duten ikastolentzat» 375 milioi egongo dira Hezkuntza Kontseilaritzan. Beste 45 milioiak zentru pribatuak laguntzeko izango dira.

Gauza da «publiko izateko borondate» horren azpian zer dagoen. Prentsak hasieran agertu zuenez «sare publikoan sartu nahi duten ikastolentzat» izango ziren milioiak. Horregatik harritu zen hainbat eta hainbat jende.

Gero ordea ikusi da ikastola mota bat baino gehiago egon daitekeela milioi horiek jasotzeko moduan: EIK Eren bidetik doazen ikastolak, Sare Publikoan sartu nahi duten ikastolak

EIKE proiektuarekin batera blokeaturik zeuden 420 milioi pezeta bideratzeko hitzarmen bat izan da joan den astean ikastolen gaia berriro ere komunikabideetara ekarri zuena.

edota Euskal Eskola Publiko bakarraren sarean sartu nahi dutela adierazten dutenak.

Batak zein besteak ezulertu bat baino gehiago sortu du batez ere nahaste berraste handi xamarra dagoelako gai honetaz ikastolatan.

Gipuzkoako Ikastolen Elkarteko lehendakari den Antonio KAnposek honela esan zuen egunkari batean «*Akordioan bide zabala utzi da, modu batez ala bestez, publikora iritsi nahi dutenen borondatea onartuz*».

Santutxuko Karmelo Ikastolako irakasle den Tasio Erkizia-
rentzat berriz «*milioi horiei*

*eman zaien alarde informatiboa Gobernu Bascongadoak ikastolekin erakutsi duen politika miseralea izkutatze*ko taktika bezala bakarrik esplikatu daiteke. PNVk ikastolak desagiteko politika eraman du, beren diru premia larrian usteltzen uztearena. Milioi apur hauekin politika hori estali besterik ez dute nahi».

Gauza da 420 milioi ez direla ezer gaur egun ikastolek dauzkaten zorrei aurre egiteko.

Eta arazo honek lehen bait lehen behar du argitu. Ez da ahaztu behar Gipuzkoako Ikastolen Elkartek martxoaren 19an botatako hordagoa: datorren ikasturtean gurasok

ez dutela ikastola ordainduko, alegia.

Eskola Publikoaren Ihardunaldiak

Goian aipatzen genuen argitze behar horretan aurrerapauso bat bezala har daitezke asteburuan Zarautzen ospatutako Eskola Publikoaren Ihardunaldiak.

Ihardunalditan 200 irakasle-tik gora aritu ziren eta Adarrak eratzen dituen ikastaroetan emango zaie jarraipena gero irailean bukatzeko asmoz proiektu osotu batekin.

Bertan zenbait puntu onartu dituzte eta puntu horien inguruan eraikiko da antza denez Euskal Eskola Publikorako proiektua.

Hasteko ezinbestekotzat jotzen dute irakaskuntzan sare bakar bateruntz joatea, hau da, ez joatea ikastola batzuk pribatu bideetik eta beste batzuk publikoaren bideetik.

Bide horretan, sare bakarraren bidean, baldintza batzuk ipini dituzte bai ikastolak ukitzen dituztenak, bai eta ere eskola transferituak ukitzen dituztenak.

Horrezaz gain eskakizun zehatz batzuk ere egin dizkiete Eusko Jaurlaritzari. Eskola euskalduntzeko plangintza bat, egun jasaten ditugun legeen aurka joateko batasuna eskatu eta irakasleen postu guztiak ziurtatzea ere eskatzen da.

Azkenik zenbait proposamen ere egin zituzten A ereduaren baztertzearen alde, transferitutako irakaslegoaren euskalduntzeaz, EEParen alde, irakaskuntzako taldeen elkartzearen alde eta beste zenbait pedagogia aldetik.

David ZUAZALDE

Alfonso Sastরের obra bat muntatzen diharduten bitartean

«Goaz» taldeak antzerki lokala inauguratuko Deban

- Lokal berri hori ekainaren 16ean inauguratuko dutela eta hitzegin dugu Lukax Dorronsororekin. Lukax Dorronsoro Sastরের antzerkilanaren zuzendaritza lanetan dabil, eta antzerki mundua duela urte askotatik nahiko hurbil ezagutzen duenez, gure solasaldiaren mintzagai nagusi zen lokaleaz eta beren muntaiaz gain antzerki giroari eta Euskal Antzerki Taldeen Biltzarreari buruzko galderak ere luzatuko dizkiogu.

Lokale berriaren bila

Hasteko, hala ere, «Goaz» taldeak azkenaldian daraman martxaz egin diogu galde, «azkenaldian, besterik baino gehiago lokala txukuntzen aritu da, burubelarri ibili gara, eta saioak nahiko utzi izan ditugu hori dela eta; orain berriz ekitekotan gabilta».

Ekaina erdialdean estreinatuko den lokale horren historiari, talde guztiek lokalekin izan ohi dituzten ezaugarriez josia dago. Baina, oraingoan esan daiteke «Goaz»-ekoen abentura portu onera iristekotan dagoela. Gazteak etxeko lokalean aritzen ziren, baina leku problemekin zebiltzanez orain estreinatuko duten lokaleramango zien ibilbideari ekin zioten. Udaletxeak lokale txiki eta polit bat utzi zien, baina hura ere utzi beharrean, postez josia, oso egoera txarrean eta akzesio txarreko beste batetara bidali zituzten. Trasteak gorde ohi zituzten lokal bat bazuten, nahiko egokia, batere posterik gabekoa, eta hura alokatu zuten.

Iaz kunplitu ziren hamar urte «Goaz» antzerkitaldea sortu zenetik, «fetxa horrekin koinzi-

Aspaldian ez dugu Debako «Goaz» antzerki taldearen berririk jaso. Halere, Alfonso Sastরের «Ez da pale egiteko oldua» muntatzen aritzearekin batera, beren indar gehienak antzerki lokal bat prestatu eta atontzen sartu dituzte.

dituz aukeratu genuen obra berria eta lokalea txukuntzeko eta eszenario bat egiteko projektua martxan jarri genuen. Eszenarioak sei metro zabaleran eta sei hondoan ditu gutxi gora behera». Bertan ehun bat pertsona sar daitezke. Hasiera batean lokale hori taldekoen beharretarako erabiliko dute, antzerki obrak prestatzeko eta taldea beraren prestakuntzarako. «Goaz»-ek bere materiala herrian egon daitezkeen beharretarako uzten duen legez, lokale hori ere beharren arabera uzteko prest daude, «hor posibilitateak badaude, ehun bat pertsona sartzen dira bertan, eta bestalde garai batean egindako kurtisiloak berrir egiteko aukera hor dago».

Negurako obra berria

Obra aukeratzerakoan sortzen den ilusio hori ensaioak hasi eta oztipoen agertzearekin batera piska bat bajatu egiten dela komentatu digu Lukaxek, «lan asko egin dugu obra honekin. Eztabaidak obra aukeratzearekin hasi genituen, gero it-

zulpena, errebisatzea, eta gero saioekin hastea. Abenduan hasi ginen fuerte samar, baina gabonak ondorenean erabaki genuen lokala prestatu arte hobe zela itxarotea, eta guztiz utzi ez badugu ere, erritmoa bajatu egin dugu». Obra bat muntatzeak dakartzan buruhausteak komentatzen dizkigu Dorronsorok, mahai aurrean egindako lanak eraman diela denbora luzeena azpimarratuz. Eszena desberdinetarako eszenografia burutzeak eman die oraingoz lanik astunena, baina udazken-negurako kaleratzeko asmotan dabilte orain.

Profesionalen bultzadaren esperantzaz

Debako antzerki giroaz prudenteki baihor agertzen da Dorronsoro. Bere ustez gehiagotzen ari da jendearen antzerkirako zaletasuna, baina «antzerkia gutxi ematen den tokitan gutxi egin daiteke» diosku, herriko taldea denean jendeak ongi erantzuten duela gehituz.

Arazoa betikoa da, jendea beste mila gauzetan aritzen dela. Muntaturiko ikastarotara hogeit bat pertsona agertu omen ziren, eta orain lokale berriarekin esperientzia hori errepikatzeo aukera aurrean daukate.

«Goaz» EATBko partaide denez, Biltzarrearen egoerari buruzko bere eritzia eskatu diogu, «Zarautzko bileran gehienbat aurrekontua begiratzeari izan zen, laster egingo dugun bileran Biltzarrea izendatu eta estatutoak berrizatu beharko ditugu; dena dela, nik ez dut uste funtsezko aldaketarik izango denik. Lehendik hona egon den aldaketa orain Biltzarrean hiru talde profesional egotea da, horrek posibilitateak irekitzen ditu, eta aldakuntzak ekartzen. Zentzu horretan optimismoa ikusten da. Hala ere oraindik ezin da eskatu bapatean profesional onak egotea, hori ere etorriko da. Talde afizionatuentzat profesionalak egotea ona da, horrek dinamika sortzen bait du, eta ikasbidea. Biltzarrearen ametsetariko bat hori izan da, talde profesionalak sortu eta sortutakoak laguntzea».

Giro orokorra analizatzeko orduan talde mordoak sortu dela aipatzen digu, eta azken hogeitamar urtetan eman den prozesua begiratzuz lehengo ikuspegia eta oraingoaren arteko desberdintasun nagusi bat ikusten du, euskarari antzerki onen bidez lagunduko zaiolako alegia, jendeak alde artistikoari gehiago begiratzen diola orain. Beste nonbaitekoekin konparatuz hemengo txikia dela onartuz ere, prozesuari begiratzuz gero pausu haundiak eman direla uste du Lukax Dorronsorok.

M.A.

«Pedro eta Kapitaina», «Intxixu»ren berriztatzea

Oiartzungo «Intxixu» antzerki taldea, isilaldi luze samar baten ondotik obra berri batekin plazaratu zaigu. Guztiontzat sorpresa izango den obra da Benedettiren «Pedro eta Kapitaina» izeneko (batzuentzat onerako sorpresa eta besterentzat txarrerakoa, agian).

Sorpresa diot «Intxixu»ren orainarteko lan-moldean funtsezko aldaketa dakarrelako «Pedro eta Kapitaina»k. Horretarako ez legoke txarto ene usterako eta orainartean «Intxixu»k egindako antzerkigintzaren lerro nagusiak zeintzu diren oroitaraztea.

Alde batetik, gaiaren aukeraketa dugu. Arozenaren garaian oiartzuarrek gai historikoak hautatzen zituzten antzerkia egiterakoan (antzerkiaren historia; karlistadak; sorginak; Iparragirre; etabar...). Horrekin batera, gaiak primatzen zuen pertsonaien gainetik; hau da, garrantzitsuena «montaia» zen, Iparragirreraren bizitza kontatzerakoan ere, dramaren zama ez zen antzezle bakar baten gainean uzten, aitzitik, pertsonaia desglosatuz konpontzen zen antzezlanaren bilakaera. Gai historikoak izanik «Intxixu»k antzeztutakoak. Euskal Herriaren historia hautatzen zela aipatu beharrekoa da.

Euskal Herriko historia antzezteko gaitzat hartzea, eta «montaia»ren zentzu horrekin batera, estilo edo estetikak euskaldun baten bilaketa somatzen zen taldearen lanean, antzerki-kideak deritzotenak sartuz tarteka. Hobeto ala okerrago egitearena alde batera utziz, argi dago guztiorrek identifikazio zeinu batzu ematen zizkiola «Intxixu»ri.

Fitxa teknikoa

«Pedro eta Kapitaina». Egilea: Mario Benedetti; zuzendaria: Tomas Gamarra; antzezleak: Jose Mari Carrere, Josu Macuso, Felipe Mitxelena, Dominika Azpiroz eta Fernanda Mitxelena; argia eta musika teknikari: Mikel Urkia eta Arantxa Mitxelena; txalapartariak: «Amalur» taldea; itzultzaile: Iñaki Alberdi. «Intxixu» Antzerki Taldea. 1985eko maiatzan.

Arozenak taldea utzi eta gero Barrutiaren «Gabonetako Ikuskizuna» muntatuz geroztik «Intxixu» taldeak kasik bi urte eman ditu ezer berririk egin gabe. Orain plazaratu duten «Pedro eta Kapitaina»k gorago aipatutako «Intxixu»ren ezaugarriekiko aldaketa nabarmena dakar. Garrantzitsuena antzezleen lanean ikusten da. Pertsonaiak landu eta lantzeko intentu on bat dago, eta neurri haundi bateko lorpena. «Intxixu»koek aurrean zeukaten zailtasunetarikoa bat obra bi pertsonaia nagusiren inguruan bilakatzea da. Gaiak dextente laguntzen badu ere, desafioari aurre egin eta aurrera ateratzen direla esan behar da.

Gaiari gagozkiolarik, eta lehendabizi egilea aipatu behar, lehen aldia bait da «Intxixu»k euskaldun ez den egile baten antzezlan bat muntatzen dutena, Benedettik tortura hautatzen du (Euskal Herriaren egun egunekoa den gai bat), horren inguruan bi psikologia marraztuz, eta egoera horretan eman daitekeen giro absurdoa zuzen-zuzenean tratatuz.

«Intxixu»koek bere horretan hartu duten obra, inola ere «euskaldundu» gabe, eta singletasunak eta austeritateak markatzen duen eszenografia batetan kokatu, nahiz eta amaieran txalaparta erabili, bertako ikuitua emanaz.

Zarata eta musikaren erabilerak obraren tentsioa mantendu eta goratzen du. Argien erabilera funtzionala eta neurrizkoa da, obrak eskatzen duen heinean.

Bi pertsonaien arteko dife-

rentziak ongi bereiziak daude zuzendaritza aldetik, hala nola obrak izan zezakeen estatismoa.

Gai fuertea daukan obra bat azken finean, Benedettiren hau, euskal antzerkian batera ohizkoa ez den tematika. Obra apal bat, zentzurik onenean, eta hortik zehar ongi funtziona dezakeena. «Intxixu»k, berriztatze honekin, bere orainarteko lan-moldea aldatzeaz gain, bere buruari ezarritako listoa gainditu egin du.

Mikel ANTZA

atrebentzia ez bada

Zer egin hainbeste festibalerekin?

Larritzekoa benetan azken hilabete hauetan festibal kontutan eman den proliferazio edota ugalketa. Baionan, Gasteizen, Donostian, Bilbon, Tolosan, eta abar luze bat. Espezional izan beharko luketen antzerki jaialdiak eguneroko euri bilakatu zaizkigu. Antzerkizaleontzat pozgarri izan beharko lukeen fenomeno hau luzera kaltegarri gerta daiteke. Hasteko, beste ezer baino gehiago oihartzuna lortzen dutelako festibalok. Jarraitzeko, egun batzutarako sekulako saturazioa. Eta bukatzeko, ez duelako ohiturarik sortzen, alderantziz baino. Gainera, horien artean gutxi batzu dira nolabaiteko espezializazioa agertzen dutenak, eta gehienak denetarik sar daitekeen zaku itxura dutenak. Gehienek zentzu propagandistiko nahiko nabarmen eta susmagarria agertu ohi dute. Hori bai, bide batez kultura egiten da... Festibalok zerbait erakusten badute jendearen antzerkiarekiko grina da, eta ugalketa honek nolabaiteko borondatea... Baina azken finean «anarkia» hain gutxi maite duten burokratak eta antzerkikratak dira antzerki mundua egoera desastroso batetik egoera «anarkiko» batera bultzatzen enpeinatzen direnak. Eta zergatik ez egin itxurazko programazio bat urtean zehar?

M.A.

aldizkariak

● **Hurrengo "Jakín", Nikaraguar buruz joango da.**-- Joan Mari Torrealdaí, "Jakín" aldizkariko arduraduna eta zuzendaria, Nikaraguatik bisitatxo bat egite tik bueltan etorri berri da, eta itzulitxo horretan kongresuren batean parte hartu eta hainbat datu eta elkarrizketa jaso omen ditu. Material guzti hori nolabait ordenatzea lortzen badu, eta beste gehigarriren batekin agian, "Jakín" aldizkariaren hurrengo zenbakia horretaz joango litzateke, hots, Nikaraguaz. Izango al da informazio berririk, hain pasiogarria den herrialde urrun horretaz.

● **Hamalagarren "Susa" inprimategiratze zorian.**-- Beti bezain berandu "suseroak" beste ale bat prestatu eta inprimategiratzeaz dute. Dirudienez, 13.aren malefizioa gainditu eta sorpresatxo batzu ere eskeiniko dituzte: azkenaldian egon den konpromezuari buruzko debate horretarako apor-taziorik, azkenaldian argitara eman diren liburu mordoei buruzko aipamen-kritikoak, sormen lanak, tartean Sarrionandiaren ipuin bat ere badelarik. Datorren hilabetearen kaleratzeko asmoz dabilzala jakin ahal izan dugu.

irratia

● **"Adour Irratia" eskuin frantsesaren eskutara.**-- Urtetan Hegoaldeko Herri Irratien inguruan ibili den "Radio Adour Navarre", Baionakoa, jabe berri batzuren eskutara pasa da, azken asteotan ibili diren prebisioak bete-betearen asmatuz. Eguimendya izeneko jauntxo batek erosi omen ditu akzioak, eta zein enfoko emango dion jakiteko pertsona hori RPR baino eskuinerago dabilela esateak aski izan behar luke. Dena dela, entzun izan da Eguimendya horren atzean bestelako interes ezkutua-goak gordetzen direla (multinazionalen bat edo). Dena dela, lehen neurri bezala ezkerreko (abertzale nahi ez-abertzale) jendeari betoa ipini diete, zenbait langile dagoe-neko kaleratuak izan direlarik.

TXU
TXU
MU
TXU
KA

liburuak

● **Jose Luis Merinok, narrazio-liburua euskaraz.**-- Jose Luis Merinok, "Herriak" liburudendako jabeak, aspaldian idatzitako narrazio-liburua, euskaratuta ateratzekotan da. Horretarako "Elkar"ekin harremanetan jarri da. Narrazio bakoitzaren itzulpena idazle desberdin batek egingo dio. Berak, Urretabizkaia, Kintana, Jimi, Joanes Urkijo, Manu Ertzilla, Atxaga, Sarrionandia, Amdu Lertxundi eta Krutwig-i eskatu die. Azken honek ez omen dio egingo, eta Atxagal ez du zehazki erantzun lanpetuta bait dago. Beste gehienek baiezkoa eman diote.

● **"Estepako Otsoa", Pello Zabaletaren eskutik.**-- Hip-pyen artean eta mugimendu kontrakulturalaren barruan hainbeste-

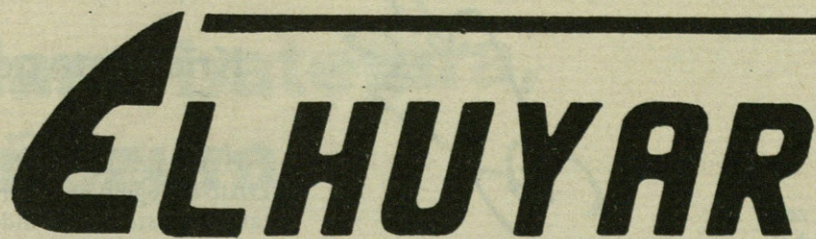
ko oihartzuna aurkitu zuen Hermann Hesse idazlearen nobela famatuenetako bat da "Estepako Otsoa" deritzona. "Elkar"ek itzulpe-nez aurrera eramaten duen sailaren barruan emango litzateke obra hau argitara, egia esan Hesse nahiko demode dagoen garai batez. Baina tira, ez gara oraingoan moden alde ipiniko.

musika

● **"Nahiko", definitiboki Benidormeko festibalera.**-- Ezaguna zen nola Euskal Herritik beste hainbat talderekin batera "Nahiko" Gasteizko euskal rock taldea aukeratu izan zen Benidormeko festibalera joango zirenen semifinal batetara joateko. Oraingoan, berriz, semifinal horretan ere aukeratuak izan dira eta dagoeneko fijo da hauentzat bertan egongo direla. Semifinal honetara aurkeztu ziren mordotik zortzi baino ez dituztela aukeratu. Galbaheketa gogorra, beraz, gasteiztarrek gainditu dutena.

● **Orioko txikitixa, grabazio-estudioira.**-- Azkeneko Tritikitilari Txapelketak zerbaite-rako balio bazuen, balio berrien konfirmaziorako izan zen, dudarik gabe. Hori dela eta, txapelketa horretan bigarren geratu zen Orioko Tritikitixa honez gero grabaketari ekitekotan dago, IZ diskoetxearen grabazio-estudioetan egingo dute-larik. Argitalpena kasetetan emango da, diskotan barik, eta IZk berak emango ditu argitara.

● **Iraupen luzekoa aterako du "Kortatu" k.**-- Duela gutxi kaleratu den disko kolektibo batean eman ditu argitara "Kortatu"ko mutiko irundarrek bere lehen lanak. Berriki ere, ETBko "Papa Zorro"n emango dituzte beren kanta batzu. Halere, zerbait sendoa go egiteko irrika ere ba omen dute, "Soñua"ren eskutik iraupen luzeko disko grabatzekoa alegia. Hemen-dik aurrera, errepertorio aski bariat-u eta aski kontudentea prestatze-ari ekin beharko diote, nahiz eta dagoeneko urtea bukatu baino lehen argitaratuko den disko horre-tarako aina baduten.

ZIENTZI-TEKNIKETAKO ALDIZKARIA

HIRUHILABETEROKOA

Helbidea: Urbieta, 7-3.a
Posta Kutxa, 361
Telf. 42.99.45
20006-DONOSTIA

aldizkariaren harpidedun izan nahi dut

Izena

Nombre

Bizilekua

Domicilio

Herria

Población

Bazkuna

Entidad

Bulegoa

Sucursal

Harpide saria

Precio suscripción

1.200 pta.

Herria

Población

k/k Z^a

Nº cta./cte.

LANGILE ZINTZOA

Kontrol batetan gertatu omen zen Amezketaren inguruan. Badoa gizon bat bidetik gora, aitzurra bere bizkarrean daramala, eta bapatean kontrol baten aurrean gertatzen da.

— Alto!

Gizona kietoparau.

— Nora zoaz?

— Hor goikaldeko etxe hartan bizi naiz eta...

— Ondo da. Langile zintzoaren itxura baduzu behintzat. Galdera bat egingo dizut orain. Gobernuko presidentearantzako zenbat ordu egingo zenituzke lan?

— 8 bat bai.

— Eta erregearentzako?

— 12 bat bai.

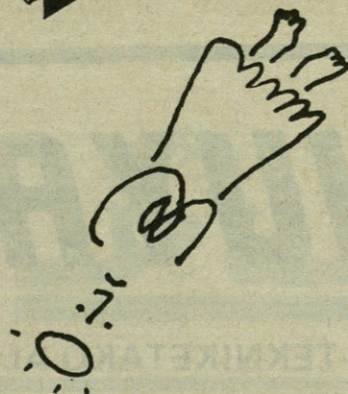
— Eta goardia zibilentzako?

— Goardia zibilentzako? Egun guztia! Gau eta egun!

— Hi bai baserritar eta langile jatorria.

— Barkatu, baina ni ez naiz baserritarra. Ni enterradorea naiz.

Bizkarreko ederrak jaso omen zituen gau hartan gizarajoak.

ZERUKO BIDEA

Bilboko Zabalburu plaza inguruan, zoluaren kontra lehertuta gizon hil berri bat. Anbulantziak, Udaltzainak, etab. Kristoren jende pila inguruan, eta batzu heriotzaren lekuko.

Halako batetan apaiza iristen da, eta gertatutakoaz enteratuta gero, elizarenak ematen hasten da. Bukaeran hitz batzu luzatzen dizkio gorputzari:

— Zoriontsua zu! Heriotza hain mingarria izan arren zeruko bidea hartu bait duzu.

Eta entzule batek:

— Zeruko bidea? Bai, zera. 4. pisutik zuzen-zuzenean erori duk eta.

HORDAGO POLITA

Ba omen zegoen garai batetan Alejin, mediku adarjotzaile aparta. Ez zuen hark aukerarik galtzen, jendearekin sartzeko, eta hari edo honi adarra jotzeko.

Festak zirela eta, Joxerekin ari omen zen tabernan biko musean, baina karta on guztiak Joxeri egokitzen. Hura letxe txarra! Jokatu dituzte hiru partida eta hirurak galdu.

Horrela ari zirela, festetan programaturik zegoen asto-lasterketari ematen diote hasera herrian, eta huraxe iruditu zitzaion medikuari une egokia Joxeri adarra jotzeko:

— Aizak, Joxe! Atera hadi leihora, hire anaiak hortxe zihozakek eta.

Ikusi ditu Joxek astoak eta zera erantzun omen zion:

— Mediku jauna! Oso oker zabiltza. Horiek ez dira nire anaiak, horiek «karrera»koak dira, zu bezalakoak.

Kristo eta golfoak

Han dago Kristo bere mendian krixto bat eginda, lapur bat alde batean eta bestea beste aldean, orduan erromano golfo batzu etorri zaizkio, eta zirika hasi zaizkio:

—Hitaz kristorenak esaten dizkitek, guk ez sinisten ordea, ahobero bat haiz, mundua engainatzera etorri haiz, ikusi beharko genikek, eta abar, eta abar.

Golfo horietako batek desapio egingen dio:

—Aber, aber orain, horrenbesteko ahala baldin baduk, askatu ezak hantekatu iltze polit hori.

«Askatuko ez dut ba!», pentsatzen du Kristok, eta zaust iltzea ateratzen du.

—Bai! Hanketakoa flojo zegoen eta! Ezetz askatu eskua!

«Eskua! Txupao!», pentsatzen du Kristok, eta zaust ezker eskua askatzen du.

—Eskubia! Eskubia! —esaten dio golforik handienak— Ezetz askatu eskubia!

Zaust!

—Kabroiaaaaaaaak!

EHIZTARIEN HITZA....

Lehengoa kontatzen zidaten, Et-xalarko ehiztari bat iritsi zela menditik, eta tabernara sartzean galdetu ziola lagun batek:

— Zer moduz joan zaik eguna?

— Arras ongi.

— Harrapatu al duk zerbait?

— Zerbait? Elkarren segidan zihozaz hogen aiate.

— Hogen aiate? Gezurti zikina! Ez diat ezer sinesten.

— Beno.. hogen, hogen... Baina hamar bat bahituen.

— Tira, tira! Hi bromatan ari haiz!

— Kaben... Dozena erdia bahuen baha.

— Hala ere, ez diat ezer sinisten.

— Aizak! Ba bi behintzat bahituen, elkarren segidan zihozaz eta.

Arrimatu zaitezte

Honetan ere Kristo da protagonista. Bere betiko lagunak hor dabilzkio jira-bueltaka; lapurrak barriz geldi-geldirik.

Hauetako bati mintzatzen zaio Kristo:

—Lapur ona, hor al hago?

—Bai, jauna, hementxe nago.

Gero besteari:

—Lapur gaiztoa, hor al hago hi ere?

—Hik zer uste duk?

Kristo tipo lasaia da, ez da inmutatzen, orain behekoie:

—Ama, hor al zaude?

—Bai, Jexuxito, hemen nago.

—Pedro, zu ere bai...?

—Bai, jauna, hemen nago ni ere.

—Artzaiak, hor al zaudete?

—Bai, jauna, hemen gaituzu.

—Bueno, ba arrimatu zaitezte pixkat, bestela postalean ez gara sartuko-ta!

Espetxetikan Urumeako bailara batetara, Ereñozura

BELTXA

Hastera noa bertso batzuek
idatzitzen espetxetik
barrio bat oroitu nahian
maitea bai dut barrundik
nola jaietan dagon ba orain
ezin dut kendu burutik
pakea desio diot guztiz
nere bihotz bihotzetik.

San Antonio jaiak direla
Ereñozun dago festa
makinabat etxetako bada
jai egun hauekin kezka
ikusiko dituzte gazteak
dijoaztela farrezka
aita amak lasaitu zaitezte
disfrutatu mutil neska.

Urte bat inguru izango da
falta naizela hortikan
baina ez pentsa ahaztu naizenik
lagunak zuengandikan
haruntz begira egoten naiz ni
hemen leiho batetikan
eta nahiago nuke nik ere
hor banego oraindikan.

Hamaika juerga egina naiz
San Antonio jaiekin
izanda ere ibili leike
holako jendearekin
tabernak guztiz beti bezala
txanpaña freskuarekin
benetan kejarerik ez daukat
zuen borondatiakin.

Beti izan dut humore ona
jai hoietako gogua
horregatikan Ereñozura
pozez izan naiz bildua
urte mordoska zuekin egin
orain kartzelan sartua
baina berehala hor naiz eta
presta zazute lekua.

Gu buelta asko emanak gara
tabernatik tabernara
eta hutsikan tabernatikan
inoiz ez gara atera
inalak egiten genituen
guk igotzeko plazara
baina beldur izaten genuen
gero nola jeitsi bera.

Edan eta edan eda edan
ezin kendu egarriak
makinabat badira honera
horretara etorriak
nere begiz negonek askotan
bai zerate ikusiak
ta gustora esango nituke
zein diren izen guztiak.

Ereñozuko nere lagunak
jatorrak eta zintzuak
San Antonioren jai hoiekin
pozez zaute geientsuak
espetxetik bidaltzeizkizutet
nere bihotzetik bertsuak
baita ere desio dizutet
jaiak alaitsu batzuak.

Agurtuz laister bukatutzeko
azken aurreko bertsua
espetxetikan Ereñozura
luzaturikan kantua
barrioko neska gaztientzat
azkenengo enkargua
Beltxaren partetik denontzako
mila pilobat muxua.

Bertso hauekin bildu naiz piskat
gaurko egun zuengana
bitartez agurut behar ditut
nere aita eta ama
anaiak eta lagunak horko
ume aiton ta amona
eta aurtengoz besterik gabe
denoi besarkada bana.

HERTSIKERIA ETA HERSTURA

Jesus NABERAN
(AEKko partaide)

HELDUEN euskalduntzeko negu ikastaroa bukatzeaz denean, zenbait gogoeta egiten ere has daitekeela uste dut.

Gartzela eta kanpoaren artean izan ohi den «rezintoaren» irudi es-tua eta hotza gogarazten dit neri irailetik datorren ikasturte honek.

Bada hor lore banaka bat, baina gardalatzat nagusi. Bada txori txime-leten hegalararik ere, baina garda-zibilen begidara peko hersgune za-ratuan.

Irudi triste xamarra, ez?

Egia da orokorki ikasle kopurua gehitu dena zertxobait. Beraz, bai-korrek izanik, urtean 6 mila euskal-dunberri sortzeko aina ordu-kopu-ruetan gabilta AEKari (10 mila in-gurukoetan denon artean). Baina zer dugu hau hizkuntz ordezkapen pro-zesuari buelta ematen hasteko kal-kulatzun dugun 40 milaren ondoan?

Egia, baitere, ikastaro intentsi-boak eta barnetegiak ugari dira. «Barnetegi» deritzan ikasketa konkretuki (eskualde euskaldunetan 4 hilabeteko murgilketa sistemaz euskaldunberritzen denekoa) 150etik 300 ikaslerara hedatu da AE-Kari aurren, Euskal Herriko 9 he-rrietan euskalgintzako dinamika in-portantea sortuz gainera. Baina zer da hau dirulaguntza apur batekin AEKari aurren bertan alor honetan egin zezakeen hamar bider gehia-goaren ondoan?

Eta horrela jarrai dezakegu egin-dako apurraren berri ematen, baina egin ahal eta egiteke geratu den guz-tiaren pena azaltzen: barnetegiak direla, eskualde ahulentzako plan bereziak direla, irakasleen berziklat-tze plangintza dela, materiale didak-tikoa dela...

BAINA zein da arrazoa? Egin zitekeena ez egitearen arrazoa?

Ene ustez, AEK-HABE antino-miei buruz esatekoak esanak daude guztiak: AEK dela gaurregun Euskal Herriko 7 herrialde mailan ari den erakunde bakarra, euskararen alde

jende gehien mugitzen duena, popu-lazio helduaren bere euskalduntze-rako alternatiba orokorra eskaintzen duena, jende heldu gehien euskal-duntzen duena, euskararekiko jen-dearen gogoaz eta potentzialaz ba-liatuz ikaskuntza efikaza lor deza-keena, bokazio publikoa duena... eta, halere, Institutuzioen aldetikako onarpenik ez duena. Eta zer?

HABEk 7 bider merkeago fun-tzionatzera kondenatzen gaituela, di-ruaren erdia baino gehiago bere aparato eta euskaltegiatarako dara-bilela (ikastorduen %18ra ere iristen ez delarik udal euskaltegi eta guzti), %82,2a pribatutzat jotzen gaituela eta kitto, «AEK» izena ere aipatu nahi ez eta hainbat zatitan banatu nahi gaituela... Eta zer?

Arrisku bat dago eta handia, nik uste.

Zifra, sigla eta erakundearen arteko zerbaitzart hartzea guzti hau, arazoa sakonagoa, oso sakonagoa delarik. Berreuskalduntzea eta euskararen etorkizuna bera neurri handi batetan hipotekatzen duen arazoa, argi eta garbi: hertsikeria... eta antzutasuna, ondorioz, plangintza dexenterik egi-teko euskararen alde.

HEMEN, lehenengo eta be-hin, aukera bakarreko ere-du akademiko bat ezarri nahi da edozein kasutan ere.

Baina euskara gure hizkuntza na-zional bezala berreskuratzea bada helburu, potentzialki ikasle izan dai-tekeen populazio multzo handi eta nabar honi erantzuteko moduko ikaskuntza sistema muntatu behar da, eta bestela ez da zientifikoa. («Euskararen ezagutza helduengana oro har helaraztea da helburua: funtzionari, unibertsitari, langile, oraindik lehenengo lanpostua lortu ez duten gazte, etxekandre, eta aba-rrengana, eta guzti hori xede horrek berekin daraman dinamika osoare-kin...» HABE legearen sarrera).

Baina deklarazioen ondoren ga-ratzen den «dinamika» bakarra ira-kaskuntza formalaren eta titulazio mugatuaren dinamika da, «era guz-tietako berreuskalduntze mugimen-duak» horretaratuz ala itoz, halaber eta ondorioz, aipatutako populazio osoa horretaratuz ala baztertuz.

Ez da irakaskuntza formalaren kontra goazelako, baizik eta adineko biztanleria berreuskalduntzeko (gaurregun —Euskadin— populazio helduaren eskolaritatean barik, sis-tema borondatezkoan oinarritutako ikaskuntza honetan), guztiz surrea-lista delako aukera bakarreko hiz-kuntz akademia eredutik pasaratzea kiski guztia.

Arazoi «konbintzeztez» pasa era-zi ere!. Galde bestela AEKari, hau idazten nagoenean oraindik aurren-go ikasturteko pezetak bat ere hartu gabe. Galde 4 hilabete kobratu gabe dagoen eta gose grebaraino joatea baino ez duen irakaslegoari. Eta goian esandakoa: erne gabe edo lan-du gabe gelditu diren hainbat proiektu, posibilitate....

BATEN baten jauntxokeriak eta beste batzuren hertsike-riak harra barruraino sartua diote berreuskalduntze-alfabetatze mugimenduari.

Eta hertsikeria honen aurrean, AEKari herstura handia da. Herri zati handi batek euskara berreskura-tu nahi duen bitartean, jendea euskararen alde masiboki mugitzeko moduko hizkuntz plangintza behar dugu, euskara duen edo nahi duen herriaz kontatu beharra dago (aka-demia planteamentu hutsez barik), eta herri horren partaidetza efeti-boz enfokatu beharra euskara ikas-keta bera ere.

Bitartean... inork Ez dauka esku-biderik euskararen aldeko edonoren partaidetza eraginkorra zapuzteko, AEK bezalako erakunde bat ozto-patzeko, helduen berreuskalduntze-rako benetan herriar izango den eraiki beharreko Erakunde Publikoa hipotekatze....

Ez du behar berreuskalduntze es-pazioak «errezintoko» gardazibilen itzalik aldamenetan, euskara antzu-tasunetik landa zabalera atera nahi bada.

SASTRE

AUZMENDI

DONOSTIAKO ESTILOA

MODARI HOR KONPON
ALA AUZMENDIRI TXANPON

VERGARA, 1-DONOSTIA

kirolzaleen
zerbitzutan

miner

donostia

271050 eta 270447

Euskal Herria
herri bat
hizkuntza bat

æk euskararen alternatiba herritarra